

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. _____

din _____

Chișinău

Cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2024-2030

În temeiul art. 4 lit i), art. 5 lit. a) și art. 6 lit. h) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 252, art. 412) și art. 8 subpct. 1) din Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător (Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1993, nr. 10, art. 283) cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Strategia de mediu pentru anii 2024-2030 (se anexează).
2. Ministerele și instituțiile publice responsabile de realizarea obiectivelor Strategiei vor prezenta, anual, până la data de 1 februarie, Ministerului Mediului informația privind progresul înregistrat la executarea indicatorilor stabiliți în Strategie;
3. Ministerul Mediului va prezenta Guvernului:
 - 1) raportul de evaluare intermediară privind implementarea Strategiei în semestrul I al anului 2027;
 - 2) raportul de evaluare finală privind implementarea Strategiei în semestrul I al anului 2031.
4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Mediului.
5. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PRIM-MINISTRU

Dorin RECEAN

Contrasemnează:

Ministrul mediului

Iordanca-Rodica Iordanov

Ministrul finanțelor

Petru Rotaru

STRATEGIA DE MEDIU pentru anii 2024-2030

I. INTRODUCERE

Calitatea și starea mediului este un factor fundamental pentru sănătatea, economia și bunăstarea țării. Din acest considerent, protecția mediului a devenit de importanță globală, pusă pe primul loc în lista priorităților, vizând în mod direct atât condițiile de viață și sănătate a populației precum și dezvoltarea economică prin utilizarea resurselor în mod sustenabil. Asigurarea unui mediu curat reprezintă o condiție incontestabilă a realizării drepturilor fundamentale ale omului, prevăzute de Constituția Republicii Moldova. Politicile și cadrul normativ de mediu național vin să protejeze habitatele naturale, să mențină aerul și apele curate, să asigure eliminarea adecvată a deșeurilor, să îmbunătățească managementul substanțelor chimice periculoase și să ajute la tranziția către o economie durabilă. Prin urmare, este necesar de asigurat continuitatea măsurilor stabilite în Strategia de mediu pentru anii 2014-2023, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 301/2014, privind crearea unui sistem eficient de management de mediu, care să contribuie la creșterea calității factorilor de mediu și să asigure populației dreptul la un mediu curat, sănătos și durabil. Pe de altă parte, și evoluțiile privind prioritățile de politici în domeniul mediului stabilite atât la nivel național, cât și internațional impun transpunerea acestora în documentele de politici naționale și asigurarea implementării lor.

Astfel, Strategia de Mediu pentru anii 2024-2030 (în continuare Strategia) se propune să fie **strategia sectorială pentru protecția mediului, schimbările climatice și resursele naturale**, care include obiectivele și prioritățile naționale până anul 2030 în următoarele subdomenii de mediu: bună guvernanta de mediu, prevenirea poluării mediului, protecția aerului atmosferic, gestionarea durabilă și protecția resurselor de apă, a resurselor de sol, a resurselor minerale utile, a biodiversității și ecosistemelor naturale (păduri, zone umede, arii naturale protejate de stat, etc.), gestionarea integrată a deșeurilor și substanțelor chimice, bio-securitatea, asigurarea unui monitoring integrat al mediului, atenuarea și adaptarea la efectele schimbărilor climatice, ș.a.

Strategia include obiective și direcții de acțiune, care să contribuie la implementarea obiectivelor și priorităților de mediu stabilite în:

- **Agenda globală de dezvoltare durabilă 2030** cu cele 17 obiective de dezvoltare durabilă, inclusiv obiectivul „10. Asigurarea unui mediu sănătos și sigur” al **Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”**;

- **Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”**, în care, la capitolul „Mediu” sunt incluse următoarele politici prioritare: accelerarea implementării standardelor europene de mediu, promovarea inovațiilor și a

investițiilor în conformitate cu Pactul Verde European; integrarea principiilor de dezvoltare durabilă și de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale, inclusiv în politicile economice, de achiziții publice și de subvenționare; crearea sistemului de management integrat al calității apei, a solului și a aerului, reducerea emisiilor de poluanți în atmosferă și a gazelor cu efect de seră comparativ cu anul de referință 1990, asigurarea aplicării principiului „poluatorul plătește”, aplicarea responsabilității extinse a producătorilor și răspunderea pentru cauzarea prejudiciului mediului; lansarea și crearea unor sisteme integrate de gestionare a deșeurilor prin dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor necesare, pentru reducerea cantităților de deșeuri depozitate, creșterea ratei de reciclare, regionalizarea serviciilor și reducerea consumului de resurse naturale; elaborarea și implementarea proiectelor naționale privind reabilitarea corpurilor de apă și, în special, a celor strategice; restabilirea și extinderea suprafețelor de păduri; reabilitarea și extinderea ariilor naturale protejate de stat, ș.a.;

- ***Tratatele internaționale de mediu*** la care Republica Moldova este parte;

- ***Agenda de Asociere până în anul 2027*** și Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, capitolul „Mediul înconjurător” și capitolul „Politici climatice”;

- ***Pactul Verde European (2019)***, care se concentrează pe reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor naturale, pe politica de mediu incluzivă, precum și inițiativele din cadrul acestuia, cum ar fi Strategia Uniunii Europene în domeniul biodiversității pentru 2030, noul Plan de acțiune pentru economia circulară, Strategia pentru promovarea durabilității în domeniul substanțelor chimice și Planul de acțiune privind reducerea la zero a poluării;

- ***Acordul de la Paris (2015)*** în temeiul Convenției-cadru a ONU privind schimbările climatice, care urmărește să consolideze răspunsul global la amenințarea schimbărilor climatice, inclusiv prin menținerea creșterii temperaturii medii globale cu mult sub 2°C peste nivelurile preindustriale și prin continuarea eforturilor de limitare a creșterii temperaturii la 1,5°C peste nivelurile preindustriale;

- ***al 8-lea Program european de acțiune pentru mediu*** cu șase obiective tematice prioritare ce vizează:

a) reducerea rapidă a emisiilor nete de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030 comparativ cu nivelurile din 1990 și obținerea neutralității climatice până în anul 2050;

b) creșterea capacității de adaptare, inclusiv în baza abordărilor ecosistemice, consolidarea rezilienței și o mai bună adaptare și reducerea vulnerabilității mediului, a societății și a tuturor sectoarelor economiei la schimbările climatice, ameliorând prevenirea dezastrelor meteorologice și climatice și pregătirea pentru acestea;

c) accelerarea tranziției către o economie neutră din punct de vedere climatic, curată, eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și restaurativă, într-un mod just și favorabil incluziunii;

d) urmărirea obiectivului de reducere a poluării pentru un mediu fără substanțe periculoase, inclusiv pentru aer, apă și sol, și protejarea sănătății și bunăstării cetățenilor împotriva riscurilor legate de mediu și a impactului aferent;

e) protejarea, conservarea, refacerea biodiversității și îmbunătățirea capitalului natural, a aerului, apei, solului și a ecosistemelor forestiere;

f) promovarea durabilității mediului și reducerea presiunilor asupra mediului și climei în legătură cu producerea și consumul, în special în domeniul energiei, al dezvoltării industriale, al clădirilor și infrastructurii, al mobilității și al sistemului alimentar.

Astfel, scopul Strategiei este garantarea condițiilor sigure pentru mediu și viață la nivel național, prin aplicarea tuturor instrumentelor necesare, care să contribuie la organizarea activității umane și economice în așa fel, încât aceasta să se desfășoare cu maximă responsabilitate față de mediu și societate, cu respectarea tuturor principiilor politicii de mediu, iar emisiile în aerul atmosferic, deversările în apele de suprafață, deșeurile generate de activitățile economice, municipale, substanțele chimice să fie gestionate corect astfel încât să nu devină surse de poluare a aerului, apelor și solurilor, afectând sănătatea populației și starea biodiversității.

Pentru asigurarea implementării obiectivelor specifice și a direcțiilor de acțiune ale **Strategiei sectoriale pentru domeniul protecției mediului, schimbărilor climatice și resursele naturale**, se vor elabora programe și planuri de acțiuni pentru fiecare din domeniile de mediu: protecția aerului, gestionarea deșeurilor, managementul substanțelor chimice, exploatarea și conservarea solului, utilizarea rațională a subsolului, conservarea naturii și biodiversității, împădurirea, gestionarea și îmbunătățirea calității apelor, adaptarea la schimbările climatice, ș.a. Menționăm că unele programe cu planuri de acțiuni au fost deja elaborate și aprobate, cum ar fi: Programul Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025 (HG nr. 1063/2016); Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 (HG nr. 624/2023), Programul de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în 2030 (HG nr. 659/2023), Programul de management durabil al substanțelor chimice pentru anii 2023-2030 (HG nr. 816/2023); Programul de gestionare a deșeurilor pentru anii 2023-2027 (HG nr. 972/2023). În proces de elaborare este Programul de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028, Programul privind biodiversitatea pentru anii 2024-2030 și Programul privind utilizarea durabilă a resurselor minerale.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

Obiectivele politicii naționale de mediu sunt fundamentate pe respectarea principiilor moderne ale managementului integrat de mediu și dezvoltării durabile, a principiilor politicii europene de mediu, inclusiv ale Pactului Verde European, precum: principiile precauției, prevenirii și reducerii poluării la sursă, principiul „poluatorul plătește” și cel al „responsabilității și răspunderii pentru mediu”, dar și pe implementarea obiectivelor și acțiunilor impuse de armonizarea cadrului normativ și

reforme instituționale conform *acquis-ului comunitar*. Integrarea aspectelor de mediu în politicile sectoriale, inclusiv transport, energie, agricultură, promovarea economiei verzi și a economiei circulare, asigurarea de parteneriate publice-private pe segmentul de mediu, constituie priorități în dezvoltarea societății, având drept scop îmbunătățirea calității mediului și dezvoltarea durabilă.

În prezent, Republica Moldova se confruntă cu mai multe provocări de mediu legate de schimbările climatice, de consumul și producția excesivă, de diferite forme de poluare.

Analiza situației în sectorul de mediu cu accent pe *problemele* în domeniul protecției mediului, gestionării durabile a resurselor naturale, schimbărilor climatice și cauzele apariției acestora, inclusiv descrierea posibilelor consecințe și a impactului acestora asupra principalelor grupuri vulnerabile, cum ar fi cele supuse sărăciei, discriminării, cu acces limitat sau inexistent la servicii de bază sau la resurse naturale, la beneficiile dezvoltării locale, supuse unui risc mai mare la schimbările climatice, evidențiază următoarele:

2.1 Guvernarea și conformarea de mediu

Sistemul de guvernare și conformare de mediu care se aplică în prezent în Republica Moldova este compus din câteva elemente interconectate între ele, cum ar fi *evaluarea de mediu, autorizarea emisiilor de poluanți și a folosirii resurselor naturale, monitorizarea calității mediului înconjurător, raportarea emisiilor în aer, apă, sol, a cantităților de deșeuri, etc., controlul respectării cerințelor de mediu și nu în ultimul rând, informarea publicului și autorităților și educația ecologică*.

Calitatea guvernării și conformării de mediu se va îmbunătăți doar atunci când toate aceste elemente vor fi pe deplin funcționale, vor fi interconectate între ele și vor avea aceeași abordare.

2.1.1. Cadrul normativ și de politici de mediu

Cadrul normativ de mediu. Prin semnarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, țara noastră și-a asumat să transpună în legislația națională prevederile directivelor și regulamentelor UE incluse în capitolul „Mediul înconjurător” și capitolul „Politici climatice” și să asigure implementarea acestora. Până la moment au fost înregistrate progrese majore în implementarea angajamentelor asumate, în special a fost adoptată și pusă în aplicare legislația *orizontală* în domeniul mediului, care cuprinde reglementările în domeniul evaluării impactului asupra mediului și evaluării strategice de mediu, asigurării accesului publicului la informațiile de mediu, asigurării participării publicului la luarea deciziilor în materie de mediu¹. În ceea ce privește legislația *specifică* pe componentele de mediu, este un progres tangibil la transpunerea actelor Uniunii Europene în legislația națională cu privire la gestionarea integrată a apelor, a deșeurilor, a substanțelor chimice, a calității aerului atmosferic, cu

¹ Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului, Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu, Regulamentul privind accesul publicului la informația de mediu (HG nr. 1467/2016);

privire la protecția naturii și conservarea biodiversității, gestionarea organismelor modificate genetic, emisiile industriale, ș.a². Pentru unele din aceste domenii a fost elaborat cadrul normativ secundar de punere în aplicare a legislației adoptate, pe când pentru domeniile de gestionare a deșeurilor și a substanțelor chimice, procesul de elaborare și aprobarea a acestora este în desfășurare. Pe de altă parte, în unele acte aprobate până la Acordul de Asociere RM-UE, se înregistrează mai multe curențe, neconcordanțe, prevederi ambigue, disproporționalități și lacune, prevederi desuete și depășite, inclusiv conflicte de norme, care pot împiedica aplicarea clară, coerentă și uniformă a acestora, urmând a fi întreprinse măsuri urgente de armonizare și ajustare. Totodată, procesul dinamic de dezvoltare și modificare a legislației europene, noua Agendă de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană 2024-2027 condiționează necesitatea continuării activităților de perfecționare a cadrului normativ de mediu național și de armonizare a acestuia la noile modificări ale legislației UE. De asemenea, intensificarea eforturilor pentru asigurarea implementării și aplicării pe deplin a cadrului normativ de mediu de către toți factorii vizați este esențială.

Cu referire la **cadrul de politici**, în perioada implementării Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023, au fost aprobate mai multe documente de politici în domeniul mediului (strategii, programe și planuri de acțiune³), care au avut ca scop îmbunătățirea calității mediului și a vieții populației, protecția și gestionarea eficientă și durabilă a resurselor naturale. La moment majoritatea acestor documente deja au expirat sau nu pot fi realizate, iar unele evaluări ex-post au constatat un nivel de executare al acestora redus și au scos la iveală mai multe probleme și provocări cu care s-au confruntat părțile implicate în implementarea acestora, inclusiv: acțiuni ambițioase planificate, finanțarea insuficientă a acțiunilor, coordonarea și monitorizarea inefficientă a procesului de implementare de către autoritățile centrale și locale, mediului de afaceri, mediului academic și societatea civilă, lipsa capacităților administrative și instituționale în domeniu, etc.

Prin urmare, dezvoltarea unui nou cadru de politici în domeniul mediului pe toate componentele de mediu și actualizarea documentelor de politici și planificare trebuie să fie o prioritate în agenda Ministerului Mediului.

Asigurarea **transparenței decizionale și consultarea** sunt elementele de bază ale procesului decizional, reglementate inclusiv de Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional. Autoritățile de mediu asigură prin intermediul paginilor web oficiale, accesul la proiectele de acte normative și de documente de politici în proces de elaborare, fiind create compartimente speciale dedicate transparenței decizionale. De asemenea, societatea civilă, mediul de afaceri și mediul academic sunt implicați

² Legea apelor nr. 272/2011, Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice, Legea nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic, Legea nr. 152/2022 cu privire la reglementarea și controlul organismelor modificate genetic, Legea privind emisiile industriale etc

³ Strategia de dezvoltare cu emisii reduse (HG nr. 1470/2016); Strategia de adaptare la schimbarea climei până în anul 2020 (HG nr. 1009/2014); Strategia privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 (HG nr. 274/2015), Strategia de gestionare a deșeurilor pentru anii 2013-2027 (HG nr. 248/2013); Programul național privind implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025 (HG nr. 1063/2016); Programul de suprimare eşalonată a hidroclorofluorocarbunilor halogenate pentru anii 2016-2040 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia în anii 2016-2020 (HG nr. 856/2016), Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea-Prut și Marea Neagră (HG nr. 955/2018), Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru (HG nr. 814/2017) ș.a

permanent în procesul de luare a deciziilor de mediu prin participarea la consultări publice, în cadrul grupurilor de lucru organizate pentru elaborarea și implementarea actelor normative și a politicilor de mediu. În pofida acestor eforturi, reprezentanții sectorului privat și societății civile consideră că proiectele de decizii publicate pe paginile web ale autorităților de mediu sunt insuficiente și că ar trebui să existe mai multă transparență în ceea ce privește procesul decizional, deși rapoartele anuale privind transparența decizională scot în evidență un interes scăzut și o contribuție ne semnificativă a acestora la procesul decizional, fiind prezentate foarte puține comentarii și recomandări asupra subiectelor consultate, cu excepția proiectelor de acte de rezonanță majoră. Prin urmare, asigurarea accesului la informațiile de mediu, participarea publicului la luarea deciziilor în domeniul mediului și accesul la justiție, inclusiv implicarea într-o manieră transparentă a autorităților publice de la toate nivelurile de decizie, a actorilor neguvernamentali și a publicului larg și colaborarea dintre aceștia sunt importante și cruciale pentru a asigura succesul unei guvernante eficiente în materie de mediu, și trebuie să fie susținute de un plan de măsuri necesare a fi implementate în acest sens, conform prevederilor Convenției de la Aarhus, la care Republica Moldova este parte.

2.1.2. Sistemul de evaluare de mediu

Efectuarea evaluării strategice de mediu are scopul de a oferi un nivel ridicat de protecție a mediului și să contribuie la integrarea considerațiilor de mediu în elaborarea proiectelor documentelor de politici și planificare în vederea reducerii impactului acestora asupra mediului. Evaluarea strategică asigură că implicațiile asupra mediului ale deciziilor sunt luate în considerare înainte de aprobarea acestora, ceea ce previne un impact negativ al activităților planificate în viitor, dar și furnizarea de alternative în situațiile în care un potențial impact semnificativ asupra mediului sau sănătății este identificat.

Deși cadrul normativ în domeniul evaluării impactului asupra mediului (EIM) este aprobat și pus în aplicare începând cu anul 2014, și de la an la an crește numărul de cereri depuse pentru stabilirea necesității efectuării EIM, puține activități economice inițiate pe parcursul ultimilor ani, cu un posibil impact semnificativ asupra mediului, au fost supuse procedurii de evaluare a impactului asupra mediului. Acest lucru a fost condiționat de imperfecțiunile Legii nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului care, stabilea valori mari pentru capacitățile de producție sau pentru instalații, ceea ce a dus ca majoritatea activităților economice să fie exceptate de la necesitatea efectuării EIM, fiind direcționate către o procedură învechită, aplicată până în prezent, cum este expertiza ecologică. Un alt aspect, îl constituie și lipsa unei metodologii de calcul a costului unei proceduri de EIM, dar și lipsa de resurse umane ce ar putea desfășura astfel de procedură care poate dura în jur de un an de zile. Situația în cauză explică diferența mare între numărul depus de cereri privind determinarea necesității efectuării evaluării impactului asupra mediului și numărul acordurilor de mediu eliberate, care este foarte mic, fiind prezentată în tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1 Evaluarea impactului asupra mediului în Republica Moldova (anii 2015-2023)

Denumirea documentelor emise	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Cereri privind evaluarea prealabilă examinate	116	106	100	56	80	191	336	309	603
Decizii privind lipsa necesității EIM	60	57	56	26	63	153	250	250	422
Acorduri de mediu eliberate	0	4	2	4	1	0	1	2	4 (+25 acorduri de mediu simplificate*)

* urmare a modificărilor din an. 2023 la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului

Sursa: Rapoartele anuale de activitate ale Agenției de Mediu

Se atestă și un nivel redus de aplicare a procedurii de evaluare strategică de mediu, în mod deosebit pentru documentele de politici sau cele de urbanism și amenajare a teritoriului. Totodată, documentele de politici elaborate de către autoritățile centrale sunt supuse procedurii de evaluare strategică de mediu, prezentate în tabelul nr. 2 (ex. aviz de mediu emis pentru proiectul Programului de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030).

Tabelul nr. 2. Evaluarea strategică de mediu în Republica Moldova (anii 2019-2023)

Denumirea documentelor emise	Ministerul Mediului					Agenția de Mediu				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Solicitări privind determinarea necesității de efectuare a evaluării strategice de mediu pentru proiectele planurilor sau programelor	2	2	2	1	1	12	20	69	65	139
Determinarea domeniului de aplicare					2					
Avize de evaluare prealabilă eliberate	1	2	1	1	1	10	20	51	45	40
Avize de mediu	0	0			1	0	0	0	1	0

Pentru eficientizarea procedurilor de evaluare a impactului asupra mediului și evaluării strategice de mediu, în anul 2022 au fost operate modificări la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului și Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu, care vizează, printre altele, micșorarea valorilor parametrilor activităților care vor fi supuse evaluării impactului asupra mediului, abrogarea Legii nr. 851/1996 privind expertiza ecologică și includerea evaluării biodiversității ca parte integrantă a procedurilor de evaluare. Astfel, este necesar de ajustat întregul proces de evaluare de mediu la noile prevederi normative aprobate, inclusiv prin elaborarea și aprobarea de ghiduri și instrucțiuni în suportul aplicării noilor abordări ale evaluărilor de impact asupra mediului prin dezvoltarea și consolidarea capacităților părților implicate în implementarea acestor instrumente. Mai mult decât atât, noile amendamente ale Legii nr. 86/2014 privind EIM și Legii nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu (ESM), prevăd instituirea mecanismului de control al calității. Astfel, vor fi create Comisii specializate care vor avea rol de evaluare a calității atât a procedurilor cât și a documentației elaborate, emițând astfel o opinie cu caracter de recomandare și este luată în considerare de către autoritatea competentă în procesul decizional.

2.1.3 Cadrul instituțional de mediu

Calitatea administrației publice în domeniul protecției mediului are un impact semnificativ asupra rezultatelor implementării politicilor de mediu, asupra calității serviciilor publice prestate în domeniu, aspecte ce se corelează cu nivelul încrederii populației în administrația publică, cu climatul favorabil de afaceri și cu nivelul de bunăstare a societății.

Principalii actori instituționali în domeniul mediului din Republica Moldova sunt: Ministerul Mediului (HG nr. 145/2021) cu funcții de elaborare și coordonare a politicilor de mediu și autoritățile administrative subordonate și instituțiile publice fondate de acesta, ca:

1) **Agenția de Mediu** (HG nr. 549/2018) – cu funcții de implementare a politicilor de mediu, de evaluare și de reglementare (prin autorizare) a activităților cu impact asupra mediului, de monitoring a calității componentelor de mediu și de informare. Agenția are un Laborator de Referință de Mediu și 2 subdiviziuni regionale la nordul și la sudul țării;

2) **Inspectoratul pentru Protecția Mediului** (HG nr. 548/2018) – cu funcții de control al activităților cu impact asupra mediului, al modului în care sunt respectate prevederile actelor normative și permissive, aplicarea sancțiunilor contravenționale. Inspectoratul are subdiviziuni în fiecare raion din țară;

3) **Agenția „Moldsilva”** (HG nr. 150/2010) – cu funcții de implementare a politicii în domeniile silviculturii și cinegeticii, de asigurare a protecției și pazei pădurilor și

faunei, de menținere și conservare a biodiversității, funcții realizate cu suportul a 26 de întreprinderi silvice și instituții publice de cercetare;

4) **Agencia „Apele Moldovei”** (HG nr. 882/2014) – cu funcții de implementare a politicii de stat în domeniul gospodăririi apelor;

5) **Agencia pentru Geologie și Resurse Minerale** (HG nr. 485/2009) – cu funcții de implementare a politicii statului în domeniul cercetării geologice, folosirii raționale și protecției subsolului, asigurând cercetarea, evidența și reglementarea folosirii resurselor minerale;

6) **Agencia Națională pentru Reglementarea Activităților Nucleare și Radiologice** (HG nr. 458/2015) – cu funcții de realizare a politicii statului în domeniul activităților nucleare și radiologice, reglementează utilizarea instalațiilor cu surse de radiații ionizante și asigură controlul și supravegherea activităților radioactive;

7) **Serviciul Hidrometeorologic de Stat** – cu funcții de efectuare a observațiilor asupra condițiilor hidrometeorologice și agrometeorologice, prognozarea meteorologică, hidrologică și a factorilor de mediu, avertizarea privind fenomenele hidrometeorologice periculoase;

8) **Instituția Publică „Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului”** (HG nr. 1249/2018) – cu funcții de implementare a proiectelor de asistență financiară și tehnică, externă și internă în domeniul protecției mediului și folosirii resurselor naturale.

Ca rezultat al analizei funcționale a autorităților din subordinea Ministerului Mediului s-a evidențiat că aranjamentul instituțional în ceea ce privește protecția mediului a suferit numeroase modificări și transferuri de competențe în ultimii ani, ceea ce a condiționat apariția problemelor de ordin normativ, funcțional, instituțional, administrativ în activitatea acestora, fiind identificate funcții improprii, funcții care se dublează și funcții realizate fragmentar, care generează ineficiență și prezintă riscuri de corupție, ceea ce în final duce la nerealizarea corespunzătoare a politicilor de mediu.

Prin urmare, este necesară o revizuire și actualizare a structurii organizaționale și funcționale a instituțiilor de mediu, astfel încât să se asigure:

a) îmbunătățirea eficienței instituțiilor de mediu prin excluderea funcțiilor, care se dublează sau nu sunt relevante și actuale și nu corespund cadrului normativ nou aprobat;

b) reducerea potențialelor conflicte de interese prin separarea clară a tipurilor principale de funcții ce țin de guvernarea de mediu (elaborare de politici, autorizare, monitorizare și raportare, control, gestionare a resurselor naturale) între autoritățile și instituțiile publice corespunzătoare;

c) identificarea funcțiilor care lipsesc, dar sunt inerente pentru realizarea deplină a sarcinilor și angajamentelor în domeniul mediului, inclusiv a funcțiilor noi, care necesită a fi realizate în conformitate cu cadrul normativ nou aprobat urmare a implementării Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană.

O problemă la fel de importantă la acest capitol rezultă în necorespunderea cadrului instituțional de mediu existent cu prevederile și cerințele legislative din domeniu. Spre exemplu, Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice prevede crearea unei Agenții,

care să asigure implementarea politicilor în domeniul gestionării substanțelor chimice, iar Legea nr. 209/2016 privind deșeurile prevede crearea unui Centru pentru gestionarea deșeurilor periculoase, instituții, care nu au fost create până acum. La fel, până în prezent nu există o autoritate, care să asigure managementul și administrarea ariilor naturale protejate de stat. Funcțiile de monitorizare de mediu și de gestionare a informațiilor despre mediu sunt dispersate în cadrul tuturor structurilor de mediu existente, ceea ce face dificil accesul la datele și informațiile despre mediu, dar și procesul de raportare în cadrul tratatelor internaționale. Autoritățile administrative din sistemul de mediu se confruntă cu insuficiența de personal, necesar pentru punerea în aplicare a legislației noi adoptate în domeniul mediului⁴, în care sunt stabilite responsabilități și sarcini adiționale pentru aceste instituții.

Nu în ultimul rând, legislația de mediu prevede un șir de atribuții și responsabilități pentru autoritățile publice locale privind amenajarea, gestionarea, protecția spațiilor verzi și ariilor naturale protejate, privind gestionarea deșeurilor și crearea condițiilor pentru colectarea separată a deșeurilor, inclusiv și a celor periculoase, care nu se realizează la nivel local din aceleași cauze și probleme de ordin instituțional și cel de infrastructură.

2.1.4 Sistemul de asigurare a conformării cu legislația de mediu

Un sistem funcțional de asigurare a respectării legislației de mediu presupune asigurarea îndeplinirii de către industrie, serviciile de utilități publice, proprietarii de terenuri și de către alte entități obligațiilor de mediu, care le revin din specificul activităților pe care le desfășoară. Obligațiile pot fi sub forma unor interdicții stabilite prin actele normative, autorizarea de mediu, norme generale obligatorii și alte măsuri instituite pentru protecția mediului.

În practică, mecanismele pentru asigurarea conformării cu legislația de mediu implică utilizarea a trei mari categorii de intervenție:

a) *promovarea conformării* – se realizează de către autoritățile de mediu prin mijloace precum informarea, îndrumarea, „răspunsuri la întrebări frecvente” și servicii de asistență tehnică;

b) *monitorizarea conformării* – se realizează de către autoritățile de supraveghere și control de mediu prin raportări periodice, inspecții de mediu și alte controale pentru evaluarea nivelului de conformare și detectarea neconformităților;

c) *asigurarea respectării prevederilor actelor normative* - se realizează pe cale administrativă, penală și civilă pentru a se înceta, descuraja și sancționa comportamentele neconforme, precum și pentru a se obține despăgubiri în cazul în care au loc și pentru a se încuraja conformarea.

Republica Moldova trebuie să asigure implementarea eficientă a celor trei categorii de intervenție pentru a influența comportamentul persoanelor fizice și juridice

⁴ Legea nr. 108/2020 privind controlul riscurilor de accidente majore ce implică substanțe periculoase, Legea nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic, Legea privind emisiile industriale, Legea nr. 152/2022 privind reglementarea și controlul organismelor modificate genetic ș.a.

pentru conformarea cu legislația de mediu și respectarea obligațiilor de protecție a mediului în vederea reducerii impactului negativ asupra stării apei, aerului, biodiversității, sănătății umane și asupra economiei urmare a activității acestora.

Sistemul de autorizare de mediu este constituit din avize, acorduri, permise și autorizații eliberate de Agenția de Mediu, dar și de alte autorități din domeniu, pentru activitățile de întreprinzător cu impact asupra diferitor componente ale mediului înconjurător, cum sunt aerul, utilizarea în scopuri speciale a apei, evacuarea apei uzate, gestionarea deșeurilor, utilizarea obiectelor regnului animal și vegetal, a resurselor minerale utile, etc.

Pe parcursul ultimilor ani s-au înregistrat progrese semnificative în eficientizarea sistemului de autorizare. A fost creată instituția responsabilă pentru eliberarea actelor permissive de mediu – Agenția de Mediu și digitalizat procesul de depunere a cererilor de solicitare și de obținere a actelor permissive și inițiată utilizarea soluțiilor de ghișeu unic. Progresul în examinarea și emiterea actelor permissive de mediu este reflectat în tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3. Numărul de acte permissive de mediu eliberate de Agenția de Mediu, anii 2019-2023

Nr. d/o	Sistemul informațional utilizat	Tipul actului permisiv	Nr. de acte emise				
			2019	2020	2021	2022	2023
1.	Sistemul informațional automatizat de gestionare și eliberare a actelor permissive - SIA GEAP	Autorizație de mediu pentru folosința specială a apei	101	142	160	104	241
2.		Autorizație de emisie a poluanților în atmosferă de la surse fixe de poluare	647	879	745	996	892
3.		Autorizație pentru importul, exportul sau reexportul substanțelor care distrug stratul de ozon, al produselor și al echipamentului care conțin asemenea substanțe	5	4	3	2	3
4.		Autorizație pentru tăieri în fondul forestier și în vegetația forestieră din afara fondului forestier	640	962	939	1957	1904
5.		Autorizație pentru colectarea plantelor spontane, inclusiv medicinale naturale	28	27	30	40	50
6.		Autorizație pentru dobândirea animalelor, care nu constituie obiecte ale vânatului și pescuitului (melci, broaște, șopârle, șerpi)	0	1	0	1	0
7.		Permis/certificat CITES (Convenția privind comerțul	107	93	119	89	107

		internațional cu specii de faună și floră sălbatică pe cale de dispariție)					
8.		Acord pentru exportul de plante	61	66	95	52	46
9.		Acord pentru exportul de animale sălbatică	3	3	1	1	0
10.		Acord pentru importul de animale sălbatică și/sau de plante	54	47	55	15	1/0
11.		Acord de mediu	1	0	1	2	
12.		Avizul expertizei ecologice de stat	96	122	145	136	
13.		Certificat de atribuire a cotei anuale de pescuit comercial	0	0	0	0	0
14.	Sistemul Informațional Automatizat	Notificare pentru transportarea transfrontalieră a deșeurilor	46	83	227	328	206
15.	Managementul Deșeurilor - SIA MD	Autorizație de mediu privind gestionarea deșeurilor	31	60	52	185	126
16.	Sistemul Informațional „e-Pescuit”	Permis de pescuit sportiv, amator și de agrement	23707	31832	30744	34456	40640

Sursa: Rapoartele anuale de activitate ale Agenției de Mediu

Totuși, este necesar de întreprins acțiuni pentru optimizarea și eficientizarea procedurilor de autorizare în domeniul mediului și de eliminare a problemelor ce apar în aplicarea soluțiilor de ghișeu unic și a sistemelor informaționale la solicitarea și eliberarea actelor permissive, problemele de procedură și lacunele de reglementare și îmbunătățirea calității actelor emise.

Alte aspecte problematice evidențiate constau în lipsa unei abordări diferențiate a actelor permissive în funcție de potențialul de poluare a întreprinderilor, precum și lipsa unor standarde și instrucțiuni clare, atât pentru autoritățile care emit autorizații de mediu, cât și pentru autoritatea care efectuează controale de mediu și pentru agenții economici, privind modalitatea de utilizare a celor mai bune tehnici disponibile (BAT) și a celor mai bune practici de mediu (BEP) pentru îmbunătățirea procesului de producere și de asigurare a calității mediului. Procedurile de autorizare la moment nu iau în considerare dimensiunea entităților economice sau potențialul lor de poluare, prin urmare o abordare diferențiată ar putea fi bazată pe nivelul riscului de mediu din partea entităților economice.

Monitorizarea respectării legislației de mediu are loc prin intermediul mai multor instrumente și mecanisme, cum ar fi: inspecții planificate și ad-hoc, bazate pe evaluarea riscurilor, monitorizarea mediului de către Laboratorul de Referință de Mediu

al Agenției de Mediu, auto-monitorizarea de către întreprinderi, precum și alertele publice prin intermediul liniilor telefonice instituționale și a petițiilor.

Controlul privind respectarea cerințelor de mediu în cadrul activității de întreprinzător se realizează de către Inspectoratul pentru Protecția Mediului și inspecțiile sale teritoriale în conformitate cu Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător și Hotărârea Guvernului nr. 963/2018 pentru aprobarea Metodologiei privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător conform analizei riscurilor aferente domeniilor de competență ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului, în baza unui Plan al controalelor de stat în domeniul protecției mediului aprobat anual. Doar circa jumătate din controalele realizate anual sunt planificate, cealaltă jumătate sunt controalele inopinate, realizate în baza unor solicitări din partea persoanelor fizice sau juridice, autorităților publice, procuraturii, Ministerului Afacerilor Interne, dar și din partea Agenției de Mediu în cadrul desfășurării procedurii de autorizare sau din partea entităților economice. Sinteza controalelor efectuate este reflectată în tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4. Sinteza controalelor efectuate de IPM în anii 2019-2023

Nr.d/o	Indicatorii	2019	2020	2021	2022	2023
1.	Nr. de controale a activității de întreprinzător efectuate, dintre care: - planificate, - inopinate, inclusiv la solicitarea Agenției de Mediu, în procedura de autorizare	3274 1722 1552	2081 64 1417	3516 1701 1815	2076 2388	1692 2268
2.	Alte inspecții, razii, raiduri antibraconaj	4295	4388	4848	5735	6162
3.	Numărul de procese-verbale întocmite	6087	5177	6358	6140	6201
4.	Suma contravențiilor calculate, mii lei	6616,5	6353,4	7359,1	12536350	16292878
5.	Suma contravențiilor achitate, mii lei	3111,0	2996,2	3518,7	5658200	7207684

Sursa: <https://controale.gov.md/rapoarte>, Anuarele Inspectoratului pentru Protecția Mediului

Inspectoratul pentru Protecția Mediului trebuie să asigure eficientizarea și dezvoltarea continuă a sistemului de control de mediu, inclusiv prin revizuirea și îmbunătățirea metodologiei de evaluare a riscurilor, de planificare a inspecțiilor în baza estimării riscurilor, accentul fiind pus pe inspecții planificate și nu cele inopinate. Unele domenii din metodologia de evaluare a riscurilor pentru planificarea inspecțiilor necesită optimizare, cu stabilirea categoriilor de risc general și a frecvenței minime a inspecțiilor. Sunt necesare documente de ghidare pentru planificarea inspecțiilor în

baza riscurilor pentru fiecare domeniu de mediu în parte, în special în ceea ce privește inspectarea activităților de extracție a substanțelor minerale utile.

Trebuie de înlăturat și alte probleme ale sistemului de inspectare de mediu, precum lipsa echipamentelor, a mijloacelor de transport speciale, a tehnicii și a mijloacelor tehnologice, a unor laboratoare mobile operative cu opțiuni de analize expres care să ajute la depistarea contravențiilor și stabilirea sancțiunilor.

Actualmente, **monitorizarea calității mediului** se realizează de către Laboratorul de Referință de Mediu al Agenției de Mediu pentru componentele mediului precum: apă de suprafață, apa uzată deversată în emisare, aer, sol, deșeuri, radioactivitatea mediului, etc., în baza programelor de monitorizare aprobate anual. În Republica Moldova nu este dezvoltat un sistem de monitorizare automatizată a calității mediului, prin urmare, programele de monitorizare stabilesc stațiile și punctele de monitorizare din care sunt prelevate probele manual, periodicitatea prelevării probelor și poluanții monitorizați pe fiecare component.

Laboratorul de Referință de Mediu (LRM) a obținut certificarea ISO 17025 și acreditarea doar pentru 14 indicatori (parametri) de mediu, procesul de acreditare al acestora fiind dificil, costisitor și complicat. LRM nu are personal suficient pentru realizarea programelor de monitorizare, iar lipsa de automatizare sporește necesitatea angajării unui număr mai mare de persoane care să efectueze manual prelevarea probelor. Rețeaua de monitorizare este foarte învechită, iar din bugetul de stat nu se alocă sursele necesare pentru dezvoltarea și automatizarea acesteia. Din această cauză LRM monitorizează mai puțin de jumătate din cele 45 de substanțe prioritare incluse în Directiva 2000/60/CE - cadrul de politică comunitară în domeniul apei⁵, iar monitorizarea altor aspecte de mediu, inclusiv a deșeurilor și substanțelor chimice, practic nu se realizează. Se preconizează ca domeniile sale de analize acreditate și certificare să se extindă odată cu dotarea corespunzătoare, obținerea experienței și dezvoltarea documentației necesare.

Astfel, automatizarea sistemului de monitorizare a calității mediului este o prioritate a sistemului de conformare de mediu, dictată și de prevederile cadrului normativ nou aprobat, spre exemplu, Legea nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic, care stabilește crearea unui sistem nou de monitorizare a calității aerului în conformitate cu prevederile directivelor europene în acest domeniu. Acest proces trebuie susținut financiar din bugetul de stat, situație care condiționează dezvoltarea serviciilor publice contra plată oferite de LRM al Agenției de Mediu în vederea acumulării resurselor financiare necesare pentru dezvoltare. Este oportună și intensificarea colaborării cu laboratoare similare din țările Uniunii Europene pentru a prelua bunele practici de laborator, dar și pentru a contracta serviciile acestora în cazurile când este necesar.

Entitățile economice din Moldova sunt obligate să asigure procesul de **automonitorizare și de ținere a evidenței** emisiilor de poluanți în apă, aer, sol,

⁵ [Directivă - 2000/60 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj)

evidența deșeurilor generate și transferate, evidența resurselor naturale utilizate și să raporteze anual Agenției de Mediu datele despre acestea.

Cu suportul partenerilor de dezvoltare, Ministerul Mediului a reușit să realizeze pași semnificativi pentru eficientizarea și digitalizarea procesului de raportare de către mediul de afaceri a datelor în domeniul mediului, fiind dezvoltate mai multe sisteme informaționale dedicate acestui proces. Cele mai semnificative progrese se înregistrează în raportarea datelor privind gestionarea deșeurilor, conform tabelului nr. 5, aceasta realizându-se în ultimii 4 ani în format electronic prin intermediul Sistemului Informațional Automatizat „Managementul Deșeurilor (SIA „MD”)", înlocuind rapoartele statistice pe suport de hârtie.

Tabelul nr. 5. Sinteza raportării în SIA MD, anii 2020-2022

Nr.d/o	Indicatorii	2020	2021	2022
1.	Numărul agenților economici care au raportat datele prin SIA MD	319	520	728
2.	Numărul de rapoarte în domeniul gestionării deșeurilor depuse	332	583	805

Sursa: <https://siamd.gov.md>

Datele extrase din SIA „MD” demonstrează, că numărul de întreprinderi din domeniul producției industriale, agricole și întreprinderi municipale sau servicii de salubritate, care raportează crește de la an la an, ceea ce denotă progrese în atingerea scopului propus de a spori gradual numărul agenților economici care utilizează soluțiile digitale în procesul de raportare, precum și creșterea nivelului lor de conformare sub acest aspect.

În alte domenii de raportare, precum emisiile în aer, deversările apelor uzate în mediu, utilizarea specială a apei, a resurselor minerale utile, etc., procesul de raportare continuă să se realizeze pe suport de hârtie, deși există create mecanisme digitalizate precum: Sistemul informațional automatizat „Registrul emisiilor și transferului de poluanți” (RETP) www.retp.gov.md, Sistemul informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor” <https://csa.gov.md/>, Sistemul informațional automatizat „Registrul geologic de stat”, însă acestea fie nu sunt funcționale pe deplin, sau nu sunt valorificate integral. Este necesară punerea în aplicare a acestor sisteme informaționale și elaborarea unor îndrumări pentru entitățile economice cum să le aplice mai ușor.

Deși digitalizarea serviciilor a adus un beneficiu direct evidenței și raportării datelor de mediu, totuși insuficiența cadrelor, dotarea insuficientă cu echipamente a laboratoarelor și lacunele în funcționarea sistemelor de automonitorizare și raportare ne demonstrează, că regimul actual de monitorizare a mediului înconjurător este încă ineficient, ceea ce favorizează situațiile ca nerespectarea legislației de mediu să nu fie depistată la timp sau în general.

2.1.5 Sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu

În Republica Moldova se recurge la diferite mecanisme de răspuns în situația de nerespectare a legislației de mediu precum: avertizările verbale și scrise, sancțiunile contravenționale și penale, inclusiv cu retragerea actelor permissive și încetarea activității, cu amenzi și chiar pedepse cu închisoarea. De asemenea, funcționează și un sistem de recuperare a prejudiciului cauzat mediului din activitățile desfășurate și de la contravențiile și infracțiunile depistate, precum și de plăți pentru poluarea mediului și taxe pentru utilizarea resurselor naturale în cazul activităților autorizate.

Inspectoratul pentru Protecția Mediului este principala autoritate responsabilă să ia acțiuni de răspuns la cazurile de nerespectare a legislației de mediu și să aplice **sancțiuni** ca rezultat al inspecțiilor realizate, a raidurilor împotriva braconajului și exploatării ilegale a resurselor naturale. Inspectorii constată și raportează cazurile de nerespectare, depun rapoarte în acest sens, evaluează daunele aduse mediului, aplică sancțiuni și prezintă cauzele în instanță împreună cu documente de constatare și de recomandări cu privire la măsurile corective. Informații privind amenzile aplicate de către IPM în ultimii 5 ani sunt prezentate în tabelul nr. 6. De asemenea, de-a lungul „lanțului de asigurare a conformării cu legislația de mediu” inspectorii cooperează cu reprezentanții Serviciului Vamal, cu ofițerii de poliție și procurorii în vederea colectării de probe și a urmăririi penale.

Tabelul nr.6 Informații privind amenzile aplicate IPM în perioada anilor 2019-2023, mii lei

Domeniul în care s-au depistat încălcări ale legislației de mediu	Amenzi aplicate					Prejudicii calculate				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Apă	1114,0	1274,2	1228,0	1537250	2495800	41174,7	4269,2	13571,1	43461	85524
Aer	443,7	301,5	511,4	751900	960253	25,3	10,5	0,0	6382	5833
Deșeuri/substanțe chimice	1684,7	1341,4	1765,0	2948750	4959250	2,2	0,7	2,9	3449	49698
Floră	1918,6	1998,5	2141,1	2366775	5958275	1626,2	3588,9	8680,6	2612037	7090366
Faună (Resurse cinegetice/Piscicole)	664,3	724,2	862,1	904400	909950	502,4	252,4	342,1	474848	650944
Sol/Subsol	791,2	713,6	851,5	1036500	886550	60225,4	13922,0	749027,4	2231983	562937
TOTAL	6616,5	6353,4	7359,1	9545575	16170078	103556,2	22043,7	771624,1	5372150	8445302

Sursa: Informații prezentate de IPM în cadrul Raportului auditului conformității eliberării actelor permissive și administrării taxelor, amenzilor și plăților aferente mediului, aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr. 28/2022

Este important de menționat, că regimul de sancțiuni pentru nerespectarea legislației de mediu conține mai multe puncte slabe, care necesită intervenții pentru îmbunătățire. Sancțiunile aplicate pentru nerespectarea legislației de mediu nu sunt suficient de severe, nu reflectă în totalitate și nu sunt proporționale daunelor aduse mediului, nu stimulează promovarea respectării legislației, chiar și în pofida faptului că pe parcursul ultimilor ani au fost operate modificări la Codului penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 și Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008, în vederea înăsprii sistemului de sancțiuni de mediu. De asemenea, amenzile de mediu sunt prea mici și nu determină agenții economici și companiile să reducă nivelul de poluare, să se conformeze și să respecte cerințele de mediu, care presupune costuri mult mai mari decât valoarea amenzilor aplicate în prezent

Plățile de mediu (taxele pentru o anumită utilizare a resurselor naturale, plățile pentru poluare în limita admisibilă și pentru depășirea limitelor admisibile, amenzile aplicate pentru încălcarea legislației cu privire la mediu și penalitățile pentru recuperarea daunelor aduse mediului înconjurător) continuă să fie prezentate de valori fixe, foarte mici, prezentate în tabelul nr. 7 și care nu au fost ajustate la evoluția prețurilor de consum pentru perioade lungi de timp și nici nu au fost indexate la rata inflației.

Tabelul nr. 7. Informație privind plățile de mediu în perioada 2019-2023, mii lei

	Tipurile de plăți de mediu	2019	2020	2021	2022	2023
Taxe pentru utilizarea resurselor naturale						
1	Taxe pentru apă	26027,9	27792,0	26731,3		
2	Taxa pentru extragerea mineralelor utile	17672,3	17693,8	28339,6		
3	Taxa pentru lemnul eliberat pe picior	359,2	416,0	200,6		
4	Taxa pentru efectuarea explorărilor geologice	49,5	62,8	0		
5	Taxa pentru exploatarea construcțiilor subterane în scopul desfășurării activității de întreprinzător, altele decât cele destinate extracției minerale	7,3	10,2	0		
6	Taxa pentru folosirea subsolului	0	0	4,8		
Plăți pentru poluare						
7	Taxa pentru mărfurile care în procesul utilizării cauzează poluarea mediului	254610,7	296010,9	362936,5		
8	Plăți pentru poluarea mediului	1605,4	2362,2	2059,0		
Amenzi, prejudicii						
9	Amenzi încasate	3111,0	2996,2	3518,7	56582,00	
10	Prejudicii recuperate	1455,7	2996,1	1651,0	21492,15	

Sursa: Informații prezentate de IPM în cadrul Raportului auditului conformității eliberării actelor permise și administrării taxelor, amenzilor și plăților aferente mediului, aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr. 28/2022

Metodologiile de calculare a plăților de mediu, instrucțiunile de evaluare a prejudiciilor aduse mediului sunt depășite, nu mai corespund cerințelor actuale din țară și nu iau în calcul impactul emisiilor asupra mediului, amploarea prejudiciului urmare a utilizării resurselor naturale și costul financiar real al compensării daunelor aduse mediului. Mai există o abordare diferențiată pe orașe și zone cu privire la mărimea plăților pentru aceleași tipuri de poluare, fapt ce nu favorizează renunțarea la tehnologii poluante, ci creează premise pentru amplasarea instalațiilor nocive pentru mediu în zonele cu un nivel mai mic al plății pentru poluare. Și amenzile de mediu sunt prea mici ca să determine companiile să reducă gradul de poluare, să se conformeze și să respecte cerințele de mediu, măsuri ce presupun costuri mult mai mari decât valoarea amenzilor aplicate. Prin urmare, schimbările în aplicarea plăților de mediu trebuie să fie aplicate cât mai curând posibil și să vizeze încurajarea conformării și respectării cerințelor de mediu.

2.1.6 Informarea, conștientizarea și educația ecologică a populației

Eficiența politicilor în domeniul mediului se bazează pe date, indicatori, informații și evaluări legate de punerea în aplicare a legislației de mediu, precum și pe rezultate ale cercetărilor științifice în domeniu. S-au înregistrat progrese considerabile în ceea ce privește consolidarea acestei baze de cunoștințe, informarea și sensibilizarea opiniei publice și îmbunătățirea încrederii factorilor de decizie și a publicului în abordarea bazată pe date și informații de mediu. Acest lucru a facilitat înțelegerea într-o mai mare măsură a provocărilor în materie de mediu și a provocărilor societale.

Promovarea și înțelegerea necesităților de protecție a mediului și a dezvoltării durabile sunt prioritare pentru Republica Moldova. Se utilizează diferite instrumente pentru creșterea gradului de conștientizare cu privire la protecția mediului și de promovare a respectării cerințelor de mediu, inclusiv, paginile web oficiale ale autorităților de mediu, campaniile de informare, activitățile de instruire cu privire la reglementările de mediu, platformele de comunicare, precum și scrisorile direcționate. Astfel, pe paginile web oficiale ale autorităților publice sunt publicate informații cu privire la procesul decizional, cu privire la planurile și rapoartele de activitate, cu privire la procedurile de autorizare, planurile de inspecție, acțiunile de mediu realizate etc.

Totuși, pentru o bună informare de mediu este necesară optimizarea și reproiectarea fluxului de informații publicate pe paginile web, spre a fi ușor găsite și accesate din perspectiva utilizatorilor, precum și îmbunătățirea continuă a cantității și calității informațiilor publicate pe paginile web ale autorităților.

De asemenea, sunt insuficiente și activitățile de sensibilizare cu privire la reglementările existente de mediu precum și cu privire la instituțiile implicate în asigurarea acestui proces. Ar trebui valorificate oportunitățile digitale, pentru o mai bună informare a publicului cu privire la starea actuală a mediului la nivel local și național, stimulând astfel schimbările comportamentale ale populației.

Rapoartele independente denotă că standarde importante precum transparența, participarea publicului și accesul la justiție în materie de mediu, stabilite în Convenția

de la Aarhus privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului, ratificată prin Hotărârea Guvernului nr. 346/1999, nu au fost încă realizate pe deplin în Republica Moldova. Eforturile suplimentare în aceste domenii ar aduce beneficii cetățenilor, întreprinderilor și administrațiilor.

2.2 Gestionarea durabilă a resurselor naturale

Gestionarea defectuoasă și supraexploatarea resurselor naturale contribuie la crearea deficitului de mijloace sau resurse precum teren arabil, apă, floră și faună, resurse forestiere, resurse minerale utile, resurse piscicole și cinegetice. Reieșind din creșterea necesităților populației în ultimul deceniu, resursele de apă sunt supuse unor presiuni din ce în ce mai mari, iar zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă au suferit modificări semnificative în ultimele secole urmare a activității umane. Aceasta a provocat schimbări de mediu și la nivelul ecosistemelor, cum ar fi poluarea apei și eutrofizarea (sau creșterea conținutului de nutrienți), pierderea biodiversității, deteriorarea peisajului și eroziunea solului. Cel mai des acest lucru este condiționat de cazurile de atribuire netransparentă a drepturilor de utilizare a resurselor, din cauza încălcării cerințelor actelor normative și a actelor permissive emise, insuficienței mecanismelor de control și a sancțiunilor modeste prevăzute de cadrul legislativ. În ansamblu, capacitatea de regenerare a resurselor naturale ale Republicii Moldova rămâne în urma ritmului de exploatare și poluare, generat de activitatea umană.

2.2.1 Gestionarea resurselor de apă

Gestionarea durabilă a resurselor de apă devine o necesitate din ce în ce mai actuală, fiind vitală pentru dezvoltarea economică, protecția mediului și incluziunea socială a Republicii Moldova, având un rol esențial în sporirea bunăstării sociale și economice într-un mod echitabil, fără a compromite rezistența ecosistemelor.

Resursele de apă ale Republicii Moldova sunt reprezentate de 3 621 de râuri și râulețe cu o lungime de peste 16 mii km, de 4 126 de lacuri naturale și bazine artificiale cu suprafața de 40 878 ha, amplasate și construite pe cursurile și în albiile acestora, de ape subterane din peste 5 002 sonde arteziene (dintre care 2 315 neexploatate și 2 687 exploatare; 1 711 cu destinație de resurse de apă potabilă, 681 reprezintă resurse de apă pentru necesități menajere, 47 – pentru necesități agricole, 232 cu menire industrială) și de circa 166 542 de fântâni și izvoare cu alimentare din apele freatice.

Cele mai importante artere acvatice sunt fluviul Nistrul și râul Prut, râuri transfrontaliere, cu lungimea cursului de apă pe teritoriul Republicii Moldova de 660 km și, respectiv, 695 km, și cu suprafața totală a bazinelor de 19 070 km².

Rețeaua de bazine hidrografice din cadrul celor două districte, prezentate în figura nr. 1, asigură regularizarea și evacuarea scurgerii de suprafață, alimentarea cu apă potabilă și tehnică, utilizarea pentru irigare, navigație și în alte scopuri.

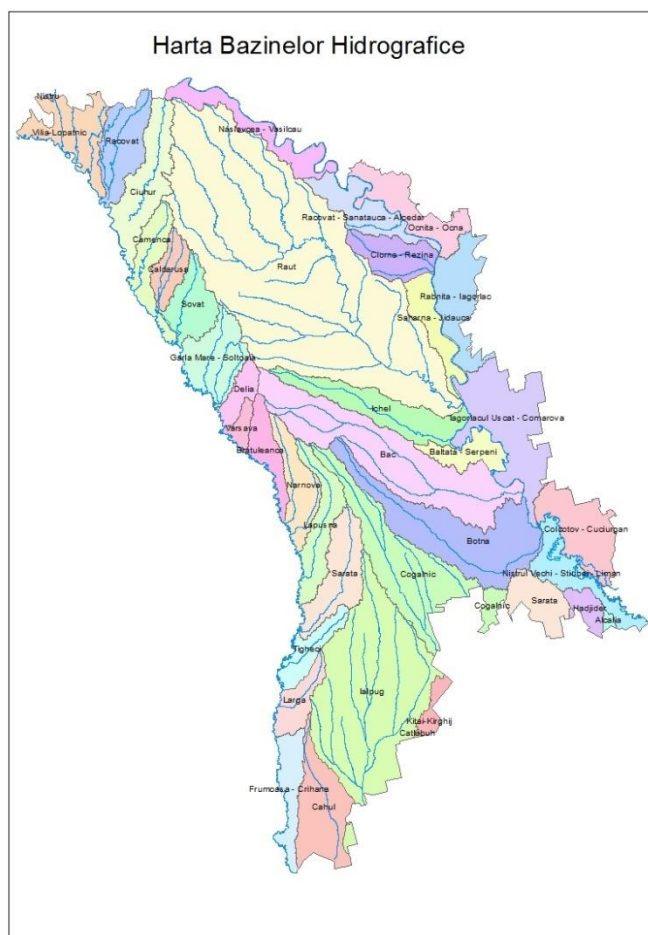

Figura nr. 1. Harta bazinelor hidrografice în Republica Moldova

(Sursa: Agenția Apele Moldovei)

Republica Moldova depinde foarte mult de resursele de apă de suprafață. Majoritatea sectoarelor economice sunt dependente de apă, ca urmare acolo unde resursele de apă sunt limitate, apare problema privind utilizarea apei. Astfel, pentru a acoperi necesitatea de apă la nivel național, anual se captează circa 850 hm³ de apă. Respectiv, 85% din acest volum de apă sunt extrase din apele de suprafață, în special din cele două bazine hidrografice majore Nistru (83%) și Prut (1,8%) și doar 15% sunt extrase din apele subterane. Din volumul total de apă extrasă, cel mai mare volum este captat de către întreprinderile din domeniul producerii și furnizării de energie electrică și termică (mai bine de 65%), după care urmează întreprinderile în domeniul serviciilor de aprovizionare cu apă (cu circa 20%), urmată de agricultură care extrage 10% din apă pentru irigarea terenurilor. Aproximativ 7-8% din captarea totală de apă se pierde la transportare din cauza scurgerilor, pierderilor de apă din canalele deschise, precum și din cauza infrastructurii uzate/învechite (32% din volumul de apă pierdut îl constituie cel livrat prin rețeaua de aprovizionare cu apă). Această cantitate este cuprinsă între 57 și 71 milioane m³ de apă. Totuși, din cauza lipsei unui sistem adecvat de monitorizare, evidență și control din partea autorităților responsabile (în special pentru autocaptare)

a utilizării resurselor de apă, din cauza exploatării neautorizate a obiectivelor de extracție și neraportării datelor sau raportării unor date eronate privind cantitățile de apă captată, aceste date ar putea avea un nivel de incertitudine foarte ridicat. Se presupune că, captarea anuală totală a apei, în special din resursele de apă subterană, este cu mult mai mare, ceea ce creează impedimente la evaluarea reală a presiunii activităților economice asupra resurselor de apă.

O provocare specifică și actuală pentru domeniul resurselor de apă este nivelul foarte redus de reutilizare (reciclare) a apelor utilizate. În Republica Moldova volumul de apă reutilizat este foarte mic, fiind de circa 14 milioane m³ de apă, preponderent în sectorul energetic (93%), care este practic unicul sector care utilizează repetat apa, în special pentru răcire, în procesele sale tehnologice. Ținând cont că resursele de apă au tendința de a se epuiza și că disponibilitatea acestora afectează calitatea vieții populației și capacitatea de dezvoltare economică a țării, reutilizarea apei devine o alternativă sigură.

În ceea ce privește calitatea apelor de suprafață, conform datelor de monitorizare continuă, realizată de Laboratorul pentru calitatea apei din cadrul Agenției de Mediu în cele 54 de secțiuni de monitoring amplasate pe 27 râuri, 6 lacuri de acumulare și 2 lacuri naturale în ambele districte hidrografice (Nistru și Prut, Dunărea și Marea Neagră), se constată că în 46,3% din secțiuni nivelul de poluare a apelor s-a determinat a fi de clasa a V-a (foarte poluată) după anumiți parametri hidrochimici și numai în cazul a 1,9% din secțiuni de clasa a II-a (bună), conform tabelului nr. 8.

Tabelul nr. 8 Repartizarea procentuală la clasele de calitate apelor de suprafață în cadrul celor 54 de secțiuni de monitorizare

Clasele de calitate	%
I	0
II	1,9
III	31,5
IV	20,3
V	46,3

Sursa. Laboratorul de Referință de Mediu din cadrul Agenției de Mediu

Estimarea rezultatelor observațiilor sistematice a calității apelor râurilor mari de pe teritoriul Republicii Moldova nu a suferit schimbări esențiale și se încadrează în limitele de calitate de la clasa a I-a (foarte bună) până la clasa a III-a (poluată moderat) după conținutul de oxigen dizolvat în apă și de la clasa a II-a (bună) la clasa a IV-a (poluată) după conținutul azotului de amoniu, cea mai poluată secțiune fiind pe fluviul Nistru în s. Sănătăuca.

Investigațiile de laborator a apei râurilor mici incluse în rețeaua națională de monitoring se caracterizează printr-un grad sporit de poluare cu elemente biogene (cele mai poluate râuri fiind Kirghij – Kitai și Bâc în 2 secțiuni - s. Gura Bâcului și mun. Chișinău, aval), cu un nivel înalt al consumului biochimic de oxigen (CBO5) și indicatorilor de mineralizare, precum și cu un nivel scăzut al conținutului de oxigen

dizolvat în apă (r. Răut – mun. Bălți, aval; r. Ichel – s. Goian; r. Bâc – or. Strășeni, mun. Chișinău, aval (or. Sângera), s. Gura Bâcului), încadrându-se în limitele de la clasa a II-a (bună) până la clasa a V-a (foarte poluată).

Cu privire la starea de poluare a apei bazinelor acvatice artificiale și naturale, ce fac parte din ambele districte hidrografice, denotă, că conținutul indicatorilor monitorizați se încadrează în limitele de calitate de la clasa a I-a (foarte bună) până la clasa a III-a (poluată moderat), cu excepția secțiunilor bazinelor din regiunea de sud a țării, unde calitatea apei la indicatorii fosfor mineral, fosfor total și azot de nitrit corespunde clasei V-a (foarte poluată) – lac. Congaz și Taraclia.

Situația este agravată inclusiv de starea stațiilor de epurare a apelor uzate din Republica Moldova. Conform datelor raportate de către Inspectoratul pentru Protecția Mediului în anul 2021 din numărul total de 270 de unități, dispuneau de documentație de proiect doar 126 unități, de normativele Deversării Limitat Admisibile – 101 unități (37,1%), cu epurare insuficientă funcționau – 160 unități (59,2%), iar 9 sisteme (3,4%) nu funcționau.

Evaluarea calității **apelor subterane** și a rezervelor exploatabile realizată de Întreprinderea de Stat „Expediția Hidrogeologică din Moldova – EHGeoM” în cadrul a 182 sonde de monitorizare (dintre care 122 se află în regim dereglat și 60 în regim slab dereglat), a determinat tendințe de modificare a componentelor chimici și fizici a apelor subterane, cauzate de influența factorilor naturali și tehnogeni. Se poate afirma că apele subterane au o stare chimică nu foarte bună, caracterizată printr-o răspândire neuniformă a macro și microelementelor și o tendință înaltă de mineralizare, dar și de epuizare.

Multitudinea de sonde forate și exploatate ilegal, fără respectarea cerințelor sanitare și de protecție, utilizarea excesivă a produselor de protecție a plantelor în agricultură, gestionarea neadecvată a deșeurilor, tratarea insuficientă a apelor uzate deversate condiționează creșterea nivelului de poluare a apelor de suprafață și subterane, fiind necesare măsuri pentru asigurarea protecției acestora și a utilizării raționale pentru evitarea epuizării și poluării.

2.2.2 Gestionarea resurselor de sol și resurselor minerale utile

Resursele de sol ale Moldovei în decursul istoriei au fost valorificate peste limită. Potențialul productiv înalt al cernoziomului și procesul relativ simplu de valorificare (deștelenire) au contribuit la dezvoltarea agriculturii. Actualmente din suprafața totală de 3.384.938 ha a țării, conform Cadastrului funciar, 2022⁶, 2.260.715 ha reprezintă terenurile agricole. Fondul arabil constituie 1.797.181 ha, viile și livezile ocupă 206.028 ha, pășunile – 181.108 ha.

Degradarea continua a solurilor este cauzată de gestionarea defectuoasă, dezechilibrată și inadecvată a resurselor de sol, de utilizarea practicilor agricole inadecvate, de folosirea în exces a fertilizanților și produselor de protecția a plantelor în agricultură. Suprafețe mari de soluri se pierd anual din cauza eroziunii, distrugerii

⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131752&lang=ro

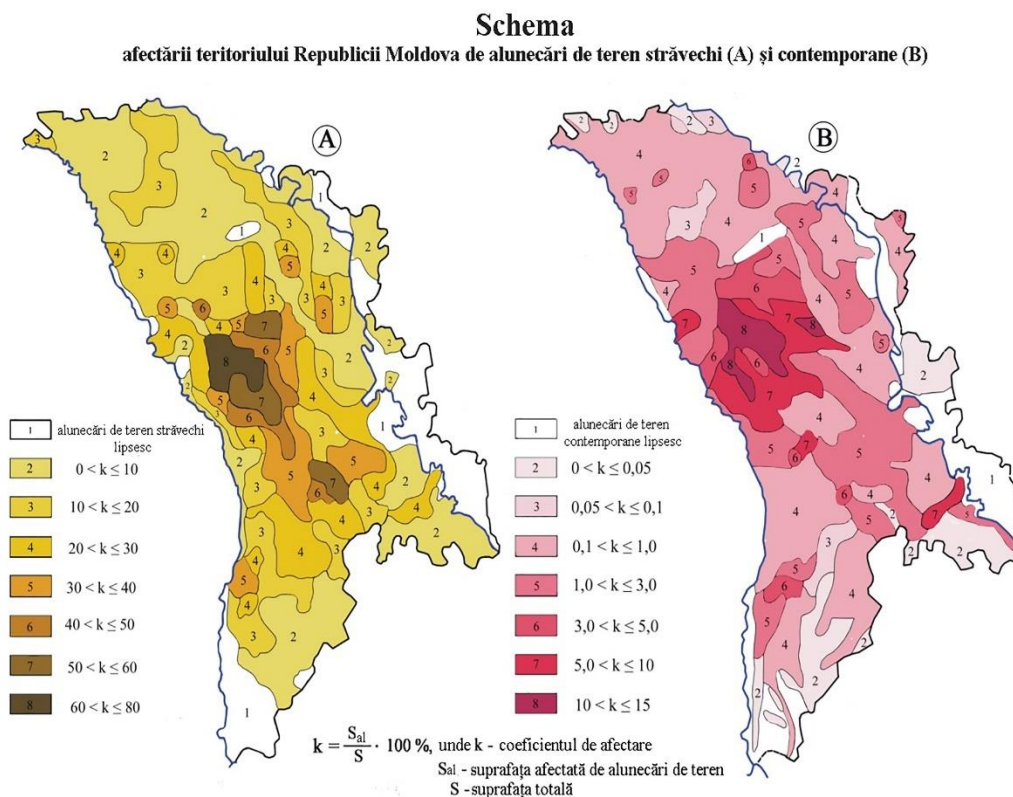
stratului vegetal, a fenomenului deșertificării produs de activitățile agricole excesive și de schimbările climatice. Totodată, intervenția omului în procesul de producție agricolă în ultimii ani a contribuit în mod negativ asupra variabilității naturale a însușirilor solurilor. Solurile afectate de eroziunea de suprafață conform datele instituțiilor științifice din domeniu (IP „IPAPS N. DIMO”), ocupă circa 981560 ha inclusiv: cu grad slab de eroziune 558170 ha, moderat – 288070 ha și puternic 135320 ha. Suprafața terenurilor erodate s-a majorat pe parcursul ultimilor 40 de ani, avansând anual.

Valorificarea și lucrarea sistematică a solurilor a contribuit la activizarea proceselor destructive a eroziunii, deflației, alunecărilor de teren. Republica Moldova se află într-o zonă cu impact negativ din cauza dezvoltării intensive a proceselor de alunecări de teren. Gradul total de afectare a teritoriului Republicii Moldova de alunecări de teren străvechi este de 21,2% (7312 km²). Alunecările de teren contemporane au afectat 2,7% din teritoriul țării (mai mult de 17 mii de alunecări de teren).

Conform analizei informațiilor colectate s-a constatat că mai mult de 47% din localitățile țării sunt expuse riscului de alunecări de teren, parțial sau total. Figura nr. 2 arată zonele cu risc.

Figura nr. 2

Anexa 1

Rămâne actuală problema poluării locale a solurilor cu pesticide, cu poluanți organici persistenți, mai ales din jurul fostelor și actualelor depozite de chimicale agricole (îngrășăminte minerale, pesticide, etc.) și a stațiunilor de pregătire a soluțiilor de protecție a plantelor.

Poluarea solurilor cu produse petroliere se înregistrează pe întreg teritoriul țării, sursele principale fiind depozitele și stațiile de alimentare cu carburanți, spălătoriile și stațiile de deservire, precum și poluările accidentale.

Degradarea treptată a solului prin eroziune, pierderea materiei organice, salinizarea sau distrugerea structurii acestuia se transmite și celorlalte componente ale ecosistemului – resursele de apă, stratul de vegetație, fauna și microorganismele din sol.

La balanța de stat a rezervelor de substanțe minerale utile conform situației la data de 01.01.2023 sunt zăcăminte de 19 tipuri de substanțe minerale utile, dintre care 17 tipuri de zăcăminte de substanțe minerale utile nemetalifere, 1 zăcământ de petrol (Văleni) și 1 zăcământ de gaz combustibil (Victorovca).

În total la balanța de stat se află 431 zăcăminte individuale de substanțe minerale utile, dintre care 48 sunt complexe (au de la 2 până la 5 tipuri de substanțe minerale utile), ceea ce face ca numărul zăcămintelor incluse în balanță pe tipuri de substanțe minerale utile să constituie 490, care conform gradului de valorificare industrială sunt distribuite în felul următor:

- exploatare - 193
- pregătite pentru valorificare - 29
- explorate de rezervă - 243
- nu se prevăd pentru valorificare - 25

Volumul total de substanțe minerale utile nemetalifere extrase în anul 2022 a constituit 987,5 mii tone și 4231,7 mii m³. Volumul petrolului extras în anul 2022 a constituit 4,652 mii tone, iar gazul combustibil a fost de 0,092 mln m³.

Datele generale privind volumele de resurse minerale utile și petrolul extras în anul 2022 sunt prezentate în tabelul nr 9.

Tabelul nr. 9 Date generale privind mișcarea rezervelor de substanțe minerale utile în anul 2022

Nr. d/o	Denumirea substanței minerale utile	Unitatea de măsură	Numărul de zăcăminte	Numărul zăcăminte - lor în exploatare	Cantitatea de rezerve de balanță restante pe categoriile A+B+C ₁ la 01.01.2023	Volumul extras în a.2022
1.	Petrol	mii t.	1	1	611,5	4,652
2.	Gaz combustibil	mln m ³	1	1	341,8	0,092
3.	Materie primă pentru ciment: - calcar - argilă	mii t.	4	1	205286,2 54605,7	493,4 110,2

4.	Ghips	-/-	2	1	47584,4	270,2
5.	Materiale de formare: - nisip - argilă	-/-	4	2	9125,3 5438	113,7 -
6.	Materie primă pentru producerea sticlei	-/-	3	-	17611,8	-
7.	Calcar silicios	-/-	1	1	1952,5	-
8.	Argilă bentonitică	-/-	2	1	5934,5	-
9.	Piatră naturală de fațadă: - gresie - calcar	mii m ³	4	2	4884,9 2242,9	- -
10.	Calcar pentru industria de zahăr	mii t.	5	2	36425	-
11.	Calcar pentru tăierea blocurilor	mii m ³	55	35	394070,0	14,8
12.	Nisip pentru produse de silicat	-/-	7	3	51609,2	35,5
13.	Materie primă silicioasă (tripoli)	-/-	7	3	10429,5	-
14.	Materie primă de cheramzit: - argilă - argilit	-/-	15	4	43006,7 17297,5	- 0,4
15.	Calcar pentru producerea varului	mii t.	11	3	9328	-
16.	Piatră de construcție: - calcar - gresie - granit	mii m ³	95	53	479888,1 7324,8 22019,9	1854,9 3,6 110,3
17.	Roci de nisip și prundiș	-/-	152	67	361215,5	2070,8
18.	Materie primă pentru producerea că rămizii și țiglei: - argilă, argilă nisipoasă - nisip degresant	-/-	112	12	183989,1 6511,9	94,6 2,6
19.	Materie primă pentru ceramică (argilă, argilă nisipoasă)	-/-	9	1	3685,6	-

Sursa: Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale www.agrm.gov.md

2.2.3 Gestionarea resurselor biologice

Diversitatea biologică și beneficiile pe care le oferă pentru populație, este un factor fundamental pentru asigurarea bunăstării umane.

Diversitatea speciilor de floră este relativ bogată și include 5 568 de specii de plante (dintre care 2044 specii de plante superioare și 3524 specii de plante inferioare), cu o serie de specii relictate terțiare și cuaternare, în timp ce câteva specii foarte rare constituie elementul subendemic. Există 1842 de specii de plante vasculare și aproximativ 4.600 de specii de plante și ciuperci inferioare. În funcție de bogăția floristică, ecosistemele formează următorul șir: forestiere (circa 850 de specii), de luncă (circa 650 de specii), de stepă (circa 600 de specii), petrofite (circa 250 de specii), acvatice și palustre (circa 160 de specii). Există peste 30 de specii de plante lemnoase, care reprezintă surse importante de existență pentru populația rurală, aproximativ 200 de specii de plante medicinale, în timp ce aproximativ 700 de specii de plante din flora spontană sunt plante furajere, care servesc ca hrană pentru animalele sălbatice și pentru animale. Ecosistemele naturale asigură condiții pentru 1357 de specii de ciuperci,

inclusiv 557 de specii de macromicete populează ecosistemele forestiere. Doar 70 de specii din numărul total de ciuperci sunt comestibile.

Diversitatea speciilor de faună sălbatică care populează teritoriul țării este la fel relativ bogată. În Republica Moldova fauna vertebratelor include: 70 de specii de mamifere, 281 de specii de păsări, 14 specii de reptile, 14 specii de amfibieni și 70 de specii de pești. Fauna nevertebratelor cuprinde aproximativ 15 000 de specii, inclusiv 13 000 specii de insecte. Acestea includ 55 de specii relicve ponto-caspice (dintre care 10% sunt endemice în Bazinul Mării Negre) și 219 specii din a 3-a ediție a Cărții Roșii. Multe specii de animale au dispărut complet în Republica Moldova în ultimele secole. Deși cea mai mare diversitate de vertebrate se înregistrează în păduri (172 specii), 153 (89%) dintre aceste specii se găsesc în pădurile asociate cu pajiști. Atât activitatea umană (recoltarea plantelor, colectarea ciupercilor, activități de gestionare a pădurilor, poluare, etc.), cât și scăderea surselor de hrană disponibile (gopher, alte rozătoare mici) continuă să afecteze în mod negativ speciile mari de păsări de pradă, cum ar fi vulturul mare pătat (*Aquila clanga*), vulturul pătat mai mic (*Aquila pomarina*), șoimul sacre (*Falco cherrug*), etc.

Principalele **ecosisteme naturale** sunt: pădurea (11,2%), luncile (10%), stepa (1,9%), acvatică (2,85%), și petrofite.⁷ După compoziția floristică cele mai bogate sunt ecosistemele forestiere (peste 850 specii), apoi cele de stepă (peste 600 specii), de luncă (cca 650 specii), petrofite (cca 250 specii), acvatică și palustre (cca 160 specii). Republica Moldova este amplasată în zona de vulnerabilitate înaltă la schimbările climatice. Scenariile pentru următorul secol prognozează deplasarea gradientul longitudinal spre nord, respectiv se așteaptă pătrunderea de noi specii caracteristice zonelor de sud. Starea ecosistemelor naturale se va înrăutăți, astfel încât zona de sud a țării va întâmpina fenomene climatice extreme (temperaturi ridicate, precipitații reduse), iar procesele de aridizare (deșertificare) vor fi în creștere.

Ecosistemele forestiere acoperă 365 mii ha (11,4% din teritoriul țării), fiind dominate de specii de foioase (97,8%), în timp ce speciile de conifere sunt limitate (2,2%). Principalii arbori care compun pădurile din zona de nord a Republicii Moldova sunt stejarul pedunculat (*Quercus robur*) și **arborele vesel (*Cerasus avium*)**. În pădurile din centrul Moldovei arborii principali sunt fagul (*Fagus sylvatica*), **stejarul veșnic verde (*Quercus petraea*)** și stejarul pedunculat (*Quercus robur*), **cireș (*Cerasum avium*)** și **gorun (*Quercus petraea*)**. În zona de sud a țării există comunități forestiere compuse din stejar pufos (*Quercus pubescens*) și stejar pedunculat (*Quercus robur*). Pe teritoriul țării, stejarul pufos se găsește la limita nordică de răspândire. Azonal, în luncile bazinelor hidrografice ale fluviului Nistru și râului Prut, în cursul

⁷ Republica Moldova: Al VI-lea Raport Național cu privire la diversitatea biologică, 2019).

superior al unor râuri mici se dezvoltă sectoare cu comunități forestiere de luncă (zăvoaie), din plop alb (*Populus alba*) și salcie (*Salix alba*). Este important de menționat, că pădurile de fag pe teritoriul Republicii Moldova se găsesc la limita estică de răspândire a lor. Pădurile mezofile central-europene din Nordul și centrul țării se află la limita Sud-Estică a arealului său natural, iar prin interacțiunea factorilor abiotici, biotici și antropici, acestea își restrâng arealul natural. Aproximativ 1140 specii de plante vasculare (care reprezintă mai mult de 50% din totalul speciilor de plante din Republica Moldova) sunt prezente pe terenurile acoperite cu păduri. Pădurile sunt populate cu 172 de specii de vertebrate terestre (47,8% din numărul lor total) și numeroase nevertebrate, a căror diversitate este încă puțin cercetată. Cea mai mare parte a diversității faunei se află în ecosistemele forestiere din Codrii Centrali, favorizate de zone compacte de pădure, care servesc drept habitate și adăpost.

Pădurile sunt cele mai bogate din punct de vedere al biodiversității. Ecosistemele de pădure au crescut în ultimii ani cu 8 mii ha, ajungând la 13,4% din suprafața totală a țării, obiectivul național conform Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată prin Legea nr. 315/2022, fiind de 16,3% până la anul 2030. Evoluția suprafețelor acoperite cu păduri pe parcursul perioadei 1848-2021 este prezentată în figura nr. 3.

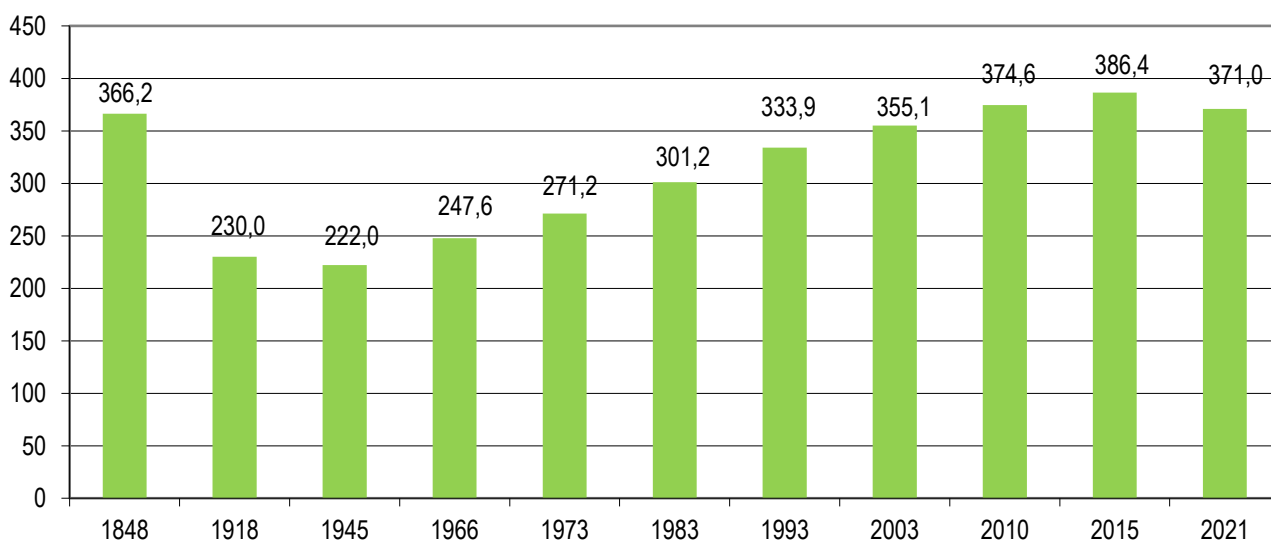

Figura nr. 3. Evoluția suprafețelor acoperite cu păduri în Republica Moldova (mii ha)
Sursa: Agenția „Moldsilva”/ICAS

În limitele fondului forestier sunt identificate 28 tipuri de ecosisteme. Compoziția pădurilor Moldovei, reflectată în figura nr. 4, este predominantă de specii de foioase (97,8 procente), inclusiv cvercinee -39,6%, frășinete - 4,6%, cărpinete - 2,6%, salcâmete - 36,1%, plopișuri - 1,6%, etc., rășinoasele fiind prezentate doar în proporție de 2,2%.

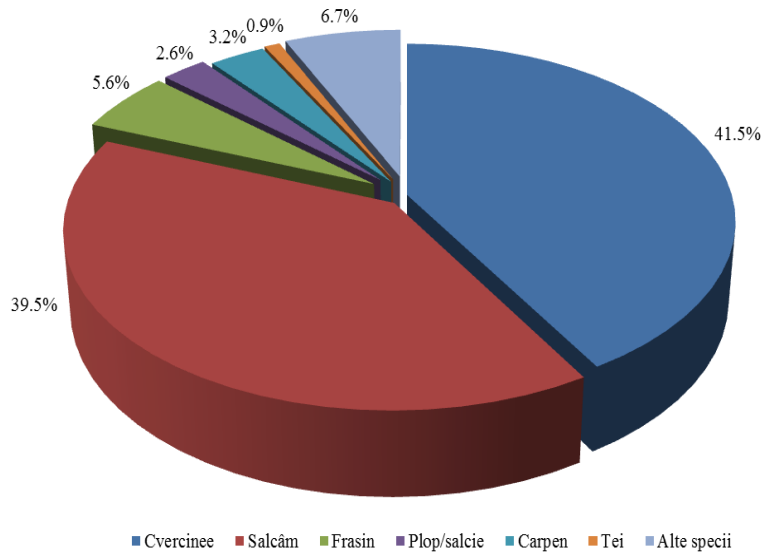

Figura nr. 4. Ponderea grupelor de specii de arbori forestieri la sechestrarea GES, Inventarul GES, %.
Sursa: Raportul Trei Bienal Actualizat al Republicii Moldova, 2021.

Datorită plantării speciilor de salcâm (peste 40% din păduri) a fost modificată compoziția inițială a ecosistemelor forestiere. Aproximativ 500 specii de plante sunt tipice pentru habitatele forestiere, dintre care 172 sunt rare, iar 103 specii sunt protejate de stat. În ecosistemele forestiere se regăsesc aproximativ 40 specii de plante relict. Există un număr total de 172 specii de vertebrate terestre, care trăiesc în ecosistemele forestiere, respectiv 47,8% din numărul total de specii vertebrate din Republica Moldova.

Biomasa forestieră rămâne cea mai preferată resursă energetică pentru populația Republicii Moldova, iar interesul față de lemnul de foc nu scade, fiind reconfirmat și în timpul crizei energetice din sezonul rece al anul 2023.

Biodiversitatea pădurilor este din ce în ce mai **amenințată** la nivel național ca urmare a defrișărilor, fragmentării, schimbărilor climatice și a altor factori de stres. Biodiversitatea pădurilor naturale din Republica Moldova este supusă unei presiuni majore și din cauza diferitelor activități umane. Gestionarea necorespunzătoare a pădurilor în ultimul secol a determinat o scădere a resurselor genetice forestiere a pădurilor din țară.

În Republica Moldova sunt înregistrate **313 arii protejate**, 158 amplasamente de arbori seculari (în total 429 arbori) și 472 specii rare de floră și faună. Suprafața totală a Fondului de **Arii Naturale Protejate de Stat** constituie 210 695,87 ha (2106,96 km²) sau **5,8%** (2018) din teritoriul total al țării și este cu mult mai mică decât în majoritatea țărilor europene.

Ponderea relativ redusă a ariilor naturale protejate de stat nu asigură o conservare efectivă a diversității biologice, conform cerințelor tratatelor internaționale din

domeniu. Astfel, ca parte a răspunsului său pentru abordarea amenințărilor la adresa biodiversității, a fost creată **Rețeaua Ecologică Națională**, care acoperă 11.113 km². Rețeaua Ecologică Națională subliniază importanța abordării la nivel de peisaj ca mecanism de conservare a proceselor și modelelor ecologice.

Conform Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, **ținta pentru extindere** a rețelei ariilor protejate este stabilită de **8,0%** pentru anul **2025** și **10,0%** din teritoriul țării **până 2030**.

În prezent, suprafața totală a bazinelor de apă utilizate pentru **piscicultură** în Republica Moldova este de 20 507 ha. Ihtiofauna Republicii Moldova este foarte diversă, include numeroase specii endemice și relict ce populează bazinele fluviilor Nistru și Dunărea (inclusiv râului Prut, afluent al Dunării). Ihtiofauna râului Prut este reprezentată de 56 specii și subspecii de pești atribuite la 14 familii. Astfel, în tot bazinul r. Prut (limitele Republicii Moldova) s-au identificat 56 specii de pești; ecosistemul lacului Beleu – 45 specii, bălțile Manta – 39 specii, lacul de acumulare Costești-Stânca – 31 specii de pești. În ani diferiți, ihtiofauna ecosistemelor acvatice ale Republicii Moldova variază între 75 și 130 de specii.

Cota resurselor piscicole de apă dulce și produselor de origine autohtonă plasată pe piața este mică (0,3%–1,7%) comparativ cu volumul total de produse piscicole furnizate. Cantitatea de pește provenit din gospodăriile piscicole din republică a crescut de 1,7 ori în ultimii zece ani și reprezintă actualmente 10 668 tone/anual. Conform rapoartelor anuale ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului s-a raportat o scădere semnificativă a capturilor de pește în râul Prut. În cele mai mari lacuri de acumulare, Costești-Stânca (râul Prut) și Dubăsari (fluviul Nistru), producția de pește este sub capacitățile lor potențiale. Degradarea stocului de pește în ecosistemele naturale ale Republicii Moldova este influențată de mai mulți factori antropogeni, care au schimbat foarte mult condițiile de reproducere, dezvoltare și nutriție a peștilor, printre acestea mai importante sunt: reglementarea fluxului de apă prin construirea Barajului Dubăsari (1956), Novodnestrovsc (1981) pe fluviul Nistru și Costești-Stânca (1976) pe râul Prut; drenarea bazinelor din luncile Nistrului și Prutului; lipsa măsurilor de îmbunătățire a managementului pescuitului; activitățile hidroenergetice prevalează asupra protecției ecosistemelor naturale; extragerea excesivă a nisipului din Nistru și Prut; irigarea și utilizarea apei în scopuri industriale și uz casnic; poluarea cauzată de pesticide, erbicide și alte substanțe utilizate în agricultură; exploatarea neeficientă a resurselor piscicole, pescuitul ilicit și industrial, etc.

Valoarea serviciilor ecosistemice în turism, silvicultură, agricultură, pescuit, alimentare cu apă, adaptarea la schimbările climatice și atenuarea dezastrelor se estimează anual și reprezintă conform estimărilor experților o pondere de cca 30% din

PIB, beneficiarii principali fiind sectorul public și cel privat. Totodată, pentru valorificarea acestor servicii necesită investiții publice sporite și acțiuni politice pentru a capta aceste potențiale fluxuri de venituri.

Pentru Republica Moldova **biosecuritatea** este o prioritate, iar îmbunătățirea acesteia va permite reducerea amenințărilor directe la adresa biodiversității. Se urmărește o abordare armonizată a dezvoltării cadrului instituțional privind detectarea, eradicarea, controlul și gestionarea eficientă a **organismelor modificate genetic**, care ar putea reprezenta o amenințare la adresa biodiversității.

Amenințările biodiversității, degradarea și fragmentarea habitatelor naturale din Republica Moldova se datorează atât factorilor abiotici (schimbările climatice), biotici (insecte, boli), cât și factorilor antropogeni (defrișare, vânătoare, etc.).

Procesul de degradare continuă a ecosistemelor naturale are o influență semnificativă asupra diversității speciilor de plante și animale, cauzând declinul populațiilor lor. Reducerea suprafețelor de păduri, tăierile ilicite, braconajul, lucrările de drenare și desecare a habitatelor acvatice, colmatarea lacurilor și rezervoarelor acvatice, fragmentarea și/sau degradarea habitatelor terestre, secetele îndelungate și alte dezastre naturale legate de schimbări climatice, lipsa unei gestionări efective a ecosistemelor forestiere și gospodăriei cinegetice, lipsa măsurilor adecvate de adaptare bazate pe ecosistem, toți acești factori prezintă o amenințare pentru conservarea diversității biologice și utilizării durabile a resurselor naturale.

Un indicator semnificativ în acest sens este numărul speciilor rare și pe cale de dispariție incluse în edițiile **Cărții Roșii a Republicii Moldova**: prima ediție (anul 1978) – 55 de specii; ediția a doua (anul 2002) – 242 de specii, ediția a III-a (anul 2015) – 427 de specii vulnerabile, periclitate și critic periclitate.

2.3 Calitatea aerului atmosferic

Atmosfera este unul dintre cele mai fragile subsisteme ale mediului ambiant datorită capacității sale limitate de a absorbi și de a neutraliza substanțele emise de activitățile umane, iar aerul atmosferic este unul din factorii de mediu dificil de controlat, deoarece poluanții, odată ajunși în atmosferă, se dispersează rapid și nu mai pot fi captați.

Starea atmosferei este evidențiată prin: poluarea cu diferite noxe, calitatea precipitațiilor atmosferice, situația ozonului atmosferic, dinamica emisiilor de gaze cu efect de seră și unele manifestări ale schimbărilor climatice.

Poluarea aerului are efecte adverse asupra sănătății umane și mediului înconjurător. Mai mult, poluanții atmosferici emiși într-o țară pot fi transportați ușor în atmosferă la distanțe lungi, astfel calitatea aerului în alte țări, poate fi afectată grav de emisiile provenite din alte țări. Conform datelor Organizației Mondiale a Sănătății circa 70% din populația urbană respiră aer poluat și doar circa 10% din populația totală a lumii respiră aer, calitatea căruia este în limite acceptabile.

Calitatea necorespunzătoare a aerului are și un impact economic considerabil, ducând la creșterea costurilor medicale, la reducerea productivității muncitorilor și provocând daune solului, culturilor agricole, pădurilor, lacurilor și râurilor. Cu toate că poluarea aerului este deseori asociată cu vârfuri și episoade de poluare, expunerea pe termen lung la doze mai mici constituie o amenințare și mai gravă la adresa sănătății umane și a naturii.

În Republica Moldova, calitatea aerului este monitorizată zilnic, prin cele 17 stații de monitorizare. Doar municipiile Chișinău, Bălți, Bender, Tiraspol și Rîbnița, ca fiind cele mai mari centre industrializate, sunt acoperite de sistemul de monitorizare. În anul 2022 cu suportul Guvernului Germaniei a fost instalată prima stație de monitorizare automatizată de tip trafic în mun. Chișinău. Alte două stații de monitorizare automatizată sunt situate la Rezina (Mateuți) și Leova - stația de control asupra poluării transfrontalieră, unde se fac observații privind calitatea aerului atmosferic conform Programului comun pentru observări și evaluarea transferului poluanților la distanțe mari în Europa. Sistemul de monitoring al calității aerului este învechit iar datele obținute în procesul de monitorizare/inventariere nu reflectă situația reală în sector.

Totuși, aceste date scot în evidență faptul că sursele principale de poluare a aerului atmosferic în Republica Moldova sunt: *sursele staționare (fixe)*, care includ centralele termice (CET-urile) și cazangeriile, întreprinderile industriale în funcțiune (evacuările poluanților fiind prezentate în figura nr. 5); *sursele mobile*, care includ transportul auto, feroviar, aerian, fluvial (evacuările și dimanica poluanților emiși fiind prezentate în figura nr. 6 și 7), tehnica agricolă și transferul transfrontalier al noxelor. Poluanții rezultați din aceste surse sunt: oxizii de carbon, formaldehida; dioxidul de sulf, dioxidul de azot și oxizii de azot, particule în suspensie, plumbul, benzenul, monoxidul de carbon, arsenul, cadmiul, nichelul și benzo(a)pirenul.

Evacuarea substanțelor poluante de la sursele staționare ale agenților economici, pe tipuri de poluanți și ani.

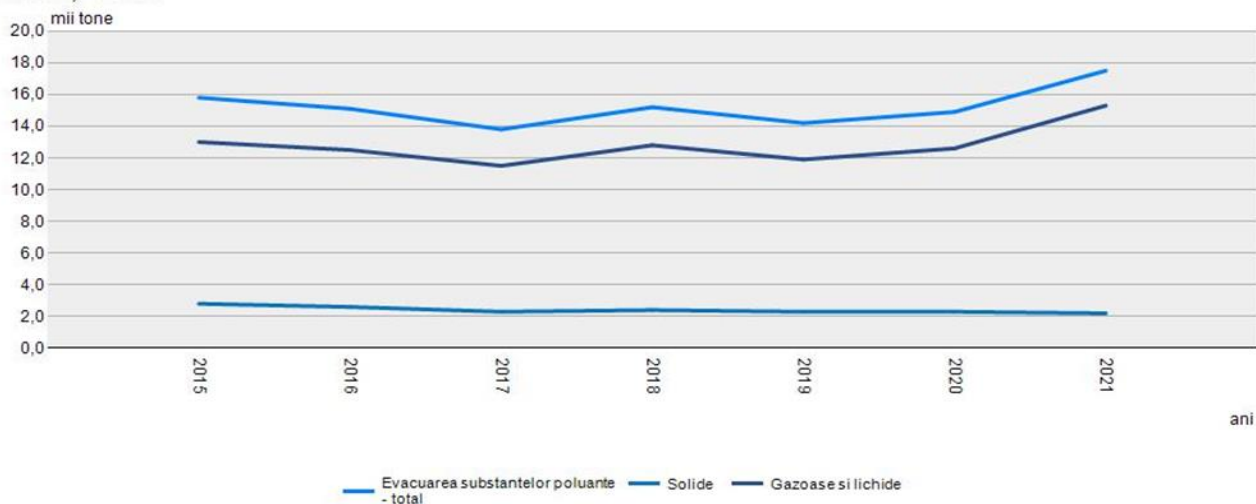

Figura nr. 5 Substanțe poluante de la surse staționare ale agenților economici evacuate în aerul atmosferic, mii tone, pentru anii 2015-2021

Sursa. Biroul Național de Statistică

Sursele de emisie a poluanților în atmosferă nu sunt uniforme pe întreg teritoriul țării, emisiile în zonele urbane sunt mai mari decât în mediul rural, dat fiind faptul că în orașe și municipii sunt concentrate industriile mari. Cele mai mari surse de emisii a poluanților în atmosferă sunt: CET Dnestrovsk, CET-2 și CET-1 Chișinău, CET Nord Bălți, Uzina de ciment „Lafarge” din Rezina și cea metalurgică din Rîbnița, Combinatul de materiale de construcție „Macon S.A.”, dar și cele 3252 cazangerii funcționale, care funcționează cu echipamente învechite și depășite.

Emisiile de la sursele mobile (care alcătuiesc 86,2% din volumul sumar al substanțelor nocive emise în aerul atmosferic) conțin cantități mari de hidrocarburi, oxizi de carbon, azot, sulf, etc., în funcție de calitatea combustibilului, condițiile tehnice ale vehiculelor, numărul de unități de transport exploatate, etc.

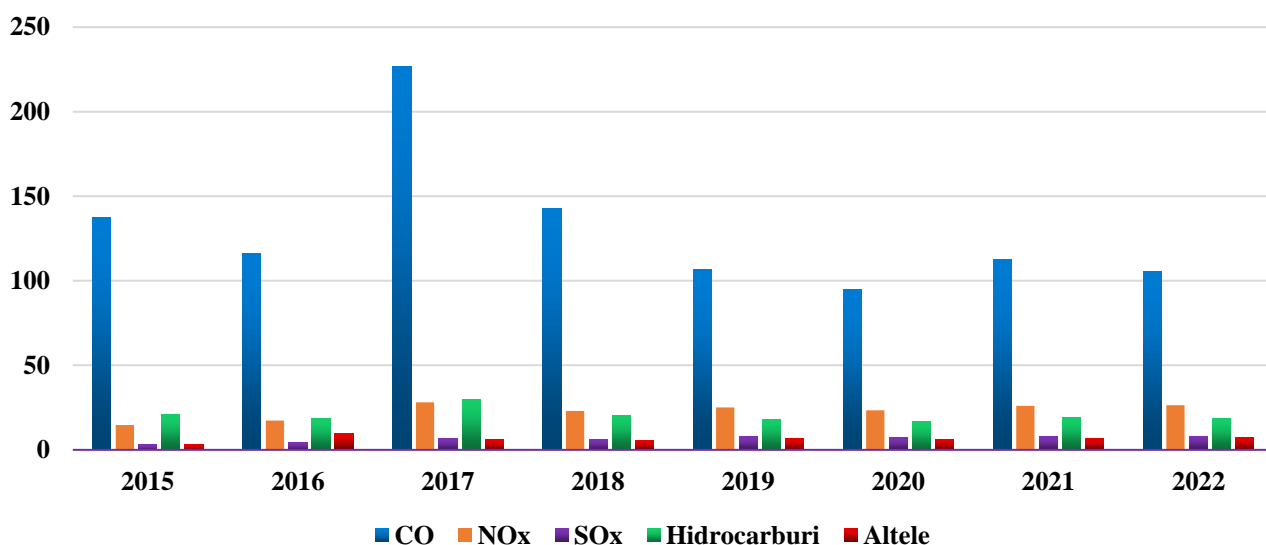

Figura nr. 6 Substanțe poluante în aerul atmosferic de la transportul auto 2015-2022

Sursa Biroul Național de Statistică, Agenția de mediu

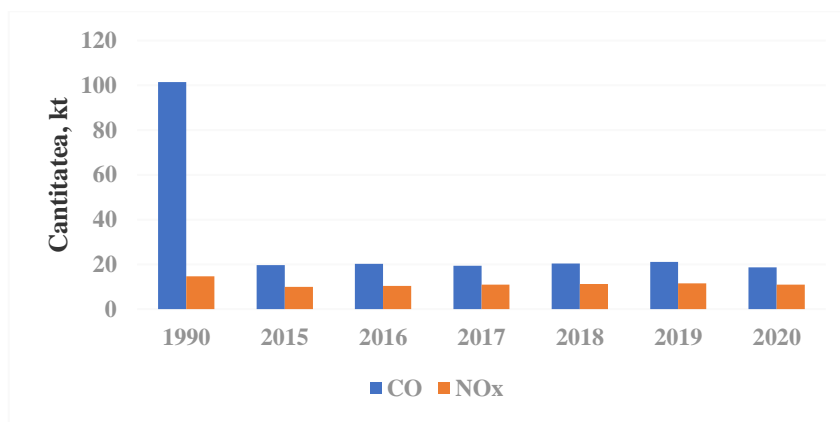

Figura nr. 7. Dinamica emisiilor de la surse mobile

Sursa: Raport informativ de inventar al Republicii Moldova 1990-2020, înaintat către Convenția UNECE privind poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi, 2022

Din cauza creșterii numărului de vehicule (în anul 2011 erau înregistrate 647 mii de unități de transport, în anul 2021 – 931 mii de unități), inclusiv a vehiculelor vechi, se observă o tendință de creștere ușoară a cantității emisiilor de noxe, ceea ce poate genera nivele critice de poluare a aerului cu consecințe grave sub aspect socio-economic și ecologic, care necesită măsuri de prevenire și diminuare a poluării.

Vârsta avansată și rata înaltă de uzură a flotei transportului public, în special al autobuzelor și microbuzelor, cresc nivelul de poluare a mediului, costurile de sănătate, de întreținere și reduc siguranța rutieră. Modernizarea flotei de autobuze este o problemă pentru operatorii de transport din Moldova, care necesită resurse financiare semnificative, atât private cât și publice. O altă cale pentru reducerea poluanților generați de traficul rutier este adoptarea unor măsuri fiscale, care să favorizeze înlocuirea autovehiculelor vechi, cu emisii ridicate, cu autovehicule noi cu un nivel scăzut al emisiilor poluante.

Implementarea obiectivelor strategice în domeniul protecției aerului ce reies din legislația europeană, precum și a obligațiilor ce reies din Convențiile și tratatele internaționale, la care Republica Moldova este parte, implică eforturi instituționale și financiare.

Cadrul normativ nou adoptat în anul 2022 (*Legea nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic și Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale*) urmărește îmbunătățirea proceselor de monitorizare și evaluare a calității aerului, dezvoltarea rețelei naționale de monitorizare pe întreg teritoriul țării, asigurarea elaborării unor planuri de management al calității aerului în zone și aglomerări, reglementarea emisiilor din instalațiile industriale, promovând aplicarea celor mai bune tehnici disponibile și implementarea unor planuri de aliniere cu măsuri, care să ducă la reducerea emisiilor din aceste instalații. Setul de măsuri conține introducerea de tehnologii mai puțin poluante și promovarea celor mai bune tehnici disponibile (BAT).

La nivel internațional, Republica Moldova fiind parte a Convenției privind poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi, la care a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 399/1995, s-a angajat de asemenea, să combată poluarea aerului. Din cele opt protocoale ale convenției, Republica Moldova a semnat patru, dar a ratificat trei, printre care: Protocolul privind metalele grele și Protocolul privind poluanții organici persistenți, ratificate prin Legea nr. 1018/2002, și, Protocolul privind Programul de monitorizare și evaluare a transportului pe distanțe lungi a poluanților atmosferici în Europa (EMEP), la care Republica Moldova a aderat prin Legea nr.215/2015. În prezent, țara noastră de rând cu celelalte țări din regiunea Europei de Est, Caucaz și Asia Centrală negociază cu Secretariatul Convenției condițiile pentru ratificarea și punerea în aplicare a Protocolului de la Gothenburg, care se referă la oprirea acidifierii, eutrofizării și nivelului de ozon troposferic.

Pentru soluționarea problemelor legate de poluarea aerului, este necesar de dezvoltat un sistem integrat de gestionare a calității aerului prin punerea în aplicare a prevederilor cadrului normativ adoptat și adoptarea cadrului normativ privind reglementarea emisiilor de la sursele mobile și prin promovarea eficienței energetice în toate sectoarele economiei.

2.4 Managementul substanțelor chimice

O gama largă de substanțe chimice, utilizată în prezent în toate sectoarele economiei, aduce beneficii de care societatea modernă este complet dependentă. Republica Moldova produce un spectru îngust de substanțe chimice, orientat spre piața autohtonă. Totuși, majoritatea necesităților țării în substanțe chimice sunt acoperite din importuri, care atestă o creștere constantă. Principalele substanțe chimice importate sunt: produse farmaceutice, agenți frigorifici, îngrășăminte, pesticide, biocide, detergenți, solvenți, vopsele, lacuri, produse de refinisare a automobilelor, produse de construcții și alte substanțe și produse chimice utilizate în agricultură, industria prelucrătoare și alte industrii.

Cantități semnificative de substanțe și produse chimice sunt plasate pe piața (a se vedea tabelul nr. 10) și sunt utilizate în sectorul agricol prin aplicarea de produse de protecția plantelor și fertilizanți.

Tabelul nr. 10 Produse de protecție a plantelor plasate pe piață în anii 2018-2022 (tone)

Tipul produselor	2018	2019	2020	2021	2022
Insecticide și acaricide	614,548	509,499	670,835	394,6969	322,056
Fungicide	2042,928	2,215,801	1951,264	1880,345	2237,134
Erbicide	1424,242	1043,245	1418,6595	1493,4021	1901,233
Defolianți și desicanți	15,615	44,88	0	0	48,854
Rodenticide	0,424	28,558	20,262	14,536	0

Preparate p/u tratarea semințelor	149,84	71,445	73,52	75,865	83,548
Fumegate	3,7	5,86	1,352	4,52	5,756
Substanțe active superficiale	201,256	166,179	202,49	200,968	103,612
Regulatori de creștere	38,254	20,018	15,752	13,744	10,939
Total	4490,807	4105,3	4354,135	4078,077	4713,132

Sursa: Biroul Național de Statistică

În ultimul deceniu cantitatea îngrășămintelor chimici utilizată în întreprinderile agricole și în gospodăriile țărănești mari a fost acoperită integral din importul lor și a crescut de aproape 6 ori, de la 17,0 mii de tone în 2009 până la 104,7 mii de tone în 2022, ceea ce înseamnă 96,9 kg pe fiecare hectar de semănături, fiind observată o tendință a exploatării intensive, conform datelor prezentate în tabelul nr. 11.

Tabelul nr. 11 Fertilizanți importați agricultură în perioada 2018-2022 (tone)

Fertilizanți	2018	2019	2020	2021	2022
Total (tone)	319624	335242	350860	399512	216400

Sursa: Biroul Național de Statistică

O altă categorie de pesticide determinate în Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice sunt **produsele biocide**. Conform datelor din Registrul național al produselor biocide, în perioada 2020-2022 au fost expertizate 78 de dosare cu produse noi. Utilizarea excesivă a biocidelor are un impact considerabil asupra mediului, cât și asupra economiei, iar utilizarea necorespunzătoare a biocidelor mai agresive și a dozelor crescute (ca mod de a depăși fenomenele de rezistență) constituie un risc suplimentar pentru sănătate.

Substanțele ce distrug stratul de ozon reprezintă o categorie importantă de substanțe industriale, care se importă în cantități mari și care se utilizează în mare parte în sectorul de deservire a echipamentului frigorific și de condiționare a aerului. Hidrofluorocarburile (HFC), care fac parte din această categorie de substanțe ce distrug stratul de ozon sunt reglementate de Protocolul de la Montreal, cantitățile lor de import fiind strict reglementate și autorizate de Agenția de Mediu. Conform datelor Agenției de Mediu, cererea anuală de HFC pentru deservirea echipamentelor și utilajelor din domeniul refrigerare și aer condiționat constituie circa 150 tone, importul fiind în creștere, conform tabelului nr. 12.

Tabelul nr. 12 Cantitățile importate de HFC în RM (tone)

HFC, tone	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
R32	0,0	0,0	0,6	1,5	3,2	8,5	0,0	0,19
R125	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R134A	36,3	32,0	27,6	125,3	62,4	65,7	9,3296	0,0
R404	29,6	18,5	18,6	44,8	44,2	30,5	0,0	0,0
R407C	3,0	3,7	9,3	20,1	8,8	8,1	2,1357	0,0
R407F	0,1	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R410A	4,5	7,5	7,4	41,8	12,6	11,0	0,0	0,0
R422D	0,0	0,0	4,8	2,4	5,9	1,2	0,0	0,0
R507A	18,6	16,8	37,9	38,5	13,4	20,1	0,0	6,215
R227ea	0,0	1,0	2,0	20,0	22,0	11,0	0,0	0,0
R245fa	0,0	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R290	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,125	0,0
R508B	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,08	0,0
R23	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,09	0,0
R1234YF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,27
R404A	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,995
R417A	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,113
R600a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,13
Total	93,8	82,2	109,9	294,4	172,5	156,1	11,7603	12,913

Sursa: Agenția de Mediu

Un alt tip de substanțe chimice industriale constituie gazele fluorurate (gaze F), care sunt utilizate în climatizarea staționară, refrigerarea comercială, refrigerarea industrială, climatizarea mobilă, răcirea în transport, expandarea spumei și aerosolii.

Tehnologiile alternative pentru substanțele ce distrug stratul de ozon, non-poluante au devenit tot mai frecvente pe piața internă, care în calitate de agenți frigorifici utilizează freonii naturali (hidrocarburile: propan; izo-butan; ciclo- și izo-pentan; H₂O, aer, heliu, CO₂ și NH₃).

Pe lângă produsele menționate mai sus, există și alte categorii de substanțe, amestecuri și produse chimice prioritare, care necesită o atenție sporită și măsuri de gestionare, cum ar fi produse cu conținut de azbest, metale grele, mercur, poluanți organici persistenti, detergenți și amestecuri industriale, perturbatoare endocrine, etc.

Gestionarea substanțelor chimice la **nivel instituțional** rămâne a fi fragmentată, responsabilitățile le revin unui număr de circa zece autorități ale administrației publice centrale de specialitate. Responsabilitățile asumate de către autorități sunt axate de multe ori pe un anumit sector economic (de exemplu, agricultură, industrie, sănătate) și asupra unui grup anume de substanțe chimice (de exemplu, fertilizanți și produse de protecție a plantelor, substanțe farmaceutice, poluanți organici persistenti, substanțe ce distrug stratul de ozon, etc.) sau pe o etapă specifică a ciclului substanțelor chimice (import, comercializare, producere, utilizare, eliminare, etc.). Depășirea acestei fragmentări este condiția asumată prin Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană și constă în crearea autorității responsabile de asigurare a

reglementării și gestionării în siguranță a substanțelor chimice, care va acționa ca principala autoritate responsabilă de autorizarea plasării pe piață a produselor chimice, conform art. 23 al Legii nr. 277/2018 privind substanțele chimice.

La capitolul normativ, lipsesc reglementările ce țin de **gestionarea unor substanțe chimice prioritare**, cum ar fi Regulamentul cu privire la poluanții organici persistenți, Regulamentul privind stocarea și gestionarea deșeurilor de mercur, azbest; Regulament privind detergenții, etc.

Între timp, reglementările privind managementul substanțelor chimice la nivel internațional devin tot mai ambițioase și complexe și necesită o implicare mai amplă nu doar a factorilor politici, dar și a producătorilor, comercianților și consumatorilor.

Un rol important în domeniul înregistrării, controlului și monitorizării substanțelor, amestecurilor și produselor chimice îi revine **laboratoarelor de referință**. Implementarea monitoringului eficient al nivelurilor de poluare a mediului precum și produselor alimentare cu substanțe chimice și al influenței lor asupra stării de sănătate a populației necesită dezvoltarea unei rețele de laboratoare pe teritoriul țării pentru efectuarea testărilor în diferite medii.

În ultimele decenii volumul de substanțe chimice produse în lume a crescut de peste 50 de ori, iar la nivel mondial se înregistrează zilnic multe substanțe noi. Acest fapt mărește presiunea generală exercitată de substanțele chimice asupra mediului și asupra oamenilor, deci și riscul de efecte nocive. Expunerea la substanțe chimice nocive, atât la interior cât și la exterior, poate avea multe efecte asupra sănătății, printre care boli cardiovasculare și respiratorii, alergii și cancer. În mod similar, fauna sălbatică și ecosistemele sunt afectate, din cauza utilizării pesticidelor și a acumulării de poluanți persistenți.

O îngrijorare tot mai mare este legată de riscurile pe care le prezintă amestecurile de substanțe și modul în care acestea acționează împreună, când apare un compus nou în rezultatul reacției dintre substanțe, ceea ce în mod obișnuit nu se ia în considerare în cursul evaluării substanțelor chimice.

De asemenea, acum știm că unele categorii ale populației, de exemplu copiii și oamenii cu afecțiuni cronice, sunt mult mai vulnerabile la substanțele chimice decât alte categorii. Mai mult, nu toate substanțele prezintă efecte imediate – unele pot cauza boli mult mai târziu în viață, precum în cazul perturbatorilor endocrini care scad fertilitatea și cauzează creșterea nivelului de colesterol și obezitate. Unele substanțe au efecte în doze foarte mici, în timp ce altele pot trece neobservate până când se acumulează și ating un nivel critic, cauzând probleme de sănătate.

În acest context, politica țării este orientată spre dezvoltarea unui sistem eficient de control și supraveghere a plasării pe piață a substanțelor chimice, devine o prioritate și va avea atât un impact economic, cât și social, prin substituirea substanțelor periculoase cu produse alternative mai puțin periculoase, iar adoptarea și implementarea unor noi reglementări va contribui la reducerea riscurilor pentru sănătate

2.5 Gestionarea deșeurilor

Gestionarea deșeurilor în Republica Moldova a fost construită după modelul economiei lineare: extrage – produce – consumă – depozitează. Acest model, implementat pe parcursul ultimelor decenii, a afectat semnificativ calitatea resurselor naturale, deșeurile fiind considerate ca fiind una din sursele principale de poluare a apei, solului și aerului, fapt constatat în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Problema administrării deșeurilor în Republica Moldova s-a conturat ca domeniu odată cu perioada de tranziție spre economia de piață și în mod special cu apariția spectrului larg al mărfurilor de consum curent, inclusiv a ambalajelor.

Pe măsură ce economia Moldovei se dezvoltă și consumul crește, lipsa conștientizării publicului poate duce, de asemenea, la cantități mai mari de deșeuri generate și la lipsa de dorință a consumatorilor de a colecta separat deșeurile, de a reutiliza produsele și ambalajele.

Indicatorii de generare a deșeurilor municipale, prezentate în tabelul nr. 13, denotă nivelul bunăstării populației, prin sporirea consumului în ultimul deceniu, dar și ritmul de urbanizare mai sporit, care a rezultat într-o capacitate de generare a unei cantități mai mari de deșeuri pe cap de locuitor. Cantitatea totală de deșeuri municipale generată în anul 2021 a fost de 1055.9 mii tone, iar deșeurile biodegradabile, inclusiv deșeurile alimentare constituie aproximativ 30% sau 316 mii tone. Aproximativ 5% din deșeurile biodegradabile le revin deșeurilor alimentare provenite de la comercianții cu amănuntul, astfel că acest sector poate genera circa 15 mii tone anual.

Tabelul nr. 13 Date de activitate privind volumul de deșeuri municipale colectate, mii m³

	2017		2018		2019		2020		2021	
	Deșeu ri munic ipale mii m ³	Populați a deservită mii pers.	Deșeu ri munic ipale mii m ³	Populația deservită mii pers.	Deșeu ri munic ipale mii m ³	Populația deservită mii pers.	Deșeu ri munic ipale mii m ³	Populația deservită mii pers.	Deșeu ri munic ipale mii m ³	Populația deservită mii pers.
Total	3286,1	1092,453	3176,1	1152,590	3445,4	1284,568	3576,1	1441,858	3519,7	1531,924
din localitățile urbane	3030,0	954,545	1172,0	1012,020	3098,7	1043,232,0	3067,4	1057,486	2922,5	1044,413
din localitățile rurale	256,3	137,908	295,1	140,570	348,3	241,336	507	384,457	594,1	492,243

Sursa: Biroul Național de Statistică

Structura deșeurilor municipale este constantă în ultimii cinci ani, iar din totalul deșeurilor municipale colectate, 61-63% reprezintă deșeuri municipale generate de populație, 30-32% sunt deșeurile similare (generate de instituții publice, agenți economici) și 3-6% constituie deșeurile stradale.

Operatorii de salubritate își extind serviciile din localitățile urbane în cele rurale, fiind în creștere volumul de deșuri colectate. În consecință, rata de generare a deșurilor pe cap de locuitor va avea o tendință lentă de creștere, fiind anticipată o creștere medie anuală cu 2,5% în perioada 2021-2030 și cu 1% pentru perioada 2031-2035 pentru localitățile rurale și cele urbane. Conform datelor Agenției de Mediu, în anul 2021 activau 197 servicii specializate în colectarea și eliminarea deșurilor (54 servicii în sectorul urban și 143 servicii în sectorul rural), iar 313 localități rurale beneficiau de servicii de colectare a deșurilor municipale.

Colectarea separată a deșurilor reciclabile pe 3 fracții (hârtie/carton, plastic/metal și uneori sticlă) se realizează parțial, doar în unele localități urbane. Tariful mic nu acoperă cheltuielile necesare pentru colectarea separată a deșurilor reciclabile și a deșurilor biodegradabile, iar ca rezultat colectarea nesortată a deșurilor contribuie esențial la creșterea costurilor de reciclare, în special a deșurilor de ambalaj, iar în multe cazuri face imposibil acest proces. Din aceste considerente și gradul de reciclare a deșurilor din cele generate rămâne foarte scăzut, cu excepția sticlei (în medie 3% este rata de reciclare a masei plastice, 7% pentru hârtie și 33% pentru sticlă).

Prognoza generării anuale a deșurilor municipale către anul 2026 denotă o creștere continuă (de la 1114.26 mii tone în anul 2023, până la 1154.937 mii tone în anul 2026).

Nedezvoltarea sistemelor municipale de colectare a deșurilor separate va pune în pericol creșterea reciclării și recuperării altor materiale din deșuri (ambalaje, deșuri biologice, deșuri periculoase și alte deșuri), împreună cu producția de produse de bună calitate din deșuri și realizarea obiectivelor stabilite pentru gestionarea și eliminarea deșurilor. Astfel, cea mai mare parte a deșurilor periculoase generate în gospodării vor fi eliminate în mod continuu împreună cu deșurile municipale.

De rând cu deșurile municipale, consumatorii și instituțiile generează un spectru vast de deșuri periculoase, precum echipamente electrice, inclusiv și cele care conțin clorofluorocarburi, tuburi fluorescente și alte deșuri cu conținut de mercur, uleiuri și grăsimi, altele decât uleiurile și grăsimi comestibile, ambalaje contaminate cu vopsele, detergenți sau alte substanțe periculoase, medicamente, baterii și acumulatori și altele. Odată cu dezvoltarea infrastructurii de gestionare a deșurilor municipale va fi necesară dezvoltarea punctelor de colectare a fluxurilor specifice de deșuri periculoase (baterii, anvelope, deșuri electrice și electronice, lămpi cu mercur, etc.), în vederea tratării separate a acestor fluxuri de deșuri.

Articolul 12 din Legea nr. 209/2016 privind deșeurile cuprinde prevederi asociate de responsabilitatea extinsă a producătorilor, pentru a promova reutilizarea și prevenirea, reciclarea și alte tipuri de valorificare a deșurilor. Astfel, în scopul promovării principiului responsabilității extinse a producătorilor, prioritar sunt supuse unui regim de responsabilitate extinsă a producătorului următoarele produse: baterii și acumulatori, echipamente electrice și electronice, vehicule, uleiuri, ambalaje, anvelope.

În vederea reducerii poluării mediului cu deșuri din materiale plastice Ministerul Mediului a promovat mai multe reglementări în legislația din domeniul gestionării

ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje, în special prin stabilirea obiectivelor de valorificare și reciclare a deșeurilor de ambalaje. În acest sens a fost instituită obligația pentru toți operatorii economici, care introduc pe piață produse ambalate de a asigura, începând cu anul 2023, reciclarea a cel puțin 15% din totalul ambalajelor utilizate, procentaj ce trebuie să crească până la 35% în anul 2027. Concomitent urmează a fi atins obiectivul de valorificare a cel puțin 17% din greutatea deșeurilor de ambalaje în anul 2023 și respectiv 32% până în 2026 și 50% către anul 2029.

Cantitatea de generare a deșeurilor de ambalaj, estimată în tabelul nr. 14, corespunde unui indicator de generare de 60 kg deșeurii de ambalaj/locuitor/an. Estimarea cantității de deșeurii de ambalaje generate în perioada 2023-2030 a fost realizată în baza ratei de generare a diferitor fracții de deșeurii de ambalaje pe cap de locuitor și respectiv, proiecția dinamicii populației.

Tabelul nr. 14 Proiecția cantităților de deșeurii de ambalaje, total și pe tip de material, 2023-2030, mii tone

Tip deșeu	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Deșeurii de ambalaje, total	181.1	177.9	170.3	168.7	167.2	158.5	157.0	155.7
Deșeurii de ambalaje de sticlă	33.2	32.9	32.6	32.3	32.0	31.7	31.4	31.1
Deșeurii de ambalaje de plastic	60.4	59.8	56.3	55.7	55.2	51.9	51.4	50.9
Deșeurii de ambalaje de hârtie	69.4	68.8	68.1	67.5	66.9	63.4	62.8	62.3
Deșeurii de ambalaje de lemn	9.1	7.5	7.4	7.3	7.3	5.8	5.7	5.7
Deșeurii de ambalaje de metal	9.1	9.0	8.9	8.9	8.9	8.9	8.9	8.9
% deșeurilor de ambalaje din total DMS	16.25	15.78	14.91	14.61	14.31	13.40	13.12	12.84

Totodată, conform datelor din tabelul nr. 15, se atestă și o creștere constantă de generare a fluxurilor specifice, inclusiv și a celor periculoase pe cap de locuitor, după cum urmează:

Tabelul nr. 15 Proiecția cantităților de deșeurii specifice, 2022-2030, (tone)

Fluxul specific de deșeu	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Deșeurii de baterii și acumulatori	7.55	7.48	7.40	7.33	7.27	7.20	7.14	7.08
Deșeurii de echipamente electrice și electronice	18.11	20.93	20.73	20.54	20.35	23.05	22.84	22.64
Deșeurii de textile	12.07	11.96	11.84	11.74	11.63	11.52	11.42	11.32

Deșeuri alimentare	241.48	224.25	222.09	220.05	218.05	201.68	199.88	198.11
Deșeuri vegetale	129.80	128.57	127.33	126.16	125.01	123.89	122.78	121.69
Uleiuri uzate	4.53	4.49	4.44	4.40	4.36	4.32	4.28	4.25
Vehicule scoase din uz	18,11	17,94	20,73	20,54	20,35	20,17	22,84	22,64
Deșeuri medicale infecțioase	1004,81	995,32	985,73	976,66	967,78	959,06	950,50	942,08

În scopul dezvoltării sistemelor integrate de management al deșeurilor municipale Republica Moldova a fost divizată în 8 regiuni de management al deșeurilor reieșind din criteriile de bază pentru planificarea regională precum așezarea geografică, dezvoltarea economică, existența drumurilor de acces, condițiile pedologice și hidrogeologice, numărul populației, etc.

Dezvoltarea unei infrastructuri regionale de eliminare a deșeurilor municipale (depozit ecologic cu căptușeală impermeabilă și sistem pentru colectarea levigatului, sistem pentru recuperarea biogazului și operațiuni de depozitare cu acoperirea zilnică a deșeurilor) trebuie să fie realizată după cum urmează:

- în anul 2023 a fost lansat procesul de construcție a sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor pentru regiunile 1, 4, 5, 8, astfel încât către anul 2025 cantitatea de deșeuri municipale colectate și depozitate sporind cu 8,5% comparativ cu 2020, pe fondul acoperirii depline cu servicii de salubritate a zonelor respective. Totodată, către anul 2025 cantitatea deșeurilor colectate separat și valorificate va spori cu 143,7%, a deșeurilor compostate - cu 52,8% comparativ cu anul 2020, acestea fiind abătute din fluxul deșeurilor municipale prin promovarea colectării separate. Suplimentar, se planifică închiderea și recultivarea depozitelor neconforme și construcția a câte un depozit regional, astfel încât numărul de depozite de deșeuri se va reduce către 2025 cu 45,7%, iar suprafața depozitelor de deșeuri se va reduce către 2025 cu 40,4%;

- începând cu anul 2025 se preconizează lansarea construcției sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor pentru regiunile 2, 3, 6, 7, astfel încât către anul 2027, cantitatea de deșeuri municipale colectate și depozitate sporind cu 11,2% comparativ cu 2020, pe fondul acoperirii depline cu servicii de salubritate a întregii țări;

- totodată, către anul 2027 cantitatea deșeurilor colectate separat și valorificate va spori cu 239%, a deșeurilor compostate - cu 337% comparativ cu anul 2020, acestea fiind abătute din fluxul deșeurilor municipale prin promovarea colectării separate. Suplimentar, odată cu închiderea și recultivarea tuturor depozitelor neconforme și construcția a câte un depozit regional, numărul de depozite de deșeuri se va reduce către 2027 cu 99,3%, iar suprafața depozitelor de deșeuri se va reduce către 2027 cu 87%.

Costul total pentru modernizarea infrastructurii de management integrat al deșeurilor municipale este inclus în finanțările din împrumutul BEI/ BERD și din contribuția bugetului de stat.

Pe măsură ce economia țării se dezvoltă și consumul crește, insuficiența conștientizării publicului poate duce la formarea cantităților mari de deșeuri și la lipsa dorinței consumatorilor de a le colecta separat, de a reutiliza produsele și ambalajele. Publicul trebuie să fie informat suficient, clar și exact despre ciclul de viață al produsului și impactul asupra mediului la diferite etape, despre semnificația prevenirii deșeurilor și reutilizarea produselor, privind organizarea sistemelor de gestionare a fluxuri specifice de deșeuri, precum și obligațiile deținătorilor de deșeuri.

2.6 Schimbările climatice

Fiind un fenomen recunoscut la nivel global, în ultimii ani schimbările climatice au avut un impact semnificativ și asupra Republicii Moldova, în mod special au afectat multiple sectoare socio-economice, bunăstarea populației, siguranța și sănătatea publică, provocând o creștere a apariției și frecvenței dezastrelor, cum ar fi secetele și incendiile, inundațiile majore și distribuția inegală a precipitațiilor pe parcursul anului. În prezent, există dovezi clare că încălzirea globală este în mare măsură rezultatul activităților umane, manifestată prin emisii de gaze cu efect de seră (GES) în atmosferă, din arderea combustibililor fosili, referindu-se în principal la dioxid de carbon, metan, protoxid de azot, etc.

Eforturile naționale în domeniul răspunsului la schimbările climatice se axează pe 3 dimensiuni: *reducerea emisiilor de gaze cu efect de sere, adaptarea la schimbări climatice, prevenirea și reducerea dezastrelor meteorologice și climatice și pregătirea pentru răspuns la acestea.*

2.6.1 Emisiile de gaze cu efect de seră

Republica Moldova s-a aliniat eforturilor globale comune pentru a combate schimbările climatice, aderând la tratate internaționale în domeniul schimbărilor climatice, cum ar fi Convenția-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice (ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 404/1995) și Acordul de la Paris (ratificat prin Legea nr. 78/2017). Pentru a atinge obiectivele Acordului, părțile s-au angajat să raporteze eforturile lor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră prin Contribuțiile Naționale Determinate.

Republica Moldova are intenția de a atinge obiective mai ambițioase în cadrul Contribuției Naționale Determinate actualizate (CNDA). Noul obiectiv necondiționat vizează o reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu 70% până în anul 2030 față de nivelurile din anul 1990, comparativ cu intervalul de 64-67% asumat în CNDA inițială. Monitorizarea atingerii acestor indicatori se face în baza inventarelor la nivel național a surselor de emisii și sechestrare, elaborate cu periodicitate ca parte a cinci Comunicări Naționale precum și a rapoartelor periodice⁸.

Angajamentul național de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, asumat în cadrul Strategiei de Dezvoltare cu Emisii Reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 (HG nr. 1470/2016), este reflectat și în Programului de Dezvoltare cu Emisii

⁸ www.clima.md

Reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și Planul de Acțiuni pentru implementarea acestuia (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 659/2023). Programul se concentrează pe acțiuni-cheie pentru diferite sectoare ale economiei, cu scopul de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră în comparație cu nivelul din anul 1990, anul de bază. Aceste sectoare sunt: energie, transport, clădiri, procese industriale, agricultură, silvicultură și utilizarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și deșeurile.

Se acordă o atenție deosebită măsurilor și principiilor economiei verzi, cum ar fi eficiența energetică, dezvoltarea resurselor regenerabile, utilizarea tehnologiilor avansate în producția de ciment și sticlă, practici agricole conservatoare, împăduriri și gestionarea eficientă a deșeurilor.

Sectorul energetic reprezintă cea mai importantă sursă de emisii de gaze cu efect de seră directe. În ultimii zece ani, ponderea sectorului energetic în emisiile naționale a înregistrat o tendință de creștere, atingând aproximativ 67,5% în anul 2019, fiind o ramură de baza a economiei naționale contribuind la securitatea energetică a țării. Dependența de importurile de resurse energetice, echipament energetic învechit, dependența de resurse energetice externe, lipsa resurselor financiare proprii reprezintă probleme majore în dezvoltarea sectorului energetic.

Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 102/2013, Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, Legea nr.139/2018 cu privire la eficiența energetică, stabilesc direcțiile strategice pentru domeniul energetic până în anul 2030. Acestea includ asigurarea securității aprovizionării cu energie, promovarea eficienței energetice și utilizării resurselor energetice regenerabile, dezvoltarea piețelor competitive și integrarea acestora în context regional și european, protecția mediului, precum și adaptarea la schimbări climatice. Pentru atingerea obiectivului în sectorul energetic, se prevede construcția interconexiunilor cu sistemul electroenergetic al României, care va permite funcționarea în paralel a sistemelor electrice est-vest din Republica Moldova, în 2022 fiind întreprinse anumiți pași atât la nivelul legislativ prin adoptarea Legii nr. 120/2022 privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a liniei electrice aeriene 400 kV de transport al energiei electrice Vulcănești–Chișinău și a stației Back-to-Back Vulcănești, cât și s-a inițiat Construcția liniei electrice aeriene de 400 kV pe direcția Vulcănești – Chișinău.

Sectorul transporturilor contribuie semnificativ la emisiile de gaze cu efect de seră, iar rolul său în reducerea acestor emisii este crucial pentru atenuarea schimbărilor climatice. Dependența sectorului de combustibili fosili, în special de combustibili pe bază de petrol, duce la emisii de dioxid de carbon (CO₂) și de alte gaze cu efect de seră în atmosferă. Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră din transport necesită schimbări în planificarea transportului și infrastructurii, precum și tranziția către combustibili cu emisii scăzute de carbon. Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030 stabilește ținte pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în sectorul transporturi. Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în sectorul transport

impune schimbări profunde în planificarea și infrastructura transportului, precum și tranziția către combustibili cu emisii reduse de carbon.

Prin implementarea măsurilor eficiente din punct de vedere energetic și utilizarea resurselor de energie regenerabilă, **sectorul rezidențial** poate contribui la reducerea emisiilor de GES. Lacunele existente din cadrul normativ, precum și insuficiența finanțărilor pentru sporirea rezistenței termice a anvelopei clădirilor (care include izolarea pereților, înlocuirea ferestrelor vechi cu cele de termopan, înlocuirea ușilor, etc.) împiedică promovarea clădirilor cu un consum redus de resurse energetice. Alocările de resurse financiare către sectorul public sunt insuficiente, iar fondurile atrase prin împrumuturi preferențiale de la partenerii de dezvoltare nu sunt accesibile pentru toate autoritățile publice locale. De asemenea, implicarea populației în măsurile de eficientizare energetică a clădirilor este redusă din cauza veniturilor modeste și a informațiilor insuficiente cu privire la beneficiile asociate acestor măsuri.

Un alt sector important, care contribuie semnificativ la emisiile de gaze cu efect de seră prin diferite activități și procese de producere este **sectorul industrial**. Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră poate fi atinsă prin promovarea eficienței energetice, aplicarea celor mai bune practici de mediu și a celor mai bune tehnici disponibile, echipamente și tehnologii performante, utilizarea adecvată a materiilor prime, inclusiv reciclarea deșeurilor și reducerea utilizării gazelor fluorurate. Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră depinde nu numai de disponibilitatea tehnologiilor cost-eficiente de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, dar și prin depășirea barierelor existente economice. În sectorul industrial, companiile vor investi în reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră doar în măsura în care aceste investiții le vor aduce profit, ținând cont și de ceilalți factori implicați.

Sectorul agricultură are un impact semnificativ asupra încălzirii globale prin emisiile sale antropice, în special prin eliberarea metanului și a protoxidului de azot. Reducerea emisiilor agricole joacă un rol important în adaptarea la schimbările climatice. Nivelurile de emisii de gaze cu efect de seră provenite din activitățile agricole pot varia în funcție de factori precum practicile agricole, gestionarea terenurilor, creșterea animalelor, utilizarea tehnologiilor și practicilor menite să reducă emisiile. Sectorul agricol se confruntă cu lipsa resurselor financiare pentru modernizarea echipamentelor și aplicarea noilor tehnologii, inclusiv în domeniul agriculturii organice, care nu este încă larg răspândită și necesită eforturi suplimentare pentru a fi promovată. De asemenea, sectorul zootehnic se confruntă cu lipsă de finanțare pentru implementarea tehnologiilor agricole moderne cu emisii reduse de gaze cu efect de seră. Implementarea politicilor durabile de creștere a animalelor, care includ subvenționarea în zootehnie, conform Hotărârii de Guvern nr. 836/2020, contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din dejecțiile animaliere, prin aplicarea practicilor durabile de gestionare a acestora și utilizarea tehnologiilor de recuperare a metanului prin producerea de biogaz.

Sectorul forestier contribuie la reducerea emisiilor de carbon prin captarea acestora de către vegetație și prin utilizarea biomasei lemnoase ca înlocuitor al

combustibililor fosili. Politicile existente în domeniul forestier includ prevederi, care influențează direct sau indirect capacitatea sectorului de a crește sechestrarea de carbon. Accentul este pus pe extinderea suprafețelor forestiere, conservarea biodiversității, consolidarea capacității instituționale și umane, precum și cooperarea internațională. Este crucial să reducem suprafețele de terenuri degradate, ceea ce este reflectat în Legea nr. 1041/2000 privind ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate și în Programul național de extindere și rehabilitare a pădurilor pentru 2023 – 2032, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 55/2023. Resursele forestiere din Republica Moldova sunt dispersate, fragmentate și distribuite inegal pe teritoriul țării. Exploatarea ilegală a pădurilor reprezintă o problemă majoră în sectorul forestier. Această problemă este cauzată de nivelul scăzut de trai în zonele rurale și lipsa altor surse de venit, impozitele și taxele ridicate pentru lemnul obținut legal, lipsa personalului specializat în supravegherea pădurilor, aplicarea necorespunzătoare a legislației forestiere. Alte probleme în acest sector includ insuficiența cadrului instituțional și de management pentru obiectele și complexele ariilor naturale protejate de stat, precum și lipsa resurselor financiare necesare pentru asigurarea unui management durabil al acestora. De asemenea, se întâlnesc practici extinse de gestionare a pajiștilor, în combinație cu alți factori de degradare precum eroziunea, invazia buruienilor și a tufărișurilor, care au un impact semnificativ asupra calității și productivității pajiștilor.

Emisiile directe de gaze cu efect de seră provenite din **gestionarea deșeurilor** reprezintă o pondere relativ mică la nivel european (3%), în contextul schimbărilor climatice, dar semnificativă la nivel național (11%), astfel emisiile de gaze cu efect de seră, generate de sectorul deșeurilor au o pondere de circa 50,6% din emisiile totale de metan înregistrate la nivel național. Aceste statistici exclud câteva activități și surse, inclusiv colectarea și transportul deșeurilor, consumul de energie electrică pentru tratarea și procesarea deșeurilor și emisiile care rezultă din aplicarea în teren a composturilor. Activitățile propuse cuprind promovarea măsurilor de reducere a generării deșeurilor și utilizarea materialelor reciclabile și a resurselor energetice, reducând astfel utilizarea resurselor naturale și a altor surse și eliminarea deșeurilor în depozitele de deșeurilor.

2.6.2 Vulnerabilitatea sectoarelor economice la schimbările climatice

Republica Moldova este expusă mai cu seamă la trei tipuri de impacturi climatice: creșterea temperaturii, schimbări în regimul de precipitații și ariditate climatică sporită, care sunt asociate cu amplificarea frecvenței și intensității fenomenelor climatice extreme, cum ar fi valurile de căldură și înghețurile, secetele severe, inundațiile, furtunile cu ploi puternice și grindină. Aceste concluzii sunt întocmite în baza scenariilor prognozate privind schimbările climatice, însoțite de un număr de evaluări ale impactului, riscului și vulnerabilității realizate în procesul de elaborare a Comunicărilor Naționale, de rând cu alte evaluări realizate la nivel de proiect, cu acoperire națională și regională. Această activitate constituie punctul de pornire pentru stabilirea priorităților pe termen mediu și lung pentru planificare, acțiune și investiții pentru adaptare, de rând cu monitorizarea eficacității măsurilor de adaptare

planificate și implementate în Republica Moldova. Observăm deja efectele încălzirii globale, care se manifestă prin intensificarea calamităților naturale extreme și prin valurile de căldură resimțite din ce în ce mai frecvent.

Abordarea adaptării la schimbările climatice la nivel național trebuie să fie una sistemică, intersectorială, integrată în politicile sectoriale relevante, precum și axată pe cunoștințe și evaluări actualizate ale riscurilor pentru sectoarele vulnerabile.

Începând cu anul 2013 Republica Moldova s-a angajat într-un proces național de planificare a adaptării, care și-a propus să stabilească un mediu favorabil pentru acțiuni de adaptare coerente și eficiente, integrând riscurile climatice în procesul de luare a deciziilor privind investițiile și planificarea afacerilor.

În prezent, în contextul ultimelor evoluții, țara noastră s-a angajat în cel de-al doilea ciclu de planificare a adaptării la schimbările climatice, fiind aprobat Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia (HG nr. 624/2023). Planificarea adaptării la schimbări climatice este concepută pe sectoarele cheie ale industriei, fiecare având anumite particularități.

Sectorul agricultură care reprezintă 59% din fondul funciar al țării este extrem de vulnerabil la schimbările climatice, mai ales la impactul factorilor climatici, precum secetele, înghețurile, inundațiile, grindina, fluctuațiile bruște de temperatură în iarnă, eroziunea, punând provocări semnificative pentru securitatea alimentară și mijloacele de trai rurale. Principalele vulnerabilități includ deficitul de apă și provocările de irigare, producția și randamentele reduse ale culturilor, riscurile pentru sănătatea și productivitatea animalelor, degradarea și eroziunea solului și presiunea crescută a dăunătorilor și bolilor. Conform bazei de date a Organizației ONU pentru Alimentație și Agricultură (FAO) „Aquastat”⁹ se înregistrează o reducere constantă atât a suprafețelor amenajate pentru irigare cât și a celor irigate în realitate. Abordarea acestor vulnerabilități necesită implementarea unor măsuri cuprinzătoare de adaptare, cum ar fi o mai bună gestionare a resurselor de apă, utilizarea soiurilor de plante rezistente, aplicarea practicilor durabile de prelucrare a solului, supravegherea sporită a bolilor și diversificarea activităților agricole. Consolidarea cunoștințelor fermierilor și promovarea politicilor de sprijin sunt esențiale pentru construirea rezilienței în sectorul agricultură al Republicii Moldova.

Vulnerabilitatea **sectorului energetic** în fața schimbărilor climatice este o problemă semnificativă cu consecințe grave asupra securității energetice și mediului înconjurător. Sectorului energetic se bazează pe combustibili fosili, aceste surse de energie sunt principalele cauze ale emisiilor de gaze cu efect de seră, care conduc la schimbările climatice. Schimbările climatice au dus la creșterea frecvenței și intensității fenomenelor meteorologice extreme, care pot afecta grav infrastructura energetică, ducând la întreruperi ale alimentării cu energie și perturbări economice semnificative.

⁹ <https://www.fao.org/aquastat/en/countries-and-basins/country-profiles/country/MDA> , FAO, baza de date AQUASTAT , Republica Moldova

Schimbările climatice pot afecta traseele de transport, infrastructura pentru distribuția energiei și se pot produce întreruperi ale aprovizionării cu energie.

Sectorul transporturilor, care include transportul rutier, feroviar, naval și aerian este vulnerabil la creșterea frecvenței și intensității furtunilor (vânt, ploaie, ninsoare), ce reprezintă o provocare pentru reziliența infrastructurii respective și implică costuri mai mari pentru construcția, întreținerea și exploatarea unei astfel de infrastructuri. Ținând cont de faptul că Republica Moldova este o țară mică fără acces direct la mare, drumurile sunt infrastructura de bază a sectorului de transport, jucând un rol esențial în economia națională.

Resursele totale de apă de suprafață regenerabile din țară sunt estimate la 970 milioane m³/an¹⁰. Riscurile identificate considerate de înaltă prioritate sunt: risc crescut de secetă și insuficiența de apă, care conduc la creșterea cerințelor de irigare; creșterea frecvenței și intensității inundațiilor; modificări ale debitelor râurilor – atât creștere, cât și scădere; nivel ridicat de poluare a resurselor de apă cu pesticide și îngrășăminte din cauza scurgerii mai mari; și indici de calitate a apei (mineralizare, duritate, oxigen dizolvat, etc.) afectați de factori climatici și neclimatici, care vor amplifica efectul reciproc.

Impactul schimbărilor climatice asupra **sănătății publice** se manifestă atât prin efectele directe ale fenomenelor extreme (de ex. efectele fiziologice din cauza impactului căldurii sau frigului) cât și prin efecte indirecte în timp, cum ar fi urbanizarea și migrația populației, schimbările în conduita umană (ex. migrație forțată) schimbarea tiparelor bolilor infecțioase sau emergența de boli noi, sporirea transmisibilității bolilor transmise prin alimente și vectori sau alte efecte ale schimbărilor climatice.

Sectorul forestier este unul dintre sectoarele cele mai afectate de către schimbările climatice, pădurile aflate la limita arealului natural și cele din partea de sud a țării, fiind expuse, tot mai intens, impactului aridității climei. Noua realitate climatică reprezintă o mare provocare, caracterizată prin imprevizibilitate. Schimbările climatice au un impact semnificativ și asupra spectrului și calității serviciilor ecosistemice oferite de sectorul forestier. Vulnerabilitatea pădurilor la schimbările climatice este confirmată de starea fitosanitară actuală a acestora. Din cauza secetelor din ultimii ani (2007, 2011, 2012, 2015, 2019, 2020, 2022) ecosistemele forestiere au degradat, arborii au devenit mai sensibili la factorii negativi. În ultimul deceniu, suprafața pădurilor afectate de uscăre a fost de 119,1 mii ha, ceea ce reprezintă aproximativ 32% din pădurile existente¹¹.

2.6.3 Dezastrele naturale, fenomenele climatice extreme și nivelul de pregătire pentru răspuns la acestea

Republica Moldova este afectată periodic de un număr mare de fenomene climatice extreme, precum secetele, vânturile puternice (crivățul, vânturile uscate și

¹⁰ [Capitolul 3. Baza resurselor naturale \(gov.md\)](#)

¹¹ Programului național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia pe perioada 2023-2027

fierbinți de vară, furtunile de praf și de sol fertil), gerurile cu lipsa stratului de zăpadă, înghețurile târzii și inundațiile. Din punct de vedere istoric, țara noastră se confruntă cu **secete** o dată la fiecare 3-10 ani, în funcție de locația geografică. Frecvența secetelor este de 1-2 evenimente în partea de nord, 2-3 evenimente în partea de centru și 5-6 evenimente în 10 ani în partea de sud. În anul 2007 țara a suferit cea mai gravă secetă din istoria sa recentă, afectând 80% din teritoriul țării și aproximativ 135000 de oameni, provocând daune de aproape 1 miliard de dolari.¹²

Seceta din anul 2020 a cauzat o reducere de peste 26% a producției agricole și a avut un impact socio-economic semnificativ, cu circa 20% de locuri de muncă pierdute în sectorul agricultură, reducând astfel venitul și consumul gospodăriilor, contribuind la recesiunea generală și implicând poveri adiționale pentru buget (WBG/GFDRR, 2020¹³).

Republica Moldova este supusă riscului de inundații. În ultimii 70 de ani au fost zece inundații majore de-a lungul fluviului Nistru și râului Prut, dintre care trei au avut loc în 2006, 2008 și 2010. Costurile socio-economice cauzate de dezastrele naturale legate de schimbările climatice sunt semnificative, cele mai mari impacturi urmând după secete și inundații (Banca Mondiala, 2016¹⁴).

Conform Raportului Special al FAO¹⁵ condițiile secetoase din toamna-iarna 2021-2022 au afectat aproximativ 95% din teritoriul țării; înghețurile de iarnă în partea de nord, lipsa precipitațiilor și regimul termic ridicat în perioada mai-iulie 2022 au afectat negativ producția de culturi agricole din toată țara. Seceta de primăvară a fost clasificată ca fiind „foarte puternică”, iar vara ca „puternică până la foarte puternică”, conform clasificării Serviciului Hidrometeorologic de Stat. Micii fermieri și producătorii de curte au fost cei mai afectați, iar factorii economici, cum ar fi echipamentele învechite pentru prelucrarea terenurilor, lipsa forței de muncă calificate și nivelul scăzut de irigare agravează impactul secetei.

Printre situațiile excepționale cu caracter natural, prezentate în figura nr. 8, care au avut loc în Republica Moldova în perioada anilor 2013-2022, au fost fenomenele meteorologice și agrometeorologice periculoase și fenomenele hidrologice periculoase, cum ar fi chiciura, secetele, ploile torențiale cu grindină, înghețurile și viscocele puternice. Pagube materiale în urma situațiilor excepționale sunt prezentate în figura nr. 9.

¹² https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/nu-242-mm-2023_0.pdf

¹³ [Consolidarea Managementului Riscului de Dezastre din Moldova și a Rezilienței Climatice](#) (WBG/GFDRR, iunie 2020)

¹⁴ [World Bank Annual Report 2016](#)

¹⁵ [FAO Crop and Food Supply Assessment Mission to the Republic of Moldova, November 22, 2022](#)

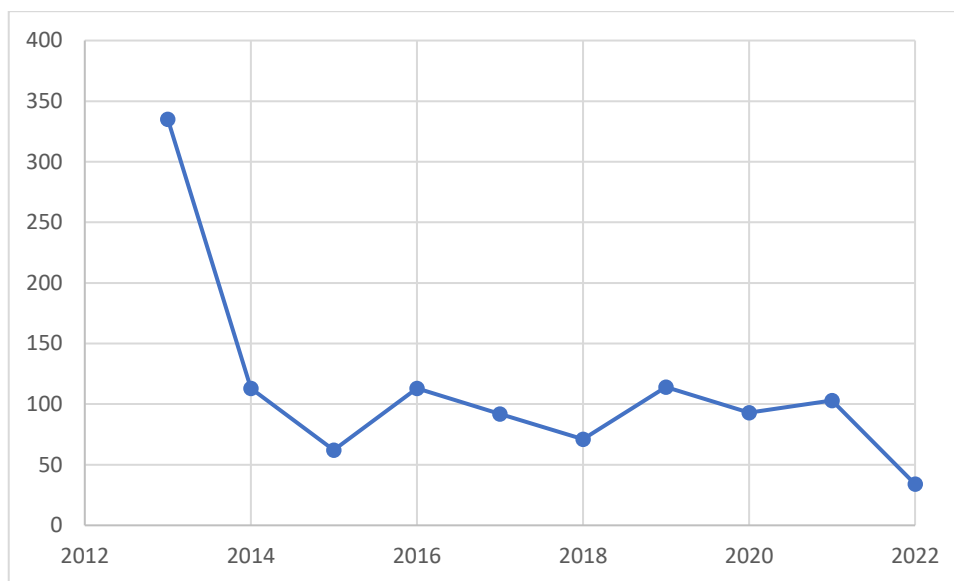

Figura nr. 8 Numărul situațiilor excepționale cu caracter natural (comparația pe ani)

Sursa: Analiza indicilor statistici IGSU al MAI ¹⁶

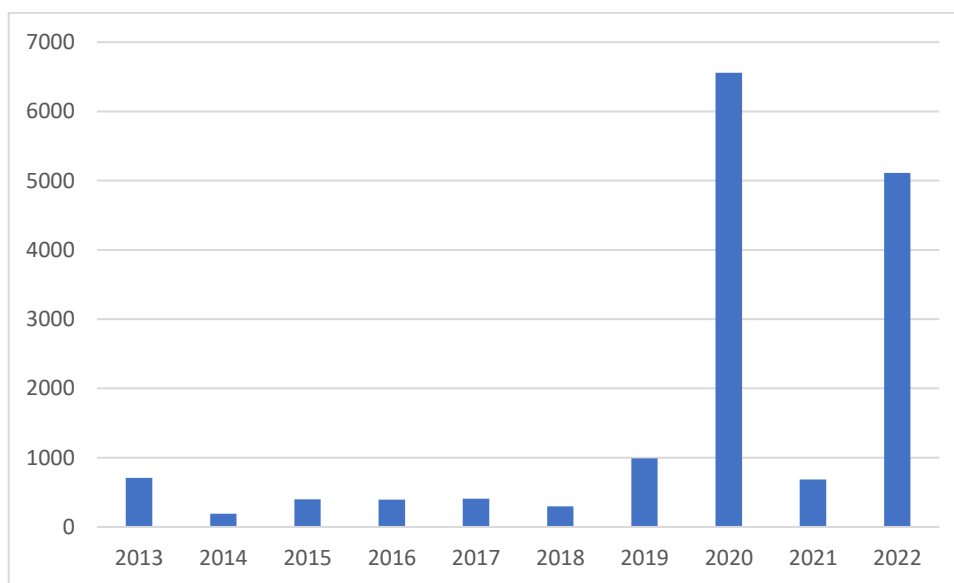

Figura nr. 9 Distribuția pagubelor materiale în urma calamităților/dezastrelor naturale, mln. lei

Sursa: Analiza indicilor statistici IGSU al MAI ¹⁷

¹⁶ [Analiza indicilor statistici, IGSU, 2022](#)

¹⁷ [Analiza indicilor statistici, IGSU, 2022](#)

2.7 Dezvoltarea durabilă și economia verde

Dezvoltarea durabilă reprezintă modalitatea de dezvoltare a societății umane, care vizează satisfacerea necesităților generației actuale, fără a afecta nivelul și calitatea vieții generațiilor viitoare. Astfel, fiecare generație trebuie să urmărească satisfacerea necesităților proprii, fără a lăsa generațiilor viitoare: datorii financiare – împrumuturi mari, externe și interne, de durată lungă; datorii sociale – neglijarea investițiilor în factorul uman; datorii demografice – prin creșterea necontrolată a populației sau datorii ecologice – epuizarea resurselor naturale sau poluarea solului, apei și a aerului.

Dezvoltarea economică în Republica Moldova s-a bazat pe modelul de economie liniară, un tip de economie ce se baza pe sintagma ”produce-folosește-aruncă”. Acest tip de economie, în care resursele naturale și energiile, înglobate în materii prime și produsele finite sunt aruncate, mai devreme sau mai târziu, afectează tot mai mult calitatea mediului.

Țara noastră s-a axat pe valorificarea resurselor energetice fosile subvenționate, importată pentru a produce electricitate, pe utilizarea inefficientă și irațională a patrimoniului natural, în special a resurselor de apă și pe neglijarea externalităților de mediu. Prin urmare, cea mai mare provocare a țării constă în a integra durabilitatea mediului în contextul creșterii economice.

Conceptul de „economie verde” nu substituie dezvoltarea durabilă, dar se recunoaște tot mai mult interconexiunea dintre durabilitate și economia verde. Aceasta presupune emisii reduse de carbon, utilizarea eficientă a resurselor naturale și incluziune socială. În acest context, creșterea veniturilor și ocuparea forței de muncă sunt influențate de investițiile publice-private, care reduc emisiile de carbon și, respectiv, poluarea mediului, sporesc eficiența energetică și consumul rațional al resurselor naturale, previn pierderea biodiversității și degradarea serviciilor ecosistemice.

Urmare a angajamentelor asumate de țara noastră, pe parcursul ultimilor ani în Republica Moldova au fost întreprinși pași semnificativi în vederea promovării dezvoltării durabile și stabilirii cadrului instituțional național de coordonare a tranziției către economia verde. Nivelul de implementare a acestor politici a fost evaluat prin intermediul unui set de indicatori ai creșterii verzi și incluși în cadrul Rapoartelor Naționale privind Tranziția Verde a Republicii Moldova (2017, 2021).

Politicile de dezvoltare economică existente oferă puțin spațiu integrării principiilor economiei verzi și soluționării eventualelor probleme de mediu asociate cu creșterea potențialului „verde” al întreprinderilor. La fel și alte politici sectoriale nu consideră prioritare și nu integrează în cadrul lor principiile protecției mediului și dezvoltării durabile, nu includ prevederi cu privire la economia „verde” și nu există acțiuni pe termen scurt cu indicatori de monitorizare clar stabiliți și surse financiare planificate.

Unul din principalii indicatori ai economiei verzi este *productivitatea CO2*, ce reflectă corelația dintre emisiile de CO2 și dinamica economică. În Republica Moldova, după anul 2010, evoluția relativ constantă a emisiilor gazelor cu efect de seră, inclusiv a CO2, a fost însoțită de o ascensiune a PIB-ului. În consecință s-a majorat productivitatea CO2 și s-a produs decuplarea creșterii economice de emisiile de CO2, prezentată în figura nr. 10. În pofida acestei avansări nivelul productivității CO2 din Republica Moldova rămâne destul de mic în raport cu alte state din Europa.

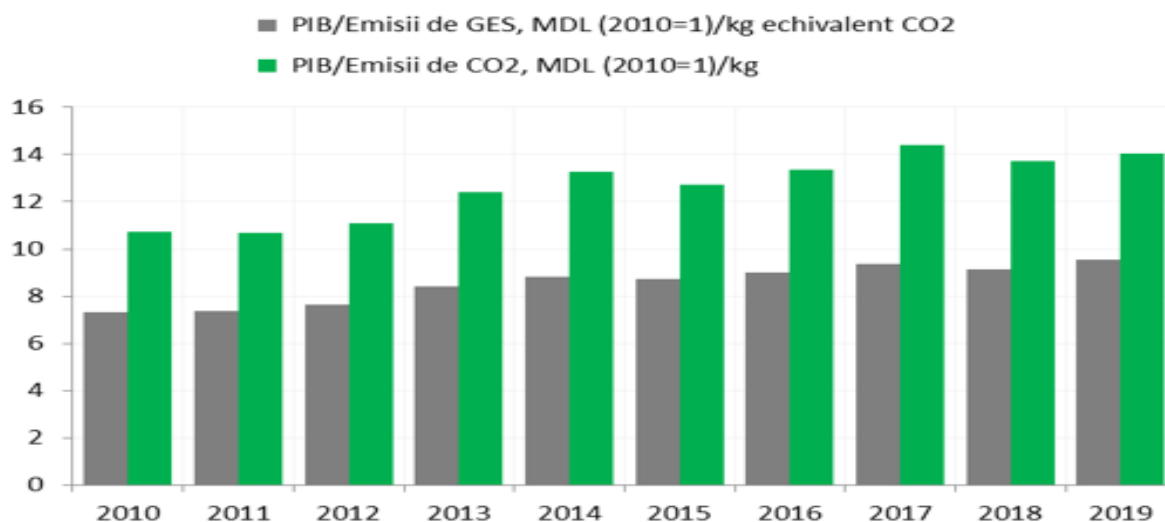
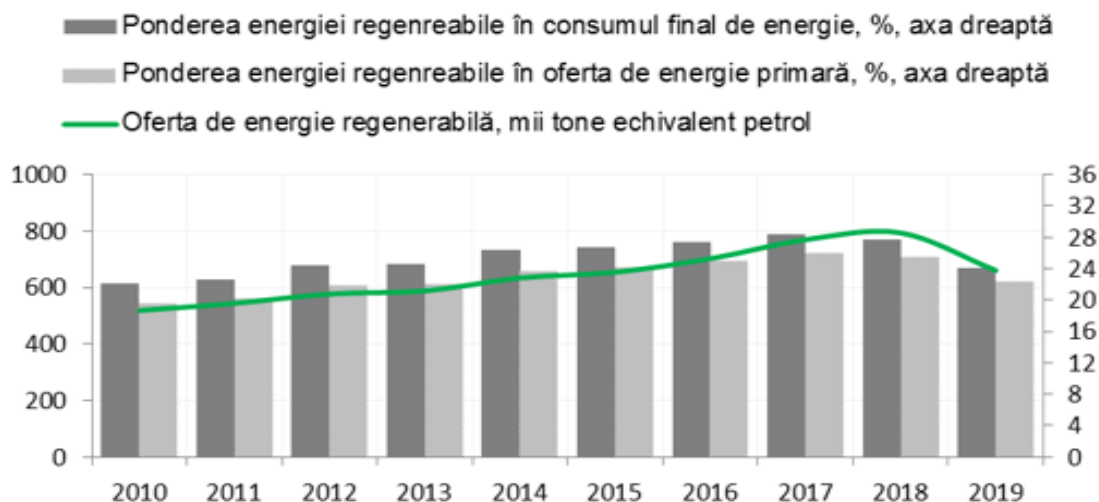

Figura nr. 10. Productivitatea GES și CO2 în Republica Moldova
Sursa: Raport Național privind Tranziția Verde a Republicii Moldova

Un alt indicator important al economiei verzi este *ponderea energiei regenerabile în consumul final de energie*. După anul 2010 oferta de energie regenerabilă s-a majorat, între anii 2010 și 2018 furnizarea energiei regenerabile a crescut de la 519 la 793 mil. tone echivalent petrol, ceea ce reprezintă o avansare cu 52,8%. În urma acestor evoluții, furnizarea de energie regenerabilă a crescut cu 27,2% în anul 2019 comparativ cu anul 2010. Datorită acestor evoluții, reflectate în figura nr. 11, s-a majorat și ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară și în consumul final de energie. Dacă în anul 2010, energia regenerabilă reprezenta 19,7% din oferta de energie primară, atunci în anul 2019 această cotă a constituit 22,5%. În aceeași perioadă, ponderea energiei regenerabile în consumul final de energie a crescut de la 22,1 la 24,1%.

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorilor

Figura nr. 11 Oferta de energie regenerabilă, mii tone echivalent petrol și ponderea energiei regenerabile în oferta de energie primară, și în consumul final de energie, %
Sursa: Raport Național privind Tranziția Verde a Republicii Moldova

La capitolul promovării și conștientizării principiilor de dezvoltare durabilă și economie verde nu sunt implementate măsuri suficiente în rândul publicului larg. Doar o mică parte a populației, a mediului de afaceri și a societății civile conștientizează care sunt principiile funcționării economiei verzi și circulare, cum trebuie să fie consumul durabil al resurselor naturale și care sunt beneficiile economice, sociale și de mediu urmare a implementării acestor principii.

3. VIZIUNE ȘI OBIECTIVE

3.1 Viziunea Strategiei și obiective strategice

Viziunea Strategiei de Mediu pentru anii 2024-2030 este centrată pe îmbunătățirea calității mediului înconjurător și raționalizarea utilizării resurselor naturale. Astfel, până în anul 2030, dimensiunile calității mediului în Republica Moldova vor fi îmbunătățite tangibil și durabil, în conformitate cu aspirațiile europene stabilite în Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. Totodată, unul dintre obiectivele generale ale cooperării dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, statuat în prevederile Agendei de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, urmărește angajamentul privind realizarea obiectivelor de politică de nivel mondial, inclusiv a Acordului de la Paris privind schimbările climatice și punerea în aplicare a Agendei pentru dezvoltare durabilă 2030 și a celor 17 obiective de dezvoltare durabilă ale acesteia.

Creșterea calității mediului se va baza pe câteva elemente-cheie, precum guvernanta transparentă, incluzivă și eficientă în domeniul protecției mediului, impact asupra mediului minimalizat și resursele naturale utilizate eficient și responsabil. Aceste deziderate vor asigura reducerea poluării componentelor de mediu, a

vulnerabilităților în fața amenințărilor schimbărilor climatice, vor spori securitatea mediului înconjurător, astfel încât cetățenii, indiferent de vârstă, gen, etnie sau religie, să se simtă protejați și siguri că aerul este curat, că apa este bună de utilizat, că hrana pentru consum este sănătoasă, că resursele naturale sunt utilizate rațional și că poluarea este ținută la control strict.

3.2 Obiective generale și direcții prioritare

Obiectivele generale ale prezentei Strategii sunt reflectate astfel, încât să cuprindă cele mai importante domenii ale sectorului de protecție a mediului și de utilizare a resurselor naturale, precum: guvernarea de mediu; calitatea, protecția și gestionarea resurselor de apă; calitatea și protecția aerului; calitatea și protecția solului și subsolului; conservarea biodiversității și a ecosistemelor naturale; gestionarea deșeurilor și a substanțelor chimice; atenuarea și adaptarea la schimbările climatice; promovarea economiei verzi și a consumului responsabil al resurselor naturale. Fiecare obiectiv în parte stabilește direcțiile prioritare de acțiuni menite să asigure îndeplinirea obiectivului general, care ulterior vor fi dezvoltate în programe și planuri de acțiuni speciale.

Obiectivele generale ale Strategiei de Mediu pentru anii 2024-2030 sunt formulate în conformitate cu obiectivele generale specifice ale Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, care au tangență cu domeniul protecției mediului și schimbărilor climatice, cum ar fi:

Obiectivul general 7. Asigurarea unei guvernări eficiente, incluzive și transparente, cu obiectivele specifice:

- 7.1. Edificarea unei administrații publice integre, responsabile, eficiente, transparente și deschise pentru participarea cetățenilor la procesele de luare a deciziilor;*
- 7.2. Centrarea serviciilor publice pe nevoile oamenilor;*
- 7.3. Integrarea științei, a tehnologiilor și a datelor în procesul de guvernare;*
- 7.4. Asigurarea drepturilor și libertăților civile și politice, inclusiv a libertății exprimării, întrunirilor și asocierii, a dreptului la informație și a dreptului de a alege și a fi ales.*

Obiectivul general 10. Asigurarea unui mediu sănătos și sigur, cu obiectivele specifice:

- 10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și a solurilor;*
- 10.2. Creșterea durabilă a suprafeței pădurilor și ariilor protejate;*
- 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale;*
- 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară.*

Direcțiile prioritare stabilite în cadrul acestor obiective au menirea să contribuie la atingerea către anul 2030, integral sau parțial, a 7 din cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), prin intermediul țintelor strategice din cadrul acestora:

ODD 1: Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

Ținta 1.5 Crearea rezilienței celor săraci și aflați în situații vulnerabile și reducerea expunerii și vulnerabilității acestora la evenimente extreme legate de climă, inclusiv secetă și inundații.

ODD 6: Asigurarea disponibilității și managementul durabil al apei și sanitației pentru toți

Ținta 6.3. Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea deversării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, reducerea proporției apelor uzate netratate și sporirea substanțială a gradului de reciclare și reutilizare sigură;

Ținta 6.4. Creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile;

Ținta 6.5. Implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile;

Ținta 6.6. Protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă, inclusiv păduri, zone umede, râuri, acvifere și lacuri;

Ținta 6.a. Consolidarea capacităților țării, cu ajutorul cooperării internaționale și suportului extern, pentru implementare de activități și programe legate de apă și sanitație, inclusiv captarea apei, desalinizarea, eficiența apei, tratarea apelor uzate, tehnologiilor de reciclare și reutilizare.

ODD 12: Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile

Ținta 12.2. Realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale;

Ținta 12.4. Crearea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice, care să contribuie la reducerea cu 30% a cantităților de deșeuri depozitate și creșterea cu 20% a ratei de reciclare;

Ținta 12.5. Reducerea semnificativă a generării de deșeuri, prin prevenire, reducere, reciclare și reutilizare, în special la nivel municipal.

ODD 13. Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

Ținta 13.1. Consolidarea rezistenței și capacității de adaptare la riscurile legate de climă și dezastrele naturale;

Ținta 13.2. Integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politici, strategii și planuri naționale;

Ținta 13.3. Fortificarea cadrului instituțional în domeniul adaptării la schimbările climatice, asigurarea conștientizării de către toți actorilor implicați, inclusiv, a populației, a riscurilor schimbărilor climatice și a măsurilor de adaptare).

ODD 14. Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

Ținta 14.1. Prevenirea și reducerea semnificativă a poluării apelor de suprafață, în special de la activitățile terestre.

ODD 15. Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

Ținta 15.1. Asigurarea conservării, restabilirii și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestre și interioare și a serviciilor acestora, în special păduri și zone umede;

Ținta 15.2. Promovarea implementării managementului durabil al tuturor tipurilor de păduri, stoparea defrișării, restabilirea pădurilor degradate și creșterea semnificativă a împăduririi și reîmpăduririi;

Ținta 15.3. Combaterea deșertificării, restabilirea terenurilor degradate prin implementarea mecanismului Neutralitatea Degradării Terenurilor (NDT), pentru a realiza o lume neutră din punct de vedere a degradării solului;

Ținta 15.5. Luarea unor măsuri urgente și semnificative pentru a reduce degradarea habitatelor naturale, a stopa pierderea biodiversității, a proteja și preveni extincția speciilor amenințate;

Ținta 15.9. Integrarea valorilor biodiversității și ecosistemelor în planificarea națională și locală, procesele de dezvoltare, strategii, planurile de reducere a sărăciei și planurile de amenajare a teritoriilor.

ODD 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

Ținta 16.6. Dezvoltarea eficienței, responsabilității și transparenței instituțiilor la toate nivelurile;

Ținta 16.7. Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile.

Strategia de mediu vizează accelerarea tranziției verzi într-un mod echitabil și favorabil incluziunii, ca urmare a realizării a **8 obiective generale**, însoțite de direcții prioritare de acțiuni după cum urmează:

Obiectivul general 1. „Dezvoltarea unui sistem de guvernare de mediu transparent, eficient, incluziv și durabil, care să asigure conformitatea cu cerințele în domeniul protecției mediului.”

Buna guvernare de mediu începe prin aplicarea statului de drept, în care autoritățile de mediu, mediul de afaceri, societatea civilă respectă pe deplin cadrul legal, iar deciziile și reglementările sunt aprobate în strictă corespundere cu procedurile stabilite prin lege și sunt puse în aplicare în mod imparțial. Astfel că, reforma administrativă în domeniul mediului este o precondiție pentru promovarea unor politici și reforme de calitate în domeniul protecției mediului, prevăzute în SND 2030 și pentru implementarea angajamentelor asumate prin documentele strategice naționale și prin cele internaționale.

Prin dezvoltarea sistemului de guvernare în domeniul mediului se urmărește crearea unei administrații publice moderne, profesioniste și orientate spre oferirea de

servicii publice de calitate, în corespundere cu nevoile și așteptările oamenilor și cele ale entităților economice. În acest scop, vor fi responsabilizate autoritățile administrative și instituțiile publice din domeniu pentru o gestionare eficientă a resurselor publice; procesul decizional va fi transparent asigurându-se coerența, eficiența și predictibilitatea acestuia; va fi îmbunătățită calitatea și eficiența serviciilor publice de mediu în conformitate cu nevoile și cerințele beneficiarilor, prin digitalizare, îmbunătățirea procesului de asigurare a conformității la cerințele de mediu și de punere în aplicare a politicii de mediu.

Acest lucru poate fi atins prin implementarea următoarelor **direcții prioritare:**
Direcția prioritară 1.1 Dezvoltarea și consolidarea capacităților instituționale în domeniul protecției mediului, continuarea reformei instituționale .

Calitatea sistemului de guvernare de mediu reprezintă un catalizator cheie pentru punerea în aplicare a legislației de mediu. Deși nevoile diferă de la un sistem la altul, nu se pot face îmbunătățiri în acest sens fără a se asigura capacități instituționale, resurse umane și financiare necesare autorităților relevante. Prin urmare, este necesar să se întreprindă acțiuni pentru definitivarea reformelor instituționale în domeniul mediului, inițiate în anul 2018, orientate spre creșterea potențialului instituțiilor de asigurare a conformității de mediu (Agenția de Mediu, Inspectoratul pentru Protecția Mediului), spre reorganizarea și reformarea autorităților de gestionare a resurselor naturale (în special a fondului forestier de stat – Agenția „Moldsilva”, a fondului apelor – Agenția „Apele Moldovei”, a resurselor minerale utile – Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, spre creșterea și dezvoltarea potențialului I.P. Oficiului Național de Implementare a Proiectelor în Domeniul Mediului pentru atragerea investițiilor și pentru implementarea calitativă a proiectelor de mediu, atât din surse externe cât și din Fondul Național pentru Mediu. Este imperativă instituționalizarea aspectelor de implementare a politicilor în domeniul substanțelor chimice, în domeniul gestionării ariilor naturale protejate de stat și a deșeurilor, inclusiv a celor periculoase.

Astfel, reforma instituțională de mediu va urmări respectarea principiului delimitării clare a funcțiilor de elaborare a politicilor, de implementare a acestora, de control al implementării, de gestionare/administrare a resurselor naturale și de monitorizare și informare de mediu, pentru a evita dublarea funcțiilor și reducerea potențialelor conflicte de interese. Aceasta va consta din:

- 1) *fondarea Instituției Publice „Administrația „Arii Naturale Protejate de Stat”* care va asigura managementul rezervațiilor naturale „Codrii”, „Pădurea Domnească”, „Plaiul Fagului”, al Rezervației biosferei „Prutul de Jos”, al Parcului Național Orhei, dar și a altor arii naturale protejate de stat;
- 2) *fondarea Instituției Publice „Administrația „Apele Moldovei”*, prin reorganizarea Agenției „Apele Moldovei”, cu funcții de gestionare a resurselor de apă și a construcțiilor hidrotehnice,
- 3) *fondarea Instituției Publice „Administrația „Pădurile Moldovei”*, prin reorganizarea Agenției „Moldsilva”, cu integrarea în cadrul acesteia a întreprinderilor pentru silvicultură: Chișinău, Bălți, Călărași, Comrat, Edineț,

Glodeni, Hîncești-Silva, Nisporeni-Silva, Silva-Sud Cahul; Silva-Centru Ungheni, Iargara, Orhei, Telenеști, Soroca, Șoldănești, Tighina și a întreprinderilor silvo-cinegetice Cimișlia, Taraclia, Strășeni, Silva-Răzeni, cu funcții de gestionare a fondului forestier și cinegetic.

- 4) *fondarea Instituției Publice „Autoritatea de meteorologie și monitoring de mediu”, prin reorganizarea Serviciului Hidrometeorologic de Stat și prin concentrarea în cadrul acesteia a tuturor funcțiilor de monitorizare în domeniul mediului și de gestionare a informațiilor despre mediu deținute de Agenția „Apele Moldovei”, Agenția „Moldsilva”, Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, Agenția de Mediu, „Expediția Hidro-Geologică din Moldova EHGeoM”,*
- 5) *reorganizarea Agenției de Mediu cu absorbția în cadrul acesteia a Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale și prin atribuirea în responsabilitatea Agenției reorganizate a funcțiilor de implementare a politicilor în domeniul substanțelor chimice. De asemenea, în procesul de reorganizare vor fi transmise către Agenția de Mediu funcțiile de coordonare a implementării politicilor de protecție a apelor ale Agenției „Apele Moldovei”, de protecție a fondului forestier și cinegetic ale Agenției „Moldsilva”, funcțiile de verificare în teren a documentației aferente procesului de eliberare a actelor permissive, realizate de Inspectoratul pentru Protecția Mediului.*

În procesul de implementare a reformelor instituționale se va ține cont ca capacitățile instituțiilor de mediu să corespundă cu responsabilitățile atribuite, în special în ceea ce privește resursele umane, echipamentele tehnice și resursele financiare. De asemenea, aceste capacități se vor revizui constant pe măsura aprobării noilor prevederi legale, se va pune la dispoziție posibilitatea de dezvoltare profesională continuă și de evoluție în carieră.

Dirrecția prioritară 1.2. Dezvoltarea și perfecționarea continuă a cadrului normativ și de politici în domeniul protecției mediului și schimbărilor climatice în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul Acordului de Asociere RM-UE și cu măsurile ce vizează pregătirea țării pentru aderarea la Uniunea Europeană

Procesul dinamic de dezvoltare și modificare a legislației europene, actualizarea recentă a Agendei de Asociere RM-UE condiționează necesitatea continuării activităților de dezvoltare a cadrului normativ de mediu național și de armonizare a acestuia la noile directive și regulamente incluse în Agendă și la modificările legislației UE. Prin urmare, activitatea de dezvoltare și perfecționare a cadrului normativ de mediu va continua și se va axa pe câteva aspecte principale și anume:

- vor fi elaborate și aprobate proiecte de acte normative noi pentru domenii în care reglementările lipsesc sau sunt învechite, cum ar fi acțiunile climatice, gestionarea fondului forestier, a ariilor naturale protejate de stat, a gazelor fluorurate cu efect de seră, privind răspunderea de mediu, activitatea hidrometeorologică, securitatea

radiologică, privind serviciul public de gestionare a deșeurilor, privind depozitarea deșeurilor etc.;

- va fi revizuit cadrul normativ de mediu existent în vederea aducerii acestuia în concordanță cu noile cerințe europene, eliminării divergențelor, suprapunerilor și includerii prevederilor lipsă;
- vor fi elaborate mecanismele de punere în aplicare a cadrului normativ nou aprobat privind calitatea aerului atmosferic, reglementarea organismelor modificate genetic, emisiile industriale, evaluarea impactului de mediu (regulamente, metodologii, instrucțiuni și ghiduri) etc.

De rând cu cadrul normativ de mediu se va iniția și dezvoltarea unui nou cadru strategic și de politici în domeniul mediului. Prin urmare, pentru implementarea obiectivelor specifice și a direcțiilor de acțiune ale prezentei Strategii de mediu va fi necesară elaborarea programelor și planurilor de acțiuni pentru fiecare din domeniile de mediu: protecția aerului, gestionarea deșeurilor, gestionarea substanțelor chimice, exploatarea și conservarea solului, conservarea naturii și biodiversității, împădurirea, gestionarea și îmbunătățirea calității apelor, schimbările climatice etc. Mai mult, preocupările legate de mediu vor fi promovate în cadrul proceselor de elaborare și implementare a documentelor politicilor, cum ar fi cele din domeniul energiei, transportului și agriculturii. Și nu în ultimul rând, intensificarea eforturilor pentru asigurarea implementării și aplicării pe deplin a cadrului normativ și de politici în domeniul mediului de către toți factorii vizați și asigurarea financiară corespunzătoare sunt esențiale.

Direcția prioritară 1.3. Dezvoltarea sistemului de evaluare de mediu

Un sistem eficient de evaluare strategică de mediu și de evaluare a impactului asupra mediului ar contribui în mod direct la dezvoltarea durabilă a țării prin integrarea cerințelor de protecție a mediului în dezvoltarea economică și integrarea obiectivelor economiei verzi în procesul decizional. Modificările incluse la finele anului 2022 în cadrul normativ cu privire la evaluarea impactului asupra mediului (EIM) și evaluarea strategică de mediu (ESM) dar și abrogarea sistemului de expertiză ecologică de mediu sunt primele rezultate ale procesului de eficientizare a sistemului de evaluare de mediu și de racordare la prevederile Directivei 2014/52/UE din 16 aprilie 2014 de modificare a Directivei 2011/92/UE privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului. Astfel că, punerea în aplicare a acestor prevederi, ajustarea cadrului normativ la modificările aprobate, elaborarea și aprobarea de ghiduri și instrucțiuni în suportul implementării EIM și ESM, dezvoltarea capacităților factorilor implicați în implementarea proceselor de evaluare, sunt acțiuni imperative în această direcție. Așa că, scopul propus de dezvoltare și eficientizare a sistemului de evaluare de mediu vizează eficientizarea procedurilor administrative și urmează a fi realizat prin acțiuni de:

- 1) clarificare a procedurii de evaluare prealabilă cu modificarea criteriilor aplicabile și cu specificarea conținutului și a justificării deciziilor luate de către Agenția de

Mediu în rezultatul desfășurării etapei de verificare prealabilă. Aceste clarificări trebuie să asigure că procedurile EIM sunt efectuate numai pentru proiecte care ar avea efecte semnificative asupra mediului, evitându-se sarcina administrativă inutilă pentru proiecte de mică anvergură;

- 2) clarificare a informației necesare de a fi prezentată în procesul de evaluare a impactului de mediu, simplificarea formei și conținutului acesteia și asigurarea calității datelor furnizate/colectate în cadrul rapoartelor de evaluare;
- 3) reglementarea clară a procedurilor de consultare și participare a publicului în procesul de evaluare de mediu, de asigurare a accesului publicului la procesul de evaluare de mediu, începând cu cea mai timpurie etapă de evaluare (EIM/ESM).

Totodată, vor fi puse în aplicare și elemente noi caracteristice sistemelor de evaluare de mediu europene, precum:

- 1) aplicarea evaluării biodiversității în cadrul procedurilor de EIM și ESM pentru evaluarea efectelor negative semnificative ale activităților planificate, proiectelor planurilor și programelor asupra diversității biologice din cadrul rețelei Emerald;
- 2) elaborarea unei metodologii de calculare a taxei, care va fi achitată de către inițiatorul activităților pentru eliberarea Acordului de mediu;
- 3) crearea și punerea în funcțiune a Comisiilor tehnice de experți în vederea asigurării calității raportului privind EIM/ESM și a deciziei finale luate de către autoritatea competentă de mediu.

Dirrecția prioritară 1.4. Eficientizarea sistemului de autorizare în domeniul protecției mediului

De rând cu sistemul de evaluare de mediu va fi eficientizat și sistemul de autorizare în domeniul mediului prin continuarea procesului inițiat în anul 2018, când a fost creată Agenția de Mediu și investită cu funcția de eliberare a actelor permise de mediu și reformat Inspectoratul pentru Protecția Mediului. Ținând cont că procesul de concentrare a tuturor funcțiilor de autorizare în cadrul autorității noi create nu s-a finalizat, vor fi intensificate eforturile în această direcție, astfel încât să fie dezvoltat un model nou, calitativ, de administrație publică în procesul de solicitare și eliberare a actelor permise de mediu, care să plaseze respectarea drepturilor și intereselor legale ale solicitanților în fruntea intereselor autorității emitente.

Întru atingerea acestui scop, Agenția de Mediu va continua activitățile de perfecționare a modului de implementare a soluțiilor de ghișeu unic bazate pe serviciile de tip „front office” și „back office”, în vederea excluderii practicii de interacțiune directă a specialiștilor cu solicitanții de acte permise de mediu. Acest ghișeu va fi susținut de procese digitalizate și sisteme informaționale accesibile și funcționale, astfel încât să se asigure eliminarea barierelor instituționale, reducerea sarcinilor administrative inutile și minimalizarea costurilor, atât pentru beneficiari, cât și pentru Agenția de Mediu. De asemenea, vor fi dezvoltate instrumente noi de interacțiune și cooperare între autoritățile implicate în procesul de reglementare pentru organizarea și

prestarea eficientă a serviciilor de autorizare cetățenilor și mediului de afaceri, inclusiv de la distanță.

Procesul de autorizare urmează să fie ghidat de instrumente informaționale corespunzătoare pentru toate aspectele de reglementare în domeniul mediului, care se vor pune la dispoziția solicitanților sau se vor aduce direcționat la cunoștința grupurilor țintă. Prin urmare vor fi actualizate, după caz, elaborate proceduri și procese descrise pentru toate tipurile de acte permissive de mediu prin care să se expună exhaustiv toate etapele, condițiile de solicitare, eliberare, refuz al eliberării, suspendare și reluare a valabilității, reperfectare, prelungire a valabilității, retragere, anulare a actelor permissive, toate formularele de cereri, de acte permissive, liste de acte necesare, precum și alte informații relevante, astfel cum prevede Legea nr. 234/2021 cu privire la serviciile publice.

Revizuirea și perfectarea cadrului normativ, care reglementează procesele de autorizare, va fi realizată în scopul eliminării divergențelor și suprapunerilor, în scopul simplificării listei de acte solicitate la depunerea cererilor, precum și includerii prevederilor privind optimizarea procesului de autorizare, acordarea stimulentei pentru mediul de afaceri pentru încurajarea conformității, privind includerea în conținutul actelor permissive a obligațiilor de auto-monitorizare de către deținătorii acestora a poluanților emiși, a deșeurilor generate, a impactului de mediu și de raportare către Agenția de Mediu a datelor monitorizate, stabilirea costurilor pentru actele permissive în baza unor metodologii aprobate în acest sens, etc.

Un alt aspect important pentru eficientizarea sistemului de autorizare ține de punerea în aplicare a regimului diferențiat de autorizare în baza potențialului de poluare sau impactului cauzat mediului, în condițiile Legii nr. 227/2022 privind emisiile industriale: autorizații integrate de mediu pentru activitățile sau instalațiile cu poluare semnificativă, autorizații de mediu – pentru activitățile cu poluare medie sau redusă și reguli generale obligatorii – pentru activitățile cu poluare nesemnificativă. Pentru toate aceste situații va fi necesară dezvoltarea unor instrucțiuni, ghiduri, formate și conținut ale actelor ce vor fi emise, standarde și instrucțiuni clare privind modalitatea de utilizare a celor mai bune tehnici și tehnologii disponibile (BAT).

Direcția prioritară 1.5. Dezvoltarea sistemului de monitorizare (control) a respectării legislației de mediu, a calității factorilor de mediu și de auto-monitorizare

Autoritățile de mediu responsabile de asigurarea conformității de mediu urmează să întreprindă mai multe acțiuni pentru dezvoltarea instrumentelor de monitorizare a conformității în vederea colectării de informații despre nivelurile de conformitate și furnizării de dovezi corespunzătoare pentru asigurarea conformității. Există două abordări de bază în privința unor astfel de instrumente: una este legată de analiza activităților autorizate prin mijloace precum inspecțiile, raidurile antibraconaj, iar cealaltă presupune urmărirea stării mediului și a presiunilor exercitate asupra acestuia.

Eficientizarea inspecțiilor de mediu. Există 2 direcții principale de eficientizare a sistemului de inspectare de mediu, una îndreptată spre dezvoltarea reglementărilor specifice pentru domeniul inspecțiilor de mediu, cealaltă spre dezvoltarea capacităților Inspectoratului pentru Protecția Mediului întru realizarea eficientă a acestor reglementări.

Cu referire la prima direcție, autoritățile de mediu trebuie să elaboreze și să aprobe norme tehnice privind organizarea și desfășurarea activităților de control și inspecție în domeniul protecției mediului, care să stabilească tipurile de inspecții de mediu, procesele de planificare în baza criteriilor de risc, frecvența și etapele desfășurării inspecțiilor, criteriile generale ale inspecțiilor de mediu, așa cum prevede Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului 2001/331/CE de stabilire a unor criterii minime pentru inspecțiile de mediu în statele membre. Este necesară o optimizare continuă a planificării inspecțiilor cu o mai bună aplicare a metodologiei de evaluare a riscurilor, în acest scop se va pune accent pe instituirea unor Registre ale obiectivelor controlate, elaborate separat pentru fiecare domeniu de control aparte, actualizate constant, cu consemnarea clasei de risc rezultată în urma evaluării de risc pentru aceste obiective. De asemenea, se vor opera modificările necesare în cadrul normativ relevant în vederea reglementării tipurilor de inspecții și controale de mediu, cu specificarea celor care cad sub incidența Legii nr. 131/2011 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, dar și a celor care fac excepție de la aceasta. În acest scop, trebuie să se asigure că astfel de tipuri de inspecții precum: inspecțiile pentru verificarea modului de respectare a condițiilor impuse în actele permissive, inspecțiile în urma autosesizării Inspectoratului pentru Protecția Mediului în scopul verificării și stopării neconformităților constatate și aplicarea sancțiunilor contravenționale; inspecțiile pentru soluționarea sesizărilor/petițiilor, pentru verificarea problemelor semnalate și impunerea de măsuri pentru stoparea acțiunilor care au condus la neconformități cu cerințele legale; inspecțiile pentru investigarea unor incidente sau accidente, care au avut un impact semnificativ asupra mediului (în cazul producerii unor avarii, incidente, poluări accidentale sau accidente majore); inspecțiile la obiective noi ce nu sunt încă înregistrate și care presupun verificarea gradului de conformare cu legislația în domeniul protecției mediului și includerea în Registrul obiectivelor controlate, inspecțiile pentru verificarea realizării măsurilor impuse (prescripțiilor) la controalele anterioare, precum și pentru respectarea dispoziției de suspendare/anulare a actelor permissive; inspecțiile comune realizate ca urmare a solicitării altor autorități etc. nu se realizează în baza Legii nr. 131/2011, dar sunt reglementate de act/acte speciale din domeniul mediului. Actele în cauză trebuie să stabilească și o procedură de ținere a evidenței rapoartelor de inspecție/actelor de constatare prin instituirea unor registre speciale, dar și de raportare anuală a activității de inspecție desfășurată cu asigurarea accesului publicului interesat la aceste date.

În ceea ce vizează capacitățile instituționale, pentru a asigura realizarea unor inspecții calitative și eficiente este necesară dotarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului și a subdiviziunilor teritoriale cu tehnică și echipamente corespunzătoare,

consolidarea capacităților umane și profesionale, instruirea în domeniul realizării inspecțiilor, în domeniul integrității și anticorupție, rotația inspectorilor pentru evitarea controalelor în regim constant la aceleași obiective, asigurarea capacității de răspuns a Inspectoratului în regim de 24/7 la alertele și incidentele de mediu sesizate.

O atenție deosebită va fi acordată și **dezvoltării sistemului de monitorizare din partea societății civile**. Cetățenii, inspectorii voluntari de mediu, oferă informații valoroase despre acțiunile cu impact asupra mediului, care pot ajuta autoritățile de mediu să-și realizeze mai bine funcțiile. În acest sens sunt necesare acțiuni privind reglementarea activității inspectorilor voluntari de mediu, consolidarea rolului și participării active a acestora în procesul de respectare a legislației de mediu, dezvoltarea unui mecanism care să asigure intervenția urgentă a autorităților responsabile la problemele de mediu alertate de aceștia, de cetățeni și societatea civilă, monitorizarea statutului alertelor și a denunțurilor privind mediul, precum și a măsurilor de soluționare luate. Acest mecanism trebuie să conțină orientări privind modul în care autoritățile pot răspunde cel mai bine la plângerile cetățenilor, trebuie să fie documentat și public susținut de un sistem electronic de trimitere, înregistrare, raportare și răspuns la plângerile legate de mediu. Mai mult, stabilirea unui mecanism de colaborare între Inspectoratul pentru Protecția Mediului, a Agenției de Mediu și a altor autorități precum poliția și serviciile de urgență, ar facilita implicarea urgentă a reprezentanților acestora în identificarea neconformităților și aplicarea mecanismelor de răspuns la neconformitățile depistate. Modul de stimulare a persoanelor care sesizează încălcările pentru la fel se va regăsi în acest mecanism pentru a crește activismul acestora și implicarea în combaterea braconajului.

Dezvoltarea sistemului de monitorizare a stării și calității mediului. Sistemul de monitorizare a stării și calității mediului necesită a fi modernizat și dezvoltat continuu prin orientarea de investiții semnificative în această direcție. Pentru a cunoaște necesarul de investiții în acest sens, se va realiza o evaluare a funcționalității sistemului existent de monitorizare a mediului și se vor identifica necesitățile de dezvoltare. În baza acestui studiu de evaluare va fi elaborat un Program de dezvoltare a sistemului de monitoring integrat de mediu, care va stabili:

- 1) indicatori de monitorizare de mediu corelați cu indicatorii monitorizați de Agenția Europeană de Mediu, indicatorii creșterii verzi, indicatori ODD naționalizați, etc;
- 2) mecanismele de monitorizare a emisiilor de poluanți în aer, apă, sol, de transfer a deșeurilor;
- 3) sistemele de evidență și monitorizare a resurselor naturale (plante, animale, arii naturale protejate de stat, spații verzi, habitate, etc);
- 4) standardele de calitate aplicabile pentru Republica Moldova;
- 5) necesitățile de dezvoltare, automatizare, perfecționare a rețelelor de monitorizare a calității mediului, pe fiecare component de mediu în parte;
- 6) costuri necesare pentru dezvoltarea și întreținerea sistemelor de monitorizare.

Necesitățile de dezvoltare, care trebuie neapărat să se regăsească în program se vor orienta spre:

- 1) dezvoltarea rețelei de monitoring a calității apelor, în special a apelor transfrontaliere (laboratoare mobile, stații automate de monitorizare a calității apelor pe fluviul Nistru, râul Prut și pe alte râuri și lacuri din bazinele hidrografice ale acestora, sisteme informaționale de colectare și prelucrare automatizată a datelor, etc.);
- 2) crearea și dezvoltarea rețelei de monitorizare a calității aerului atmosferic (achiziționarea și instalarea în zone și aglomerări a stațiilor automate de monitorizare a calității aerului cu instalarea panourilor electronice exterioare pentru informarea publicului cu privire la calitatea aerului în timp real, astfel cum prevede Legea nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic);
- 3) dezvoltarea capacităților Laboratorului de Referință de Mediu în vedere automatizării proceselor de monitorizare a calității mediului, inclusiv:
 - dotarea tehnico-materială (reactive și echipamente) în scopul asigurării extinderii domeniului de acreditare;
 - construcția și punerea în funcțiune a Laboratorului pentru deșeurii în cadrul Laboratorului de referință de mediu în vederea asigurării monitoringului deșeurilor;
 - achiziționarea unor laboratoare mobile pentru realizarea investigațiilor de laborator operative privind nivelul de poluare a componentelor de mediu, inclusiv în caz de accidente majore.

O atenție deosebită va fi acordată și **îmbunătățirii sistemelor de auto-monitorizare** a emisiilor de poluanți implementate de entitățile economice, cu accent pe respectarea obligațiilor de instalare a echipamentelor automatizate de monitorizare a emisiilor sau de contractare a laboratoarelor acreditate pentru oferirea serviciilor de monitorizare periodică. Auto-monitorizarea și ținerea evidenței datelor în materie de mediu efectuată de către entitățile economice cu obligațiuni în acest sens prezintă beneficii atât pentru aceste entități, cât și pentru autoritățile de mediu responsabile și pot aduce o contribuție importantă la asigurarea conformității. De aceea, sunt necesare acțiuni dedicate consolidării acestor procese, în special prin includerea/revizuirea sau ajustarea obligațiilor de auto-monitorizare, de ținere a evidenței și de raportare a datelor obținute în toate actele normative care reglementează domeniile de mediu, precum și în actele permissive emise de Agenția de Mediu. De asemenea, urmează a fi elaborate instrucțiuni și ghiduri pentru documentarea desfășurării acestor procese, inclusiv soluții digitale pentru ținerea evidenței și raportarea către Agenția de Mediu a datelor deținute.

Direcția prioritară 1.6. Dezvoltarea capacităților în domeniul raportărilor de mediu și în domeniul producerii și gestionării datelor despre mediu

Raportările de mediu se realizează la 2 nivele: raportările entităților economice către Agenția de Mediu și raportările Agenției de Mediu către autoritățile publice

centrale, către organizațiile internaționale și către societatea civilă. În ceea ce privește raportările operatorilor economici, atât Agenția de Mediu, cât și Inspectoratul pentru Protecția Mediului vor promova mai intens în rândul acestora necesitatea aplicării instrumentelor elaborate pentru facilitarea raportării, în special în domeniul gestionării deșeurilor prin intermediul Sistemului Informațional Automatizat (SIA) „Managementul Deșeurilor (SIA „MD”)", dar și a emisiilor de poluanți provenite din activitatea desfășurată prin intermediul SIA „Registrul emisiilor și transferului de poluanți” (RETP). Pentru a facilita acest proces, sistemele vor fi actualizate, îmbunătățite și dezvoltate continuu, vor fi elaborate și puse la dispoziție ghiduri și îndrumări specifice. De asemenea, este necesar să se digitalizeze procesele de raportare și în alte domenii de mediu precum: plasarea pe piață și utilizarea substanțelor și produselor chimice, utilizarea apei, a resurselor minerale utile, a solului, prin dezvoltarea unor soluții electronice sau asigurarea funcționalității și valorificării integrale a celor deja elaborate cum ar fi: SIA „Registrul produselor chimice plasate pe piața Republicii Moldova”, SIA „Cadastrul de stat al apelor”, SIA „Registrul geologic de stat” etc.

Prin urmare, dezvoltarea continuă a mecanismelor de colectare a datelor și informațiilor de mediu, cu accent pe digitalizarea proceselor (inventare, chestionare, sisteme de evidență, cadastru, registre), inclusiv și pentru domeniile de gestionare a obiectelor regnului animal și a regnului vegetal, trebuie să se regăsească în lista priorităților stabilite în domeniul protecției mediului.

Nu în ultimul rând, este necesară implementarea instrumentelor de verificare a calității și de validare a datelor prezentate de furnizorii de date, de asigurare a calității precum și de control al calității datelor raportate.

Astfel, dezvoltarea continuă a proceselor de raportare și gestionare a datelor despre mediu va contribui considerabil la îmbunătățirea procesului de evaluare a progreselor înregistrate în realizarea politicilor și obiectivelor de mediu, la producerea și partajarea datelor deschise și a informațiilor despre mediu, la producerea și dezvoltarea indicatorilor relevanți sectorului de mediu și nu în ultimul rând la elaborarea rapoartelor de mediu în conformitate cu obligațiunile naționale și internaționale.

Toate aceste acțiuni se vor realiza cu succes în condițiile dezvoltării colaborării între diferiți actori naționali pentru implementarea datelor deschise, în scopul colectării, producerii, distribuirii, schimbului, utilizării, reutilizării și publicării informațiilor despre mediu, dar și în condițiile intensificării cooperării la nivel internațional, cu agențiile internaționale de mediu, cu Agenția Europeană de Mediu, în cadrul EUROSTAT, a Rețelei de informare și observare pentru mediu (EIONET), a Programului Uniunii de observare a Pământului (Copernicus), a portalului INSPIRE, etc. Acțiunile propriu-zise în acest sens se vor realiza în conformitate cu Foia de parcurs privind maturitatea datelor deschise de mediu¹⁸, elaborată cu suportul Agenției Europene de Mediu.

¹⁸ <file:///C:/Users/AM%20-%20HP3/Downloads/Moldova%20Roadmap%20RO.pdf>

Direcția prioritară 1.7. Dezvoltarea mecanismelor de răspuns la neconformitățile depistate în rezultatul monitorizării

Republica Moldova trebuie să stabilească un mecanism eficient și eficace de răspuns la neconformitățile de mediu, care să contribuie la:

- 1) stoparea unei neconformități în cel mai scurt timp posibil;
- 2) prevenirea, limitarea și/sau repararea daunelor aduse mediului sau sănătății umane;
- 3) descurajarea și prevenirea neconformităților viitoare;
- 4) aplicarea principiului „poluatorul plătește” și asigurarea faptului că neconformitatea nu oferă un avantaj economic celor responsabili;
- 5) utilizarea corespunzătoare a fondurilor publice.

În acest scop urmează să fie transpuse la nivel național prevederile Directivei 2004/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind răspunderea pentru mediul înconjurător pentru reglementarea tipurilor de răspuns la neconformități, precum: răspunsuri administrative (avertismente verbale și scrise, notificări de încetare și notificări de îmbunătățire), sancțiuni financiare (amenzi), sancțiuni penale, etc, dar și a situațiilor în care pot fi aplicate acestea.

Vor fi, de asemenea, întreprinse măsuri preventive și de înăsprire a sancțiunilor și penalităților pentru neconformitățile de mediu prin modificarea Codului Penal și Codului Contravențional, cu scopul de a reflecta valori pe măsura prejudiciului real provocat mediului și de a elimina beneficiile economice de pe urma nerespectării cerințelor de mediu. Pe de altă parte, se vor identifica și modalități de eficientizare a procedurilor de contestare a sancțiunilor aplicate pentru nerespectarea legislației de mediu.

Metodologiile de evaluare a prejudiciului adus diferitor componente ale mediului de la activitățile economice, vor fi actualizate și ajustate astfel încât să reflecte plăți și costuri reale necesare pentru compensarea acestor prejudicii, pe măsura impactului cauzat. Urmărirea gradului de implementare a măsurilor de reparare/recuperare a prejudiciului adus mediului este la fel de importantă precum urmărirea gradului de compensare financiară a daunelor aduse mediului înconjurător.

Sistemul de plăți pentru poluarea mediului se va reforma integral, se vor ajusta formulele de calculare a plăților pentru poluare pentru a lua în calcul impactul real al poluării asupra mediului și prețurile de consum, va fi stabilită o rată unică pentru plățile privind poluarea mediului înconjurător pentru toate localitățile din țară. Se vor propune îmbunătățiri și la capitolul utilizării plăților de mediu colectate prin eficientizarea procedurilor de gestionare a Fondului Național de Mediu, prin direcționarea acestuia spre finanțarea programelor de mediu după prioritate și prin creșterea gradului de transparență la capitolul formării și utilizării acestui Fond.

Direcția prioritară 1.8. Promovarea respectării cerințelor de mediu, educația, formarea și cercetarea ecologică. Asigurarea accesului la informația de mediu.

Punerea în aplicare a politicilor de mediu se intersectează cu și depinde de implicarea activă a unui spectru larg de părți interesate, publice și private, de la factorii de decizie la cetățeni, întreprinderi și industrii, autorități științifice și de cercetare. O astfel de gamă largă de părți interesate poate fi activată numai dacă informațiile relevante cu privire la proiectele de mediu, cerințele și obligațiunile de mediu sunt promovate și puse la dispoziția acestora într-un mod eficient și dacă se asigură o colaborare eficientă în privința punerii în aplicare a aspectelor de mediu. Fără transparență, informare adecvată și promovare, încrederea dispare, iar mobilizarea părților interesate nu este îndeplinită. Sporirea transparenței îmbunătățește nivelul de cunoștințe, responsabilitatea, implicarea publică și sprijinul științific.

Informarea și promovarea. Autoritățile de mediu își propun să intensifice acțiunile sale de informare a mediului de afaceri, a societății civile cu problemele de mediu la nivel național, regional și local, cu obligațiunile și cerințele de protecție a mediului care trebuie respectate, cu măsurile întreprinse și cele planificate a fi realizate în acest domeniu, precum și să valorifice mai bine oportunitățile digitale de îmbunătățire a transparenței și de promovare a conformării de mediu.

Există necesitatea stabilirii unui dialog permanent între autoritățile de mediu, societatea civilă, sectorul privat și mediul academic prin:

- 1) deschiderea unor linii verzi, pentru asistență telefonică și oferirea de consiliere personalizată;
- 2) crearea și aplicarea instrumentelor de difuzare a informațiilor către grupurile țintă, inclusiv crearea unui portal sau platforme web pentru concentrarea tuturor informațiilor disponibile despre mediu și crearea unui Registru electronic de informații publice de mediu;
- 3) furnizarea mesajelor prin intermediul diferitelor canale media, inclusiv presa comercială;
- 4) organizarea de campanii de informare cu privire la obligațiunile de autorizare, de monitorizare, de raportare, de întreprindere a măsurilor de protecție a mediului cu utilizarea tehnologiilor moderne pentru comunicare și informare;
- 5) dezvoltarea programelor de instruire pentru mediul de afaceri și organizarea mai frecventă a activităților de instruire, a ședințelor și grupurilor de lucru, a dezbaterilor tematice la și între toate nivelurile de administrare cu privire la aplicarea legislației și a reglementărilor de mediu, conferințe, ateliere și reuniuni, care asigură diseminarea informațiilor în grup și permit entităților responsabile să discute cu colegii din domeniu, care desfășoară aceleași activități și să le înțeleagă reacțiile.

Educația și formarea ecologică joacă un rol esențial în a-i ajuta pe cetățeni să treacă de la conștientizarea problemelor de mediu la acțiuni individuale și colective de protecție a mediului. Prin urmare, este esențial să se dezvolte o abordare bazată pe învățare și formare pe tot parcursul vieții în ceea ce privește educația pentru mediu și să se încurajeze colaborarea între sectoarele educației și formării. Acest lucru se va realiza prin susținerea procesului de învățământ formal cu programe educaționale

școlare, extrașcolare și extra-curriculare, prin integrarea temelor sau modulelor de educație ecologică în toate disciplinele, programele și cursurile relevante, precum și prin promovarea disciplinelor de ecologie și protecție a mediului pentru studiu obligatoriu sau cel puțin opțional în toate instituțiile de învățământ. Cadrele didactice și formatorii vor beneficia de o pregătire inițială și formări ulterioare corespunzătoare, precum și de oportunități de a-și împărtăși experiența cu alți colegi. Astfel, se vor acumula cunoștințe privind utilizarea diferitor metode educaționale (discuțiile, planificările, scenariile, modelările, studiile de caz, sondajele, excursiile și educația în mijlocul naturii). De aceea, trebuie consolidate capacitățile instituțiilor de învățământ și a centrelor de formare continuă și cercetare în ceea ce privește educația în domeniul protecției mediului. În procesul educațional și de formare ecologică se va pune accent pe exemple practice, pe trecerea de la informare la activități practico-informative cum ar fi activități concrete de salubritate, confecționare cuiburi, plantare, îngrijire, protecție, monitorizare a unor procese naturale în grădină, localitate, regiune etc. Conștientizarea și sensibilizarea ecologică este la fel de importantă ca și educația ecologică. Autoritățile de mediu și societatea civilă trebuie să întreprindă mai multe acțiuni de conștientizare ecologică precum acțiuni de plantare, de salubritate, concursuri în cadrul cărora să atragă cât mai multă populație de toate vârstele.

Accesul la informațiile de mediu. Autoritățile publice vor asigura informarea în domeniul mediului, astfel încât această să poată fi diseminată activ și sistematic către public, în special prin utilizarea comunicației electronice și/sau a tehnologiei informaționale. Autoritățile de mediu, însă, au rolul cel mai important în acest proces și trebuie să asigure organizarea, în mod progresiv, a informațiilor de mediu în baze de date electronice, ușor accesibile publicului prin intermediul soluțiilor digitale și să creeze Registrul electronic al informațiilor publice de mediu. La fel de importantă în acest sens este și crearea unei platforme sau a unui punct de acces web ușor de utilizat pentru toate informațiile disponibile despre mediu, care să reprezinte sistemul unic partajat de informații referitoare la mediu, interoperabil cu alte sisteme naționale, inclusiv cele de informații geospațiale, statistice, de sănătate etc. Se vor dezvolta și perfecționa paginile web ale autorităților de mediu în vederea îmbunătățirii accesibilității și a utilizării datelor și informațiilor de mediu disponibile, prin îmbunătățirea aspectului multilingv al acestora și prin transformarea datelor publicate în format mecanolizibil.

Suportul științific. La dezvoltarea unei societăți sănătoase, armonioasă cu mediul înconjurător, orientată spre educare, cunoaștere și capabilă să răspundă la provocările de mediu, un aport important îl are și suportul științific asigurat prin cercetările fundamentale și aplicative în domeniul protecției mediului și schimbărilor climatice. Astfel că, soluțiile optime pentru rezolvarea problemelor de mediu pot fi identificate numai prin lucrările de cercetare și inovare, care identifică și propun implementarea unor noi tehnologii non poluante, procedee și metode eficiente de reciclare, reutilizare și diminuare a deșeurilor, soluții de protecție, ameliorare și utilizare durabilă a resurselor naturale, de adaptare la schimbările climatice.

Elaborarea unei baze științifico-metodologice complexe și permanent actualizate, inovațiile și transferul tehnologic vor contribui la sporirea sinergiei între domeniile de cercetare și modificările accelerate de mediu produse de poluare și de schimbările climatice, la elaborarea unor studii complexe menite să devină un suport în desfășurarea proiectelor, în elaborarea politicilor, în dobândirea de noi cunoștințe și ipoteze, elaborarea de produse, tehnologii și servicii competitive noi.

Obiectivul general 2. „Îmbunătățirea calității apelor de suprafață și subterane, protecția și gestionarea durabilă a resurselor de apă”

Apa a fost și este o resursă naturală, care determină siguranța și nivelul de dezvoltare socio-economică a oricărei comunități, de aceea guvernele elaborează politici și instituie agenții, instituții cu funcții de monitorizare, gestionare și control asupra resurselor de apă.

Politica națională în domeniu este orientată spre asigurarea folosirii rațională a apelor, protecția acestora împotriva poluării, realizarea măsurilor de prevenire a poluării, asigurarea accesului tuturor utilizatorilor la surse sigure de apă, consolidarea cooperării transfrontaliere în vederea gestionării durabile a apelor.

Calitatea apelor este influențată foarte mult de activitatea umană. Problema poluării apelor în urma aprobării de dezvoltare a activităților economice, care nu au stații de pre-epurare, care nu îndeplinesc cerințele de mediu și care nu prevăd încă la etapa de planificare măsurile necesare pentru a fi întreprinse în vederea asigurării protecției resurselor de apă, se soldează cu producerea unor daune ireversibile mediului și sănătății umane.

Pornind de la angajamentele asumate în cadrul Acordului de Asociere R.M. – U.E., se propune a acorda un accent deosebit măsurilor de protecție a resurselor de apă (asigurarea epurării conform normativelor stabilite), prevenirea și gestionarea secetei, inundațiilor, poluării cu nitrați (proveniți din surse agricole) și nutrienți (proveniți în urma deversării apelor uzate) etc., prin înglobarea acestor aspecte în Programele de gestionare a districtelor bazinelor hidrografice.

În vederea atingerii obiectivului specific documentul propune 2 direcții de acțiune:

Direcția prioritară 2.1 Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea deversării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, reducerea proporției apelor uzate netratate prin implementarea măsurilor de prevenire, diminuare și control al poluării resurselor de apă precum:

- diminuarea poluării resursei de apă prin construcția/reabilitarea stațiilor de epurare a apelor uzate, inclusiv stații de pre-epurare la agenții economici;
- identificarea depozitării neautorizate a deșeurilor și eliminarea acestor depozite;
- identificarea și eliminarea surselor de poluare din gospodăriile agricole (stocuri de pesticide și fertilizanți, surse de nitrați, nitriți, etc.);

- reducerea la minimum a deversărilor produselor chimice și materialelor periculoase și de ape uzate neepurate în mediu;
- creșterea proporției apelor uzate tratate și sporind substanțial reutilizarea sigură a apelor uzate epurate;
- construirea de sisteme de canalizare și stații de epurare și asigurarea accesului populației la sanitație;
- reducerea microplasticelor eliberate în mediu;

Direcția prioritară 2.2 Utilizarea durabilă a resurselor de apă.

Pornind de la angajamentele asumate în cadrul Acordului de Asociere R.M. –U.E., precum și prevederile Directivei 2000/60/CE în domeniul apei, care este parțial transpusă de Republica Moldova, se propune a acorda un accent deosebit măsurilor de protecție a resurselor de apă (asigurarea epurării conform normativelor stabilite), prevenirea și gestionarea secetei, inundațiilor, poluării cu nitrați (proveniți din surse agricole) și nutrienți (proveniți în urma deversării apelor uzate) etc., prin înglobarea acestor aspecte în Programele de gestionare a districtelor bazinelor hidrografice (Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru, aprobat prin HG 814/2017 , Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea – Prut și Marea Neagră, ciclul II (2023-2028), aprobat prin HG 844/2022,) precum și unele Programe de gestionare subbazinelor hidrografice a râurilor mici (cum ar fi r. Lapușna, r. Frumoasă-Crihana).

Principalele măsuri propuse includ:

- monitorizarea implementării programelor de gestionare a bazinelor și subbazinelor hidrografice în baza indicatorilor din cadrul programelor aprobate;
- îmbunătățirea cooperării bilaterale și creșterea capacităților de monitorizare comună a fluviului râurilor Nistru și Prut;
- evidența și gestionarea datelor privind resursele de apă conform standardelor europene prin funcționarea SIA „Cadastrul de stat al apelor” (HG nr. 491/2019);
- îmbunătățirea procesului de monitorizare a calității corpurilor de apă și evaluarea corectă a impacturilor activităților umane asupra resursei;
- efectuarea lucrărilor de reabilitare și amenajare a râurilor mici și mijlocii;
- protecția și monitorizarea continuă a zonelor protejate identificate, pentru a asigura prevenirea deteriorării calității apei, întreținerea și conservarea speciilor ce viețuiesc în aceste zone, reducerea nivelului de poluare, îmbunătățirea calității apei și minimizarea impactului antropic în aceste zone;
- efectuarea monitorizării cantitative și chimice a apelor subterane, care va furniza informația cu privire la conținutul și aportul poluanților, evidența volumelor apelor captate și de realimentare a pânzei freatice, starea zonelor de protecție a fântânilor arteziene și sondelor.

Obiectivul general 3. „Îmbunătățirea calității și protecția aerului”

Necesitatea protecției aerului atmosferic impune elaborarea măsurilor necesare pentru reducerea emisiilor de poluanți la sursă, direcțiile de acțiune fiind orientate spre prevenirea și reducerea impactului poluării aerului asupra componentelor mediului înconjurător și sănătății umane, inclusiv în vederea realizării angajamentelor asumate de către Republica Moldova în urma ratificării tratatelor internaționale. Pentru a limita poluarea aerului atmosferic este necesar de a implementa un șir de măsuri de protecție.

În vederea atingerii acestui obiectiv documentul propune 2 direcții de acțiune:

Direcția prioritară 3.1 Crearea sistemului de asigurare a calității aerului (conform prevederilor Legii nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic).

Se propune realizarea următoarelor măsuri:

- crearea și punerea în funcțiune a sistemului național de monitorizare și gestionare integrată a calității aerului pentru următorii poluanți: dioxidul de sulf, dioxidul de azot, NH₃, oxizii de azot, particulele în suspensie PM₁₀ și PM_{2,5}, plumbul, benzenul, monoxidul de carbon, arsenul, cadmiul, nichelul, benzo(a)pirenul, conform regimurilor de gestionare stabilite pentru fiecare zonă sau aglomerare de pe teritoriul țării;

- elaborarea și implementarea planurilor privind calitatea aerului și planurilor pentru menținerea calității aerului în zone și aglomerări;

- elaborarea și aplicarea standardelor noi de calitate a aerului înconjurător;

- implementarea angajamentelor Convenției de la Geneva privind poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi (inclusiv și protocoalelor acesteia la care Republica Moldova a aderat);

- implementarea Protocolului privind registrele emisiilor și transferului de poluanți la Convenția privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului, ratificat de către Republica Moldova prin Legea nr. 99/2013;

- implementarea angajamentului în temeiul Acordului de la Paris ce prevede reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și cele ale Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu privire la schimbarea climei.

Direcția prioritară 3.2 Reducerea nivelului de poluare a aerului și a efectelor pe care poluarea aerului le are asupra sănătății umane și a mediului

Prin contribuțiile sale actualizate (anul 2020) determinate de nivelul național (NDC), Republica Moldova s-a angajat să reducă până în 2030 emisiile gazelor cu efect de seră cu 70% sub nivelul anului 1990. Pentru a atinge obiectivul dat, conform Strategiei de Dezvoltare în toate sectoarele este necesar de implementat un șir de acțiuni:

- elaborarea și implementarea unui program de control al poluării atmosferice cu măsuri de prevenire a poluării și protecției aerului atmosferic (măsuri cu privire la evaluarea impactului și autorizarea emisiilor, măsuri de interzicere a exploatării

mijloacelor de transport care depășesc valorile-limită pentru poluanți atmosferici, promovarea transportului non-poluant, promovarea infrastructurii pentru vehiculele de transport rutier nepoluant: piste pentru bicicliști, stații de reîncărcare pentru vehicule electrice și hibrid);

- elaborarea programului de reducere a emisiilor GES, reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră cu 70% sub nivelul anului 1990, până în anul 2030 și cu 88% atunci când se va primi suport tehnic, financiar și tehnologic; reducerea necondiționată a emisiilor de GES în sectorul energetic cu 74% și condiționat cu până la 82% față de nivelul din anul 1990;

- reducerea necondiționată, până în anul 2030, a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din sectorul industrial cu 27% și reducerea de gaze cu efect de seră condiționată până la 31% comparativ cu anul 1990;

- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din sectorul energetic cu 74% necondiționat și cu 82% condiționat;

- reducerea emisiilor de GES în sectorul transporturilor – cu 52%, în sectorul gestionării clădirilor – cu 74%, în cel agricol – cu 44%, iar în sectorul de deșeuri – cu 14%.

- reducerea treptată a consumului de HFC, începând cu anul 2029, până la atingerea unei diminuări cu 80% către anul 2045 (de la nivelul de bază), conform graficului de suprimare a HFC din circulație, prevăzut de Protocolul de la Montreal.

- revizuirea standardelor de calitate a combustibilului;

- aplicarea taxei de poluare în funcție de emisiile generate pentru activitățile economice și pentru mijloacele de transport;

- promovarea celor mai bune tehnici disponibile (BAT) și a celor mai bune practici de mediu (BEP);

- elaborarea inventarului emisiilor de poluanți organici persistenti (POP) și metale grele;

- reducere emisiilor de la transport, prin îmbunătățiri tehnice, modificarea comportamentului și gestionarea cererii, promovând modalități de transport mai curate prin intermediul planificării urbane sau al opțiunilor de „co-voiajare” sau investiții în infrastructură (de exemplu, pentru combustibili alternativi sau transport public);

- reducerea emisiilor de poluanți atmosferici rezultate din generarea de energie electrică și termică, prin utilizarea sporită a surselor de energie electrică regenerabilă fără ardere (cum ar fi energia solară, eoliană sau hidroelectrică), cogenerarea de energie termică și electrică, generarea de energie distribuită (de exemplu, folosirea panourilor fotovoltaice), inclusiv stimulentele fiscale, de înlocuire a cazanelor mai vechi și mai puțin eficiente din gospodării, sistemele de termoficare sau răcire centralizată ori, în unele cazuri, interzicerea combustibililor solizi, izolarea termică a blocurilor, etc.;

- reducerea emisiilor generate de industrie prin punerea în aplicare a „celor mai bune tehnici disponibile” (BAT) și a „celor mai bune practici de mediu” (BEP), care vor reduce emisiile de dioxid de sulf și dioxid de azot, etc.

- reducere a emisiilor din sectorul agrar, menite să reducă nevoia de îngrășăminte pe bază de azot, măsuri care vizează efectivul de animale (depozitarea dejectiilor animaliere în spațiu închis sau utilizarea lor pentru obținerea biogazului), o mai bună aplicare a îngrășămintelor organice naturale și a celor pe bază de uree.

- monitorizarea procesului de adaptare la schimbările climatice prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;

- reducerea emisiilor antropice de SO₂, NO_x, COV_{nm}, NH₃ și PM 2,5;- dezvoltarea de programe de conștientizare a populației referitoare la protecția aerului.

Obiectivul general 4. „Îmbunătățirea calității solului, protecția și utilizarea durabilă a resurselor de sol și a resurselor minerale utile”

Protecția resurselor de sol constituie o problemă ecologică majoră. Solurile Moldovei reprezintă resursa naturală de a cărei utilizare depinde cea mai mare parte a populației. În prezent, bonitatea terenurilor agricole este în descreștere. Calitățile naturale ale solurilor pot servi drept bază pentru dezvoltarea unei agriculturi înalt productive și a unei industrii alimentare orientate spre export. Însă procesul accelerat de degradare a resurselor funciare diminuează considerabil oportunitățile de dezvoltare a sectorului agroindustrial și a economiei naționale per ansamblu.

Resursele naturale ale Moldovei sunt puțin variate și modeste ca volum, fapt care limitează rolul pe care îl are industria extractivă în economia țării. Cele mai răspândite resurse minerale utile care se găsesc pe teritoriul Moldovei sunt calcarul, argila, rocile de nisip și prundiș, ghipsul etc. care sunt utilizate în principal pentru dezvoltarea industriei materialelor de construcție, sticlei și chimică. Repartiția teritorială a zăcămintelor este neuniformă, concentrații mai mari de zăcămintele fiind înregistrate în zona mun. Chișinău, zona fluviului Nistru în partea de centru-nord și bazinul râului Prut în partea de nord a țării.

Prin politicile sale, statul trebuie să promoveze utilizarea rațională și eficientă a solului și resurselor minerale ale țării, contribuind inclusiv la îmbunătățirea calității vieții comunităților de unde se extrag aceste resurse. În vederea atingerii acestui obiectiv documentul propune 2 direcții de acțiune:

Direcția prioritară 4.1 Combaterea degradării, protecția și utilizarea durabilă a resurselor de sol prin promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea degradării solului și a pierderilor de nutrienți; implementarea măsurilor de management durabil al resurselor de sol, de reducere a salinizării sau acidificării solului ca efect al folosirii inadecvate a instalațiilor de irigare, restaurarea/restabilirea terenurilor și solurilor degradate prin implementarea programelor de împădurire a acestora, restabilirea terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații, promovarea agriculturii ecologice, fiind necesară:

- Implementarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025 (elaborarea Planului pentru anii 2024-2025) – HG nr. 864/2020;

- Elaborarea Programului privind combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații/măsuri de combatere a degradării și deșertificării solului, în conformitate cu prevederile Convenția Națiunilor Unite pentru combaterea deșertificării.

Direcția prioritară 4.2 Protecția și utilizarea durabilă a resurselor minerale utile

În vederea realizării direcției de protecție și utilizare durabilă a resurselor minerale utile este necesar de efectuat cercetări științifice ale subsolului pentru descoperirea noilor zăcăminte și dezvoltarea continuă a bazei de materie primă. Rezultatele studiilor geologice, hidrogeologice vor reprezenta în continuare temeiul pentru dezvoltarea potențialului de resurse minerale ale Republicii Moldova, evidențierea particularităților regionale, prognozării consecințelor negative ale proceselor geologice.

Elaborarea Programul privind utilizarea durabilă a resurselor minerale va permite să elucideze problemele și necesitățile sectorului, precum și va identifica punctat direcțiile de activitate, va estima resursele financiare necesare pentru extinderea bazei de materie primă minerală pentru satisfacerea necesarului țării.

Un alt aspect important este îmbunătățirea Codului subsolului nr. 3/2009, precum și elaborarea cadrului normativ de punere în aplicare a acestuia, axat pe cercetarea eșalonată a zăcămintelor, clasificarea și omologarea rezervelor de substanțe minerale utile, modul de valorificare, regimul de evidență/înregistrare a activităților miniere, de raportare anuală a agenților economici, beneficiari de subsol.

În prezent nu există un document de politici ce ar descrie detaliat problemele și ar identifica punctat direcțiile de activitate, stabilirea necesității și estimarea resurselor financiare necesare pentru extinderea bazei de materie primă minerală pentru satisfacerea necesarului țării. Elaborarea *Programului privind utilizarea durabilă a resurselor minerale* va servi drept temei pentru întreprinderea mai multor măsuri, după cum urmează

- elaborarea și realizarea proiectului de inventariere a zăcămintelor de substanțe minerale utile;
- elaborarea Programul de stat de cercetare geologica a subsolului;
- elaborarea Programul privind utilizarea durabilă a resurselor minerale.

Obiectivul general 5. „Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a biodiversității și ecosistemelor naturale”

Biodiversitatea și beneficiile pe care le oferă este fundamentală pentru bunăstarea umană și pentru o planetă sănătoasă. În ciuda eforturilor continue, biodiversitatea se deteriorează la nivel mondial și se preconizează că acest declin va continua sau se agraveze. Prezentul obiectiv răspunde prevederilor Cadrului global de biodiversitate post-2020, care stabilește un plan ambițios de implementare a unor acțiuni ample pentru a produce o transformare în relația societății cu biodiversitatea și pentru a se asigura că, până în 2050, viziunea comună de a trăi în armonie cu natura este îndeplinită.

Obiectivul va fi atins prin implementarea măsurilor orientate spre 3 direcții principale de acțiune:

Direcția prioritară 5.1. Stoparea pierderilor de biodiversitate, protecția și conservarea biodiversității și a ecosistemelor naturale.

În această direcție vor fi întreprinse măsurile:

- elaborarea noului Program privind Diversitatea Biologică până anul 2030, bazată pe patru obiective și cele 23 de ținte ale Cadrului Global pentru Biodiversitate post-2020;
- integrarea valorilor biodiversității în politicile sectoriale (agricultură, cercetare&dezvoltare, sănătate umană, managementul apelor, forestier, energetic, dezvoltare regională, etc);
- îmbunătățirea cadrului de evaluare a impactului asupra mediului cu prevederi privind conservarea biodiversității;
- de asigurare a protecției și conservării speciilor rare de floră și faună, incluse în Cartea Roșie, în liste speciale de protecție, la nivel național, internațional și a celor din cadrul convențiilor de mediu la care Republica Moldova este parte;
- de dezvoltare a Rețelei Ecologice Naționale, cu reducerea fragmentării ecosistemelor naturale și crearea coridoarelor ecologice de conexiune pentru asigurarea protecției și conservării biodiversității;
- de evaluare a serviciilor de ecosistem și asigurarea utilizării durabile și echitabile a lor;
- de asigurare a managementului durabil al spațiilor verzi urbane și rurale, a suprafețelor acestora și delimitarea clară a hotarelor;
- de creare a mecanismelor de responsabilizare a beneficiarilor de resurse naturale privind protecția și utilizarea durabilă a acestora;
- de asigurare a restabilirii ecosistemelor de apă dulce terestre, gestionarea integrată a zonelor umede, etc.;
- soluții de adaptare la schimbări climatice bazate pe ecosistem;
- evaluare complexă și adoptarea soluțiilor bazate pe natură în spațiile verzi urbane/infrastructura verde urbană pentru utilizarea durabilă a biodiversității și bunăstarea umană.
- restabilirea și managementul durabil al ecosistemelor riverane, care sunt importante pentru adaptare la schimbări climatice (protecția împotriva inundațiilor, controlul eroziunii, prevenirea poluării chimice și a sedimentelor);
- planificarea pe termen lung a dezvoltării pescuitului, acvaculturii, elaborarea și implementarea reglementărilor pentru management durabil a resurselor piscicole;
- asigurarea securității biologice prin aplicarea procedurilor de răspundere și redresare privind utilizarea organismelor modificate genetic (OMG), asigurarea unui sistem de evaluare a riscurilor, bazate pe informații științifice, pentru a sprijini monitorizarea și procesul de luare a deciziilor asupra utilizării OMG-urilor și

- fortificarea capacități naționale de identificare și detecție a OMG și controlul mișcărilor lor transfrontaliere;
- fortificarea capacităților pentru asigurarea monitoringului și controlului speciilor invazive în conformitate cu cerințele Uniunii Internaționale de Conservare a Naturii (IUCN) pentru crearea condițiilor de reducere a impactului speciilor invazive asupra diversității biologice; elaborarea programului de măsuri de combatere a arțarului american (*Acer negundo*).

Direcția prioritară 5.2 Extinderea suprafețelor de păduri, protecția și gestionarea durabilă a ecosistemelor forestiere, prin implementarea Programului național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada anilor 2023-2032 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia pe perioada anilor 2023-2027 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 55/2023) care va cuprinde măsuri privind:

- extinderea terenurilor acoperite cu vegetație forestieră până la 16,3% din suprafața țării până la anul 2030 prin asigurarea împăduririi și reîmpăduririi terenurilor din fondul forestier și a celor degradate sau supuse deșertificării, desfășurarea plantării programate a perdelelor forestiere pentru protecția culturilor agricole și fâșiilor de protecție a bazinelor acvatică, etc.;
- elaborarea unui Studiu de evaluare a vulnerabilității ecosistemelor forestiere către modificările de mediu, inclusiv schimbările climatice, întru asigurarea managementului sustenabil al pădurilor
- gestionarea durabilă a pădurilor și protejarea fondului forestier;
- consolidarea capacităților în combaterea tăierilor ilegale, a defrișărilor abuzive și a tăierilor rase;
- transparentizarea procesului de exploatare a masei lemnoase prin dezvoltarea sistemului informațional integrat pentru monitorizarea exploatării și transportului (trasabilității) masei lemnoase, inclusiv la punctele de frontieră;
- identificarea pădurilor cu valoare ridicată de conservare (HCVF) pentru a ajuta la îmbunătățirea managementului pădurilor;
- dezvoltarea unui sistem de stimulente și beneficii, care promovează crearea și utilizarea durabilă a pădurilor private.

Direcția de acțiune 5.3 Extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat și asigurarea managementului durabil al acestora.

În această direcție vor fi întreprinse măsuri privind:

- extinderea suprafeței ariilor naturale protejate de stat până la 10,0% din teritoriul național și creșterea capacităților administrative și de management al ariilor naturale protejate de stat;
- elaborarea planurilor de management durabil al ariilor naturale protejate de stat, inclusiv pentru Parcul național Orhei, Rezervația Biosferei Prutul de Jos, Parcul național “Nistrul de Jos”;

- asigurarea gestionării durabile a ariilor naturale protejate de stat și a spațiilor verzi la nivel local.
- elaborarea planurilor de management durabil al ariilor naturale protejate de stat și al zonelor-nucleu ale Rețelei Ecologice Naționale;
- asigurarea managementului adecvat al ariilor protejate, bazat pe abordarea adaptării ecosistemice (Ecosystem based adaptation);
- extinderea suprafețelor protejate și a siturilor Rețelei Emerald;
- realizarea cadastrului ariilor naturale protejate de stat conform cerințelor legislative;
- avansarea înființării Rețelei Emerald și gestionarea siturilor existente.

Obiectivul general 6. „Asigurarea dezvoltării sistemului de management integrat al deșeurilor și al substanțelor chimice.”

Adoptarea de noi principii pentru tranziția activă către o economie circulară este o prioritate în creșterea eficienței resurselor și a energiei, în timp ce punerea în aplicare a măsurii privind prevenirea generării deșeurilor și implementarea schemei Responsabilității Extinse a Producătorului (REP) pentru anumite tipuri de produse (conform art. 12 din Legea nr. 209/2016 privind deșeurile) va duce la decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor naturale, promovând ecologizarea economiei, prin sporirea competitivității ei, toate acestea vor ajuta țara să atingă obiectivele dezvoltării durabile conform Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, precum și de a răspunde la angajamente asumate în cadrul Abordării Strategice în domeniul Managementului Internațional al Substanțelor Chimice (SAICM), în mod prioritar deciziile adoptate în cadrul Conferinței Internaționale privind Managementul Substanțelor Chimice (ICCM-5).

Aplicarea măsurilor economice (de exemplu, o taxă pe deșeurile eliminate în depozitele de deșeuri), dezvoltarea sistemelor de colectare selectivă a deșeurilor și stabilirea infrastructurii de reciclare și recuperare a deșeurilor va permite crearea unui sistem eficient de gestionare a deșeurilor bazat pe ierarhia priorităților de prevenire și gestionare a deșeurilor.

Îmbunătățirea sistemului de evidență a deșeurilor pentru deșeuri și produsele REP, va facilita planificarea și controlul eficient al gestionării deșeurilor la toate nivelurile. Aceste date vor fi utilizate pentru planificarea gestionării deșeurilor, evaluarea eficienței gestionării deșeurilor și atingerea obiectivelor de gestionare a deșeurilor.

Majoritatea substanțelor și produselor chimice utilizate în Republica Moldova sunt acoperite de importuri. Cantități semnificative de substanțe și produse chimice sunt utilizate în toate sectoarele economiei naționale și instituții științifice, inclusiv și de către populație, preponderent fiind utilizate în sectorul industrial, medical, agricol, prin aplicarea produselor de protecție a plantelor și fertilizanți. Se atestă o creștere constantă a importurilor de substanțe chimice pentru toate sectoarele economiei naționale. Reducerea riscurilor asociate utilizării substanțelor chimice pe întreg ciclul de viață, impune introducerea unui control riguros al plasării pe piață a unor astfel de produse, precum și funcționarea eficientă la standarde ale Uniunii Europene a

procesului de autorizare, clasificare, etichetare, restricționare, inclusiv și de gestionare a acestora.

În vederea atingerii acestui obiectiv documentul propune elaborarea și implementarea programelor naționale de management durabil al substanțelor chimice și gestionare a deșeurilor, care să includă următoarele 5 direcții prioritare de acțiune:

Direcția prioritară 6.1. Dezvoltarea infrastructurii regionale de tratare a deșeurilor municipale, inclusiv a celor periculoase și reducerea numărului de depozite de deșeuri existente și a suprafeței terenurilor alocate pentru depozite.

Sistemul integrat al gestionării deșeurilor prevede dezvoltarea infrastructurilor regionale de management al deșeurilor (în cele 8 regiuni de management al deșeurilor); creșterea gradului de acoperire cu servicii profesionale de colectare, tratare, valorificare sau eliminare a deșeurilor în mediu urban și rural; crearea infrastructurii de gestionare a deșeurilor periculoase prin dezvoltarea Centrului de gestionare a deșeurilor periculoase, etc.;

Dezvoltarea infrastructurii regionale de eliminare a deșeurilor municipale (depozit ecologic cu căptușeală impermeabilă și sistem pentru colectarea levigatului, sistem pentru recuperarea biogazului și operațiuni de depozitare cu acoperirea zilnică a deșeurilor), astfel încât:

1) pe termen scurt, în perioada anilor 2023-2025, se va iniția construcția a câte un depozit de deșeuri conform pentru 3 zone de gestionare a deșeurilor împreună cu închiderea/reabilitarea treptată a gropilor de gunoi existente în RMD1, RMD5, RMD8.

2) pe termen mediu, în perioada anilor 2025-2027, se va iniția construcția a câte un depozit de deșeuri conform pentru zonele de gestionare a deșeurilor RMD2, RMD3, RMD4 RMD6, RMD7 împreună cu închiderea/reabilitarea treptată a gropilor de gunoi existente.

Direcția prioritară 6.2 Creșterea gradului de pregătire pentru separarea și reciclarea deșeurilor, recuperarea materialelor reciclabile din gospodării și din sectorul comercial / instituțional / industrial, adoptarea noilor principii pentru tranziția către o economie circulară în sectoarele prioritare, precum industria materialelor reciclabile (sticlă, mase plastice, hârtie, etc.) industria materialelor de construcții și demolări și a deșeurilor biodegradabile.

Pentru a asigura o dinamică pozitivă în reducerea cantităților de deșeuri eliminate prin depozitare, sunt necesare următoarele acțiuni:

- dezvoltarea infrastructurii de colectare separată atractivă pentru cetățeni pentru a interzice depozitarea deșeurilor de fluxuri de deșeuri sortate.
- creșterea colectării separate a deșeurilor biologice, reducând astfel cantitatea de depozite de deșeuri biodegradabile municipale cu 15% până în anul 2027;

- promovarea reciclării deșeurilor, dezvoltarea capacităților de recuperare a materialelor, crearea pieței de materiale secundare, promovarea economiei circulare;
- măsuri pentru a încuraja actorii economici să introducă pe piață reciclarea producției de ambalaje;
- promovarea prevenirii deșeurilor, activităților de reutilizare;
- organizarea campaniilor de sensibilizare a cetățenilor;
- implementarea proiectelor-pilot pentru a demonstra cele mai eficiente măsuri de gestionare a deșeurilor organice, cum ar fi compostarea la domiciliu;
- organizarea punctelor de colectare separată a deșeurilor periculoase de la consumatorii casnici, etc.

Direcția prioritară 6.3. Implementarea responsabilității extinse a producătorului.

Pentru captarea materialelor reciclabile, prin dezvoltarea sistemelor de colectare și tratare a fluxurilor de deșeuri specifice, inclusiv a celor periculoase (precum deșeurile de echipamente electrice și electronice (DEEE), vehiculele scoase din uz, deșeurile de baterii și acumulatori, uleiuri uzate, deșeurile de ambalaje, etc.);

Funcționarea eficientă a schemei de responsabilitate extinsă a producătorului va permite dezvoltarea colectării și recuperării resurselor la nivel de regiune, astfel încât pe termen mediu, perioada anilor 2023-2027 să fie asigurată:

- a) reciclarea a 25% din deșeurile de ambalaje generate în zonele rurale și 35% din deșeurile de ambalaje generate în zonele urbane;
- b) asigurarea unui nivel de colectare separată de minim de 35 % pentru DEEE;
- c) asigurarea unui nivel de colectare separată de 25% până în 2023 și a 45% până în 2025 a deșeurilor de baterii și acumulatori (DBA);
- d) asigurarea unui nivel de reciclare și valorificare a 65% din greutatea medie a BA cu plumb acid, a 75% din greutatea medie a BA cu nichel-cadmium, reciclarea și valorificarea a 50% din greutatea medie a celorlalte DBA;
- e) îmbunătățirea funcționării schemei de responsabilitate extinsă a producătorului prin asigurarea unui nivel de colectare separată și tratarea de minim 25% a uleiurilor uzate;
- f) îmbunătățirea funcționării schemei de responsabilitate extinsă a producătorului prin asigurarea unui nivel de colectare și dezasamblarea de minim 25% a vehiculelor scoase din uz.

Direcția prioritară 6.4. Asigurarea unui management durabil al substanțelor chimice în produse și articole pe tot parcursul ciclului de viață, de la import sau producere până la depozitarea, transportarea, utilizarea și eliminarea sau valorificarea substanței, prin implementarea următoarelor măsuri:

- elaborarea cadrului normativ necesar asigurării unui mecanism instituțional consolidat de gestionare a substanțelor chimice la nivel național;

- reglementarea și controlul producerii, înregistrarea, importul, exportul, transportul, depozitarea, utilizarea și eliminarea produselor chimice, care pot prezenta pericole pentru sănătatea oamenilor, animalelor și pentru integritatea mediului;
- asigurarea schimbului de cunoștințe și practici privind managementul durabil al substanțelor chimice, prin sporirea acceptării reciproce a abordărilor în evaluarea pericolelor chimice și asigurarea funcționării unui sistem informațional integrat privind substanțele chimice (www.repc.gov.md);
- dezvoltarea capacităților de cercetare, evidență și monitoring în domeniul managementului substanțelor chimice, care constau sau conțin substanțe sau amestecurile periculoase, inclusiv și cele de mercur, plumb sau cadmiu, compuși acestora.

Direcția de acțiune 6.5 Asigurarea managementului substanțelor chimice cu conținut de poluanți organici persistenți prin reducerea impactului POP asupra mediului înconjurător și sănătății umane întru onorarea obligațiilor țării, care rezultă din ratificarea Convenției de la Stockholm privind poluanții organici persistenți (Stockholm, 23 mai 2001).

Obiectivul general 7. „Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră către anul 2030 cu 70% comparativ cu 1990 după scenariul necondiționat (sau cu 88% după cel condiționat) asigurând contribuția Republicii Moldova la obținerea neutralității climatice către anul 2050 la nivel european și creșterea rezilienței sectoarelor economice la schimbările climatice”

În contextul fenomenului schimbărilor climatice, Republica Moldova și-a asumat, de rând cu alte state ale lumii, să contribuie la realizarea priorităților și obiectivelor Acordului de la Paris, și a celor din cadrul Pactului verde european cu privire la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) și la limitarea încălzirii globale, să întreprindă măsuri de atenuare și de adaptare la schimbările climatice. În acest sens vor fi implementate măsuri privind:

Direcția de acțiune 7.1 Realizarea țintei de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) în conformitate cu contribuțiile naționale determinate în cele 7 sectoare: transport, energetic, industrial, clădiri, agricultură, folosința terenurilor, deșeuri.

Țintele de reducere a emisiilor pentru fiecare din aceste 7 sectoare sunt stabilite în conformitate cu aspirațiile UE pentru anii 2030, 2050 și cu CNDA și sunt reflectate în proiectul Programul de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și planul de acțiuni pentru implementarea acestuia. Acestea urmează a fi atinse prin implementarea principiilor economiei verzi, care contribuie la utilizarea eficientă a resurselor și energiei, la promovarea utilizării energiei regenerabile, aplicarea tehnologiilor mai curate în sectorul economic, cu emisii de carbon și poluare redusă și la minimizarea riscurilor de mediu.

Pentru a atinge obiectivul general al țării, fiecare sector ar trebui să contribuie. Țintele specifice fiecărui sector sunt prezentate în tabelul nr. 16.

Tabelul nr. 16 Ținte de reducere a emisiilor GES până în anul 2030

Sectoare	Ținta reducerea emisiilor de GES până în anul 2030		Măsurile / acțiuni propuse
	necondiționată	condiționată	
<i>Sectorul energetic</i>	81%	87%	<ul style="list-style-type: none"> - construcția interconexiunilor cu sistemul electroenergetic al României; - producerea combinată a energiei electrice și termice la CET-uri de capacitate mică;
<i>Sectorul transportului</i>	52%	55%	<ul style="list-style-type: none"> - producerea biomotorinei și bioetanolului și promovarea utilizării acestora în calitate de combustibil - încurajarea utilizării mijloacelor de transport ecologic pure și promovarea transportului public, precum și a modurilor de transport cu zero emisii (ciclismul, mersul pe jos).
<i>Sectorul clădiri</i>	74%	77%	<ul style="list-style-type: none"> - perfecționarea cadrului normativ și instituțional existent; - aplicarea de tehnologii energetice eficiente; - promovarea surselor regenerabile de energie la scară mică
<i>Sectorul industrial</i>	27%	31%	<ul style="list-style-type: none"> - implementarea la întreprinderile industriale din țară a sistemelor de management al energiei și a Standardului SM EN ISO 50001:2019 „Sisteme de management al energiei. Cerințe și ghid de utilizare”.
<i>Sectorul agricol</i>	44%	47%	<ul style="list-style-type: none"> - implementarea practicilor de management durabil al terenurilor agricole în cadrul sistemului convențional de lucrare a solului; - implementarea practicilor de management durabil al terenurilor agricole în cadrul sistemului conservativ de lucrare redusă a solului (mini-till); - separarea gunoiului de grajd.
<i>Sectorul folosința terenurilor, schimbarea categoriei de folosință a</i>	10%	391%	<ul style="list-style-type: none"> - lucrări de regenerare și împădurire în fondul forestier; - plantarea culturilor silvice; - crearea perdelelor de protecție a câmpurilor agricole.

<i>terenurilor și silvicultură</i>			
<i>Sectorul deșeuri</i>	14%	18%	- construcția depozitelor regionale pentru deșeurile menajere solide, a stațiilor de transfer, a instalațiilor de compostare; procurarea unităților moderne de transport pentru transferul deșeurilor.

Dirrecția de acțiune 7.2 Creșterea capacității de pregătire și de adaptare a Republicii Moldova la schimbările climatice.

Procesele de adaptare la schimbări climatice sunt necesare în contextul în care există o incertitudine cu privire la cât de repede și cât de mult se va schimba clima și care vor fi efectele asupra sistemelor naturale și populației. Prognoze și posibile măsuri sunt analizate și integrate în programe de adaptare la schimbările climatice, care abordează următoarele sectoare: agricultură, energie, transport, sănătatea, resurse de apă și sectorul forestier.

Tabelul nr. 17 Măsurile de adaptare la schimbările climatice pe sectoare

Sectoare	Măsuri de adaptare
<i>Sectorul agricol</i>	Îmbunătățirea sistemică a culturilor, dezvoltarea soiurilor și hibrizilor toleranți la secetă și căldură; schimbarea componenței culturilor în conformitate cu procesul de aridizare climatică; dezvoltarea sistemului de asigurare a riscurilor în agricultură; aplicarea tehnologiilor de irigare cu un consum redus de apă; plantarea fâșiilor forestiere cu specii adaptate la condițiile climatice locale.
<i>Sectorul energetic</i>	Actualizarea cadrului normativ sectorial în ceea ce privește proiectarea, construcția, operarea și mentenanța infrastructurii energetice, în dependență de parametrii climatici prognozați; îmbunătățirea eficienței infrastructurii de transport și distribuție a energiei electrice; sporirea generării descentralizate a energiei electrice; reducerea dependenței de surse tradiționale de energie (de ex. hidroenergetice sau CET-uri) prin sporirea capacității de producere locală a energiei și valorificarea surselor locale de energie regenerabilă; promovarea produselor eficiente energetic, încurajând consumatorii casnici să reducă consumul de energie și să utilizeze echipamente eficiente energetic, precum și implementarea proiectelor de eficiență energetică în clădirile publice.
<i>Sectorul transportul</i>	Îmbunătățirea sistemului actual de management al sistemului de construcție și întreținere a drumurilor publice, aplicând criteriile de proiectare și ingineria mai rezistentă; și pavarea rezistentă modernizarea sistemelor de drenaj rutier și colectarea și evacuarea apelor pluviale; revizuirea și îmbunătățirea sectorului transportului naval și feroviar.
<i>Sectorul resurse de apă</i>	Implementarea managementului integrat al resurselor de apă, bazat pe gestionarea bazinelor hidrografice; ajustarea și echiparea corespunzătoare a rețelei de observații hidrologice, prin modernizarea rețelei de monitoring hidrologic pe principalii afluenți ai râurilor Nistru și Prut; colectarea și procesarea fluxului de date relevante, precum și integrarea continuă a

	acestora în SIA „Cadastrul de Stat al Apelor”; revitalizarea zonelor umede naturale, restabilirea țărmurilor naturale ale râurilor mici și a ecosistemelor riverane; implementarea planurilor de management al riscului de inundații și secetă la nivelul districtelor hidrografice; reabilitarea/construirea infrastructurii de control a inundațiilor/viiturilor.
<i>Sectorul sănătate</i>	Revizuirea și îmbunătățirea standardelor pentru exploatarea, menținerea și renovarea rețelelor de inginerie a instituțiilor medicale, ținând cont de schimbările climatice curente precum și prioritizarea deciziilor de investiții în dependență de prezența aspectelor de adaptare la schimbările climatice în proiectele sectoriale; sporirea alocațiilor din Fondul de Profilaxie al Companiei Naționale de Asigurări în Medicină (CNAM) pentru adaptarea la schimbări climatice, ajustarea protocoalelor clinice existente sau elaborarea protocoalelor noi privind profilaxia și tratamentul bolilor ce țin de schimbările climatice, precum și îmbunătățirea planurilor teritoriale și instituționale pentru pregătire și răspuns la urgențele de sănătate publică; intensificarea campaniilor de informare și ridicare a nivelului de conștientizare privind impacturile schimbărilor climatice și evenimentelor meteorologice extreme asupra sănătății publice.
<i>Sectorul forestier</i>	Îmbunătățirea managementului fondului forestier și al procesului de conservare a pădurilor, precum și sporirii gradului de împădurire a teritoriului țării prin plantarea culturilor silvice reziliante la schimbări climatice, consolidarea sistemelor de perdele forestiere de protecție a câmpurilor agricole și căilor de comunicație, reconstrucția spațiilor verzi în localitățile urbane și rurale, precum și reabilitarea sistemelor silvo-pastorale și agro-forestiere; reducerii răspândirii speciilor de plante invazive; reconstrucția ecologică a arboretelor vulnerabile la schimbările climatice.

Dirrecția de acțiune 7.3 Reducerea riscurilor dezastrelor cauzate de factori meteorologici, hidrologici și climatici

Practicile de gestionare a riscurilor dezastrelor trebuie să fie bazate pe cunoașterea riscurilor dezastrelor în contextul tuturor dimensiunilor de vulnerabilitate, capacităților de răspuns și nivelului de expunere a persoanelor și bunurilor, precum și având la baza și caracteristice specifice ale hazardelor. Aceste cunoștințe urmează a fi utilizate pentru evaluarea timpurie a riscurilor, pentru prevenirea și atenuarea efectelor dezastrelor, precum și pentru dezvoltarea și implementarea unor măsuri de pregătire și răspuns eficient la dezastre.

Măsurile și activitățile propuse pentru îmbunătățirea practicilor de prevenire și pregătire cuprind:

- colectarea, analiza, gestionarea și utilizarea datelor la nivel național privind factori meteorologici, hidrologici și climatici, în conformitate cu bunele practici internaționale;
- elaborarea hărților zonelor de risc de dezastre la nivel național;

- aplicarea măsurilor de reducere a riscului de dezastre la nivel local și național în sectoarele-cheie ale economiei naționale;
- implementarea unui sistem de avertizare timpurie a dezastrelor.

Obiectivul general 8. „ Promovarea economiei verzi, eficientizarea utilizării resurselor și dezvoltarea economiei circulare.”

Strategia de mediu pentru anii 2024-2030 pune accentul, în special, pe trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare, asigurând tranziția de la modelul economic actual bazat pe producere și consum la economia verde și circulară.

Perspectivile oferite de economia verde și de economia circulară vin să consolideze abordarea mai largă a dezvoltării durabile, ca un tot unitar, având ca numitor comun protecția mediului, creșterea competitivității și a productivității resurselor disponibile în cadrul economiei naționale. Direcțiile de acțiune în acest sens se vor concentra pe 2 direcții prioritare:

Direcția prioritară 8.1 Impulsionarea tranziției spre o economie verde.

Strategia își propune continuarea tranziției către o economie verde incluzivă. Printre ariile tematice se pot menționa: investiții în inovare (promovarea inovațiilor tehnologice prietenoase mediului și susținerea dezvoltării afacerilor verzi); eco-etichetarea produselor și serviciilor, stimularea unui comportament sustenabil al consumatorilor.

Programele de promovare a economiei verzi elaborate și implementate în acest scop într-o abordare intersectorială vor avea ca obiective îmbunătățirea proceselor de guvernare verde și circulară, majorarea gradului de educație și conștientizare, susținerea inovațiilor și atragerea investițiilor și vor cuprinde acțiuni și măsuri privind:

- promovarea colaborării intersectoriale și consolidarea capacităților instituționale la toate nivelele de guvernare pentru promovarea economiei verzi și circulare;
- creșterea gradului de conștientizare a publicului privind implementarea unei abordări verzi în cadrul politicilor naționale și schimbarea comportamentului producătorilor și consumatorilor, dezvoltarea mecanismelor financiare, care să susțină perioada de tranziție;
- elaborarea programelor educaționale pentru diverși actori (instituții publice, instituții de învățământ, populație, etc.);
- promovarea instrumentelor, care conduc la îmbunătățirea performanțelor de mediu ale întreprinderilor, prin campanii de informare și conștientizare privind avantajele obținerii etichetei ecologice pentru produse și servicii, precum și a obținerii standardelor de calitate (EMAS) de către organizațiile publice sau private;
- implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene;

Principalele sectoare, care asigură tranziția către economia verde și circulară sunt:

Sectorul achiziții publice, prin promovarea achizițiilor durabile, care au drept obiectiv reducerea impactului asupra mediului al bunurilor, serviciilor și lucrărilor achiziționate pe tot parcursul ciclului de viață al acestora, promovând în același timp dezvoltarea unei piețe pentru bunuri, servicii și lucrări ecologice și creșterea competitivității industriilor și sectoarelor ecologice ale economiei locale. În vederea implementării practicii de achiziții publice durabile este necesară elaborarea criteriilor de sustenabilitate și extinderea listei bunurilor, serviciilor și lucrărilor prioritare cărora li se aplică procedura de achiziții publice.

Sectorul de producere și servicii prin intermediul programelor de ecologizare a IMM-uri și introducerea principiilor de eficientizarea resurselor și producere mai pură, promovarea parcurilor eco-industriale și zonelor economice libere eco.

Ecologizarea IMM-urilor va oferi un șir de oportunități Republicii Moldova pentru a beneficia plenar de Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA):

- creșterea productivității prin eficientizarea proceselor de producție și utilizării eficiente a resurselor energetice, materiei prime, în același timp crearea unui spațiu pentru inovare și valoarea adăugată, precum și alocarea resurselor în conformitate cu necesitățile de producere;
- creșterea gradului de încredere a investitorilor grație asumării de către Guvern a implementării politicilor publice de reducere a impactului activității economice asupra mediului;
- extinderea accesului la noi piețe datorită cererii sporite pentru produse și servicii ecologice;
- asigurarea creșterii economice datorită utilizării eficiente a resurselor disponibile și reducerea efectelor negative asupra mediului și sănătății.

Pentru asigurarea, până în anul 2030, a ecologizării a circa 50% din întreprinderile mici și mijlocii prin suport adecvat în implementarea principiilor economiei „verzi” se va asigura continuitatea următoarelor acțiuni:

- 1) actualizarea și implementarea Programului național cu privire la ecologizarea întreprinderilor mici și mijlocii pentru adaptarea acestora la tranziția spre o economie „verde” prin promovare, schimb de bune practici și mobilizare de fonduri pentru inovații, eficiența resurselor și producerea mai pură;
- 2) încurajarea întreprinderilor/afacerilor ecologice sau a tehnologiilor ecologice prin oferirea diverselor facilități, inclusiv a accesului la finanțare și la stimulente fiscale;
- 3) crearea locurilor de munca verzi în cadrul IMM-ilor.

Sectorul transportului, cu următoarele acțiuni:

- promovarea eliminării treptate a mașinilor vechi și diesel prin dezvoltarea și implementarea unui program de stat în colaborare cu companiile private;
- elaborarea stimulentei fiscale pentru importul mașinilor cu motor electric și hibride, precum și dezvoltarea infrastructurii naționale necesare pentru autovehiculele electrice;
- aplicarea restricțiilor pentru circulația autovehiculelor (de toate tipurile, inclusiv pentru transportul public și cel industrial/comercial) mai vechi de 15 ani;

- modernizarea transportului public vechi prin substituirea acestuia cu mijloace de transport ecologic (electric);
- reglementarea intrării autovehiculelor în orașe și în centrul orașelor (pentru a reduce ambuteiajele și poluarea aerului);
- elaborarea reglementărilor privind promovarea utilizării mijloacelor de transport în comun, dezvoltarea prioritară a transportului public urban și reducerea semnificativă (cu 50-70%) a numărului de microbuze, redirecționarea rutelor urbane și diminuarea traficului de pe arterele centrale, crearea traseelor de ocolire a centrelor urbane;
- organizarea și promovarea Săptămânii europene a mobilității, care încurajează autoritățile publice din mediul urban să introducă și să promoveze transportul alternativ;
- integrarea în politicile cu privire la transport a prevederilor de mediu ce țin de încurajarea utilizării combustibililor alternativi și a noilor tehnologii în toate tipurile de transport.

Direcția prioritară 8.2 Eficientizarea utilizării resurselor și promovarea economiei circulare.

Economia circulară este parte componentă a dezvoltării durabile, aducând în prim plan necesitatea de optimizare a consumurilor de resurse pentru a promova reciclarea și reutilizarea. Prevenirea generării deșeurilor, reducerea consumului de surse primare în procesul de producție prin refolosirea și reutilizarea produselor sunt unele din acțiunile ce vor fi întreprinse în această direcție.

4. Impact

Strategia de mediu pentru anii 2024-2030, fiind un document de politici pe termen lung, țintește punerea în aplicare a principiilor de bază a protecției mediului precum principiile precauției, prevenirii poluării și remedierii la sursă, „poluatorul plătește” și urmărește obținerea mai multor beneficii și categorii de impact, corelate cu dezvoltarea durabilă a țării și protejarea patrimoniului natural.

Implementarea Strategiei va oferi un cadru echitabil, eficient și oportun pentru dezvoltarea întregului sistem de protecție a mediului în Moldova. Programele și planurile de acțiuni sectoriale elaborate și puse în aplicare în vederea implementării obiectivelor generale ale Strategiei vor propune soluții și măsuri necesare pentru a răspunde celor mai mari provocări din domeniu ce vizează protecția aerului, gestionarea deșeurilor, gestionarea substanțelor chimice, exploatarea și conservarea solului, conservarea naturii și biodiversității, împădurirea terenurilor degradate, gestionarea și îmbunătățirea calității apelor, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea la schimbările climatice, etc.

Strategia oferă și oportunități adiționale privind realizarea angajamentelor comune de limitare a încălzirii globale și de atingere a neutralității climatice a Uniunii Europene, incluse și în agenda de priorități ale Guvernului, inclusiv în Acordul de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană. Direcțiile de acțiuni stabilite în

cadrul obiectivelor generale vor stimula în mod prioritar: dezvoltarea unor planuri de investiții pe termen lung pentru asigurarea căii de dezvoltare economică verde, vor oferi noi posibilități pentru utilizarea la scară mai mare a inovațiilor tehnologice emergente; obținerea asistenței tehnice și de capacitate pentru implementarea proiectelor de atenuare și adaptare la schimbările climatice, cu efect pozitiv asupra modernizării obiectivelor de infrastructură, creșterii eficienței energetice, dezvoltării surselor regenerabile de energie, conservării solurilor, împăduririi terenurilor degradate, sortării și prelucrării deșeurilor etc.

Punerea în aplicare a legislației noi în domeniul protecției mediului, armonizată la *acquisul comunitar* de mediu, va permite promovarea principiilor, valorilor și standardelor de mediu europene la nivel național.

Reforma în sectorul de mediu, va asigura condiții de bună guvernare în domeniul protecției mediului, de aplicare eficientă a legislației la nivel național și local și de conformitate de mediu. Impactul reformei instituționale va avea efecte benefice asupra întregului sistem de mediu, transformându-l într-un sistem de înaltă performanță, care va responsabiliza autoritățile administrative și instituțiile publice de toate nivelurile în ceea ce privește luarea deciziilor de mediu, va îmbunătăți procesul de asigurare a conformității la cerințele de mediu și de punere în aplicare a politicii de mediu, va oferi servicii publice de calitate în domeniu, în corespundere cu nevoile și așteptările oamenilor. Modernizarea sistemului de monitoring și control al factorilor de mediu va permite o cunoaștere mai bună a stării componentelor de mediu în țară și va contribui la aprobarea de politici țintite pe problemele acute din domeniu. Sporirea calității datelor de mediu va garanta o prezentare raționalizată de înaltă calitate, comparabilă și relevantă, a informațiilor și datelor despre mediu, inclusiv la nivel european.

Prin urmare, ca rezultat al implementării obiectivelor generale și direcțiilor de acțiuni stabilite în cadrul Strategiei de mediu pentru anii 2024-2030 se așteaptă a fi obținute următoarele rezultate benefice asupra sistemului de mediu și asupra situației sociale, economice și de mediu din țară:

- administrația publică în domeniul protecției mediului este eficientă, responsabilă, integră, transparentă și deschisă pentru participarea cetățenilor la procesele de luare a deciziilor;
- cerințele de protecție a mediului sunt integrate în procesul de planificare și aprobare a tuturor proiectelor de dezvoltare a activităților economice;
- activitățile economice cu impact asupra mediului beneficiază de un sistem coerent și transparent de autorizații și sunt monitorizate mai eficient pentru a nu admite neconformități de mediu;
- calitatea apelor de suprafață ridicată cu cel puțin o clasă de calitate;
- emisiile de poluanți atmosferici de la sursele fixe și mobile reduse, impactul negativ asupra calității aerului în orașe diminuat;
- pierderile de biodiversitate stopate, ecosistemelor naturale conservate;
- suprafața pădurilor extinsă până la 15%;
- infrastructură regională de gestionare a deșeurilor creată și funcțională;

- măsuri de gestionare în siguranță a substanțelor chimice de remediere a terenurilor contaminate implementate la nivel național;
- ținta de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră până la 70% atinsă;
- în 6 sectoare prioritare – agricultură, resurse de apă, sănătate, sector forestier, energie și transport sunt implementate măsuri de creștere a rezilienței și de adaptare la schimbările climatice;
- eficiența consumului și utilizării de resurse naturale este în creștere;
- tranziția spre o economie verde și circulară asigurată.

De asemenea, Strategia urmărește să asigure promovarea unei producții și a unor modele de consum durabil pentru internalizarea aspectelor pozitive ale impactului asupra mediului, utilizând în acest scop o combinație a instrumentelor economice de mediu precum și a măsurilor fiscale cum ar fi: dezvoltarea sistemelor de Responsabilitate Extinsă a Producătorului pentru anumite tipuri de produse; promovarea achizițiilor publice verzi și etichetei ecologice; crearea și promovarea programelor de asistență pentru ecologizarea și asistența specifică de mediu pentru întreprinderile mari, mici și mijlocii; stimularea inovațiilor la nivelul produselor și aplicării pe larg a sistemelor de management și audit ecologic (EMAS) și a inițiativelor de creșterea transparenței sectorului de producere față de rapoartele de performanță în domeniul ecologic și dezvoltării durabile.

Principiile Convenției de la Aarhus vor fi puse în aplicare prin mecanisme de asigurare a accesului la informații, a participării și accesului la justiție a publicului, de îmbunătățire a colaborării și de dezvoltare a parteneriatelor cu sectorul asociativ și cel de cercetare. În rezultat informațiile asupra stării și tendințelor mediului înconjurător în raport cu tendințele economice, sociale și în materie de sănătate publică, asupra aspectelor generale și specifice ce țin de protecția mediului la nivelul regiunii, țării și localității, programele de cercetare ecologică, de informare, formare, educație pentru mediu vor fi accesibile pentru toți cetățenii interesați.

În domeniul digitalizării și infrastructurii datelor, crearea sistemului informațional integrat de mediu va asigura interconexiune și operabilitatea cadastrelor și registrelor cu date de mediu, va îmbunătăți substanțial procesul de examinare și emiterea actelor permissive de mediu, va asigura trasabilitatea și interacțiunea între diferiți participanți și utilizatorii de date ale sistemelor informaționale. Va fi diminuat timpul de solicitare și procesare a datelor specifice de mediu, care stau la baza procedurii de emitere a actelor permissive, precum și evaluării rapoartelor de mediu.

Per ansamblu, în prezenta Strategie se propune un set coerent de sarcini și direcții privind mediul și dezvoltare, conține direcții, care acoperă și aspecte de interconectare a domeniul climei, al mediului, al energiei, al transporturilor, sectorul industrial, agricultura și finanțarea durabilă. Textul strategiei este aliniat la Pactul Verde European și are menire să amelioreze bunăstarea și sănătatea cetățenilor de azi și de mâine.

5. Indicatori de monitorizare și evaluare

Progresul general privind realizarea obiectivelor Strategiei de Mediu pentru anii 2024-2030 va fi apreciat în baza următorilor indicatori:

Obiectivul Specific/Direcții prioritare	INDICATORI DE IMPACT	SURSA	VALOAREA DE REFERINȚĂ ANUL 2022	ȚINTA CE URMEAZĂ A FI ATINSĂ ÎN ANUL 2026	ȚINTA CE URMEAZĂ A FI ATINSĂ ÎN ANUL 2030	INDICATORI DE REZULTAT AL POLITICII PUBLICE	VALOAREA DE REFERINȚĂ ANUL 2022	ȚINTA CE URMEAZĂ A FI ATINSĂ ÎN ANUL 2026
<p>Obiectivul general 1. Dezvoltarea unui sistem de guvernare de mediu transparent, eficient incluziv și durabil care să asigure conformitatea cu cerințele în domeniul protecției mediului</p> <p><i>Obiective strategice:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Obiectivul de dezvoltare durabilă 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile 2) Obiectivul general 7 din SND: Asigurarea unei guvernări eficiente, incluzive și transparente 3) Obiectivul general 10 din SND: Asigurarea unui mediu sănătos și sigur <p><i>Ținte strategice:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dezvoltarea eficienței, responsabilității și transparenței instituțiilor la toate nivelurile (ODD 16.6); 2) asigurarea unui proces decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile (ODD 16.7). 3) asigurarea accesului egal la informație tuturor cetățenilor (ODD 16.10). 								
Direcția prioritară nr. 1.1. Dezvoltarea și consolidarea capacităților instituționale, funcționale și financiare în domeniul protecției mediului, continuarea reformei autorităților de mediu	Administrație publică în domeniul protecției mediului eficientă, responsabilă, integră, transparentă și deschisă pentru participarea cetățenilor la procesele de luare a deciziilor	Ministerul Mediului în comun cu autoritățile subordonate, instituțiile publice fondate	30 %	70 %	100 %	Reforma instituțională în domeniul mediului realizată (autorități reorganizate și structuri noi create)	30%	100%
						Cadrul normativ aferent reformei instituționale ajustat și funcțional	30%	100%
						Potențialul instituțiilor de mediu consolidat (resurse umane, echipamente tehnice și resursele financiare, dezvoltare	30%	70%

<p>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 7.1. Edificarea unei administrații publice integre, responsabile, eficiente, transparente și deschise pentru participarea cetățenilor la procesele de luare a deciziilor)</p>						<p>profesională continuă)</p>		
<p>Direcția prioritară nr. 1.2. Dezvoltarea și perfecționarea continuă a cadrului normativ și de politici în domeniul protecției mediului și schimbărilor climatice în conformitate cu angajamentele de transpunere asumate în cadrul Acordului de Asociere RM-UE și cu măsurile ce vizează pregătirea țării pentru aderarea la Uniunea Europeană</p> <p>(Contribuie la realizarea</p>	<p>Cadrul normativ de mediu și de politici dezvoltat în toate domeniile din sectorul de mediu și pus în aplicare în mod eficient, participativ, cu susținerea financiară corespunzătoare</p>	<p>Ministerul Mediului în comun cu autoritățile subordonate, instituțiile publice fondate</p>	<p>30 %</p>	<p>70 %</p>	<p>100 %</p>	<p>Gradul de realizare a angajamentelor de Acordului de Asociere RM-UE privind transpunerea legislației UE în legislația națională în domeniul mediului și schimbărilor climatice și asigurarea implementării acestora</p> <p>Gradul de acoperire a domeniilor din sectorul protecției mediului cu politici/acțiuni planificate în planuri și programe de mediu</p> <p>Ponderele resurselor financiare (externe și interne) alocate sectorului de mediu</p>	<p>40%</p> <p>20%</p> <p>1%</p>	<p>80%</p> <p>60%</p> <p>5%</p>

<i>Obiectivului specific SND 7.1. Edificarea unei administrații publice integre, responsabile, eficiente, transparente și deschise pentru participarea cetățenilor la procesele de luare a deciziilor)</i>						pentru implementarea politicilor aprobate		
						Gradul de atingere a obiectivelor de mediu din documentele de politici aprobate	15%	50%
						Ponderea populației care consideră că procesul de luare a deciziilor este inclusiv și participativ (16.7.2.)	35%	60%
Direcția prioritară nr. 1.3.: Dezvoltarea sistemului de evaluare de mediu	Cerințele de protecție a mediului integrate în procesul de planificare și aprobare a tuturor proiectelor de dezvoltare a activităților economice	Ministerul Mediului, Agenția de Mediu, autoritățile publice locale	15%	70%	100%	Cadrul regulator secundar de suport în implementarea procedurilor EIM/ESM aprobat și pus în aplicare.	40%	80%
						Ponderea planurilor și programelor naționale și locale dezvoltate/aprobate în baza Avizelor de mediu emise în rezultatul aplicării procedurilor de evaluare strategică de mediu	5%	40%
						Ponderea deciziilor de dezvoltare a activităților economice aprobate în baza Acordurilor de Mediu emise în rezultatul aplicării procedurilor de evaluare a impactului asupra mediului	20%	55%

Direcția prioritară nr. 1.4.: Eficientizarea sistemului de autorizare în domeniul protecției mediului <i>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 7.2. Centrarea serviciilor publice pe nevoile oamenilor)</i>	Gradul de satisfacție a solicitanților de acte permise privind serviciile de reglementare oferite de autoritățile de mediu	Ministerul Mediului, Agenția de Mediu; ANRANR	28%	65%	90%	Cadrul normativ secundar de suport în implementarea procesului de reglementare oferit de autoritățile de mediu aprobat	35%	80%
						Nivelul de digitalizare a proceselor de solicitare și eliberare a actelor permise de mediu	60%	100%
						Ponderea populației care au accesat serviciile publice în format electronic din totalul beneficiarilor (16.6.2.1.)	45%	70%
						Ponderea actelor permise de mediu eliberate în termen	65%	90%
						Nivelul de conformare a mediului de afaceri la cerințele sistemului nou de autorizare integrată de mediu stabilit de Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale.	0%	50%
						Ponderea populației satisfăcute de calitatea serviciilor publice accesate (16.6.2.)	50%	70%
Direcția prioritară nr. 1.5.: Dezvoltarea	Activitățile economice cu impact asupra mediului sunt	Ministerul Mediului,	40%	60%	80%	Cadrul normativ cu privire la inspecțiile de mediu dezvoltat	35%	70%

sistemului de monitorizare (control) a respectării legislației de mediu, a calității factorilor de mediu și de auto-monitorizare	monitorizate mai eficient pentru a nu admite neconformități de mediu	Inspectoratul pentru Protecția Mediului				Ponderea întreprinderilor care se conformează integral cerințelor de mediu din actele permise de mediu din totalul întreprinderilor monitorizate	28%	60%	
						Ponderea inspecțiilor de mediu planificate în baza evaluării riscurilor realizate din totalul de inspecții realizate anual.	48%	70%	
						Ponderea agenților economici care respectă cerințele de automonitorizare și evidență a emisiilor	38%	70%	
	Componentele de mediu sunt monitorizate în mod eficient, cazurile de poluări excesive ale mediului sunt identificate la timp intervenindu-se cu măsuri corespunzătoare		Ministerul Mediului cu autoritățile subordonate	20%	50%	75%	Cadrul normativ cu privire la procedurile de monitorizare a mediului, de auto-monitorizare dezvoltat	35%	70%
							Nivelul de asigurare a necesarului de capacitate pentru realizarea monitoringului calității mediului	20%	50%
							Gradul de automatizare a sistemelor de monitorizare a calității mediului (a	5%	20%

						calității aerului, a calității apelor, solului)		
Direcția prioritară nr. 1.6.: Dezvoltarea capacităților în domeniul raportărilor de mediu și în domeniul producerii și gestionării datelor despre mediu <i>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 7.3. Integrarea științei, a tehnologiilor și a datelor în procesul de guvernare)</i>	Calitatea mediului înconjurător și impactul asupra mediului sunt estimate și evaluate în baza unor date calitative și veridice, colectate în procesul de monitorizare și raportare și produse de autoritățile de mediu	Ministerul Mediului cu autoritățile subordonate, BNS	35%	60%	80%	Cadrul normativ cu privire la evidența, raportarea și gestionarea datelor despre mediu, (inclusiv ghiduri, metodologii, instrucțiuni) dezvoltat	10%	40%
						Gradul de digitalizare a proceselor de raportare/colectare a datelor despre mediu	15%	60%
						Ponderele agenților economici care respectă obligațiile de raportare din totalul celor autorizați	20%	60%
						Numărul indicatorilor de mediu produși urmare a disponibilității datelor	36	50
						Numărul seturilor de date despre mediu publicate pe portalul datelor deschise - date.gov.md	48	70
Direcția prioritară nr. 1.7.: Dezvoltarea mecanismelor de răspuns la	Nivelul de înăsprire a activităților de răspuns pentru neconformitățile de mediu încurajează	Ministerul Mediului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului		cu 50%	cu 70%	Cadrul normativ cu privire la mecanismele de asigurare a respectării cerințelor de mediu,	20%	80%

neconformitățile depistate în rezultatul monitorizării	respectarea cerințelor de mediu					la sancțiunile pentru neconformitățile de mediu, recuperarea prejudiciului adus mediului de la activitățile economice dezvoltat și pus în aplicare		
						Ponderea contravențiilor achitate din totalul celor aplicate	48%	70%
						Nivelul de recuperare a prejudiciului cauzat mediului	13,6%	45%
						Sistemul de plăți pentru poluarea mediului revizuit și reformat	0	100%
						Activitatea Fondului Național de Mediu eficientizată, modernizată și transparentizată	0%	100%
Direcția prioritară nr. 1.8. Promovarea respectării cerințelor de mediu, educația, formarea și cercetarea ecologică. Asigurarea accesului la informația de mediu. <i>(Contribuie la realizarea</i>	Toate informațiile despre mediu încadrate stabilite în Registrul electronic al informațiilor publice de mediu sunt integrate și accesibile pe o platformă unică dezvoltată și funcțională în acest scop	Ministerul Mediului cu autoritățile subordonate, Ministerul Educației și Cercetării Agenția E-guvernare	0%	50%	100%	Platformă web unică (sistem informațional de mediu partajat) pentru informații de mediu, interoperabilă cu alte sisteme, creată și pusă în funcțiune	0	1
						Mecanisme de informare și promovare a cerințelor și obloagațiunile de mediu dezvoltate, implementate	1	3

<i>Obiectivelor specifice SND</i> 7.3. <i>Integrarea științei, a tehnologiilor și a datelor în procesul de guvernare și</i> 7.4. <i>Asigurarea drepturilor și libertăților civile și politice, inclusiv a libertății exprimării, întrunirilor și asocierii, a dreptului la informație și a dreptului de a alege și a fi ales)</i>						Programe de educație și formare ecologică dezvoltate, implementate	3	6
						Programe de cercetări fundamentale și aplicative în domeniul protecției mediului și schimbărilor climatice dezvoltate/ implementate	0	5
						Acțiuni de conștientizare și sensibilizare ecologică realizate	10	25
						Existența și gradul de implementare a cadrului normativ cu privire la accesul la informația de mediu (16.10.2.1.)	25%	60%
Obiectivul general 2. Îmbunătățirea calității apelor de suprafață și subterane, protecția și gestionarea durabilă a resurselor de apă								
Obiective strategice: 1) Obiectivul de dezvoltare durabilă 6: Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți 2) Obiectivul general 10 din SND: Asigurarea unui mediu sănătos și sigur (10.1. <i>Îmbunătățirea calității apei, aerului și solurilor.</i>)								
Ținte strategice: 1) până în 2025, prevenirea și reducerea semnificativă a poluării apelor de suprafață, în special de la activitățile terestre (ODD 14.1.) 2) până în 2030, îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea deversării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, reducerea proporției apelor uzate netratate și sporirea substanțială a gradului de reciclare și reutilizare sigură (ODD 6.3) 3) până în 2030, creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile (ODD 6.4.) 4) până în 2030, implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile (ODD 6.5.)								
Direcția prioritară nr. 2.1.: Îmbunătățirea calității apei prin	Sistemul de management integrat al resurselor de apă implementat la toate	Ministerul Mediului cu autoritățile subordonate,	10%	40%	80%	Planuri/Programe de management ale bazinelor și subbazinelor	12%	25%

<p>reducerea poluării, eliminarea deversării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, reducerea proporției apelor uzate netratate</p> <p><i>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și solurilor).</i></p>	<p>nivelurile (de bazin și subbazin)</p>	<p>Ministerul Sănătății în comun cu Agenția Națională de Sănătate Publică</p>				hidrografice aprobate și puse în aplicare		
						Gradul de implementare a sistemului de management integrat al resurselor de apă (a programelor de gestionare a bazinelor hidrografice - de la 0 la 100) (6.5.1.)	10%	40%
						Pondere suprafeței bazinelor apelor râurilor (hidrografice) transfrontaliere, parte a acordurilor internaționale (6.5.2).	100%	100%
						Nivelul de dezvoltare/extindere a rețelei de monitorizare a apelor de suprafață și subterane, %	5	25
						Suprafața fâșiilor riverane de protecție a apelor plantate, ha	887	6000
<p>Clasa de calitate a apelor de suprafață ridicată cel puțin cu o poziție în rezultatul implementării acțiunilor de prevenire și reducere a poluării acestora:</p> <p>- în bazinele hidrografice Nistru și Prut - în subbazinele hidrografice</p>		<p>Ministerul Mediului cu autoritățile subordonate, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, ANSA, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale</p>	<p>III IV/V</p>		<p>II III/IV</p>	Pondere apelor uzate epurate suficient (conform normelor) din totalul apelor evacuate, sectorul non-rezidențial, % (6.3.1.)	14,11	40
						Proporția corpurilor de apă de suprafață care au atins clasa de „calitate bună - II” (conform parametrilor	50	90

					hidrochimici), % (6.3.2.a.)		
					Proporția corpurilor de apă subterane care au atins clasa de „calitate bună” - II, conform parametrilor chimici analitici, metale dizolvate, pesticide (6.3.2.b.)	18,9%	30%
					Indicii chimici privind eutrofizarea apelor de suprafață (14.1.1.1.): –Consumul biochimic de oxigen în râuri (C10) - Nivelul de amoniu în râuri (C10) – Nutrienți în apele dulci (C11)		
					Zone vulnerabile la nitrați identificate, delimitate și luate la evidență, %	50 % (bazinul Dunărea-Prut și Marea Neagră)	100 %
					Instalații de tratare a apelor uzate construite și puse în funcțiune (C15)	5	9
					Instalații/stații de pre-epurare construite și puse în funcțiune		
					Populația conectată la sistemele de canalizare centralizată în Republica Moldova (C14)		65 % (conform SAAS HG 199/2014)

Direcția prioritară nr. 2.2.: Utilizarea durabilă a resurselor de apă <i>(Contribuie la realizarea Obiectivelor specifice SND 10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și solurilor. 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale)</i>	Evoluție a eficienței utilizării apei în timp demonstrată (6.4.1.), % sau Productivitatea apei, USD PPC (2017=1/m3)	Ministerul Mediului cu autoritățile subordonate, ANRE, MIRD, MAIA	44,5	55	70	C2 - Captarea apelor dulci (Volumul total de apă extras din surse de suprafață și subterane), milioane m ³ /an	184	200
	C3 - Utilizarea totală a apei (Consumul de apă dulce pentru necesități de producție și potabile 6.4.1.1) , milioane m ³ /an					142	160	
	C4 - Utilizarea apei menajere pe cap de locuitor, m3/an					30		
	C5- Volumul total de apă furnizat utilizatorilor de către sistemele de alimentare cu apă, milioane m3/an					89		
	C5 - Ponderea populației cu acces la serviciile de livrare a apei gestionate sigur, %					77,8%	85%	
	C7 - Pierderile de apă la transportare, milioane m ³					42		
	C8 - Volumul de apă reciclată/reutilizată, milioane m3					14		
	Indicele de Exploatare a Resurselor de Apă (IERA) (indicele						0.12	< 0.2

	stresului hidric) este în limita prognozelor					Nivelul de stres hidric (ponderea extragerii apei dulci din resursele totale disponibile de apă dulce), %	12,5 (2020)	7
	Starea apelor subterane este monitorizată sistematic	Ministerul Mediului, autoritățile subordonate responsabile				studiul privind rezervele de ape subterane la nivel național elaborat	0	1
Ponderea sondelor de apă subterană inventariate, %						51,35%	65%	
- volumul de apă subterană captat, m ³						3471,66	3472,2	
Obiectivul general 3. Îmbunătățirea calității și protecția aerului								
Obiective strategice:								
1) Obiectivul de dezvoltare durabilă 11: Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile								
2) <i>Obiectivul general 10 din SND: Asigurarea unui mediu sănătos și sigur (10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și solurilor)</i>								
Ținte strategice:								
1) până în 2030, reducerea substanțială a numărului de decese și îmbolnăviri cauzate de substanțe chimice periculoase și de poluarea și contaminarea aerului, apei și solului (ODD 3.9.)								
2) până în 2030, reducerea pe cap de locuitor a impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și gestionării deșeurilor municipale și de alt tip (ODD 11.6.)								
Direcția prioritară nr. 3.1.: Crearea sistemului de asigurare a calității aerului <i>(Contribuie la realizarea</i>	Sistemul național de monitorizare și gestionare integrată a calității aerului funcționează conform prevederilor Legii nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic	Ministerul Mediului, Agenția de Mediu	5	25%	70%	Nivelul de dezvoltare a rețelei de monitorizare a calității aerului atmosferic, % (18 stații automate de monitorizare (100%))	10	50
						Nivelul de stabilire și reglementarea	0	50

<i>Obiectivul specific SND 10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și solurilor.)</i>						regimurilor de evaluare și de gestionare a ariilor din zone și aglomerări, %		
						Program de control al poluării atmosferice dezvoltat și pus în aplicare	0	35
						Ponderea autorităților publice locale care au dezvoltate planuri privind calitatea aerului și planuri pentru menținerea calității aerului în zone și aglomerări, %	0	20
						Cadrului instituțional de inventariere, de raportare și de gestionare a datelor și informațiilor despre calitatea aerului dezvoltat, %	5	50
Direcția prioritară nr. 3.2.: Reducerea nivelului de poluare a aerului și a efectelor pe care poluarea aerului le are asupra sănătății umane și a mediului (Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și solurilor)	Emisiile de poluanți atmosferici de la sursele fixe și mobile reduse, impactul negativ asupra calității aerului în orașe diminuat, %	Ministerul Mediului, Agentia de mediu, BNS	20	30	40	A1 - Cantitatea emisiilor de poluanți în atmosferă de la sursele fixe de poluare, mii tone	9,4	8,46
						Nivelul de reducere a emisiilor de poluanți atmosferici de la sursele fixe de poluare, %	0	10
						A1 - Cantitatea de emisii de substanțe poluante în aer de la sursele mobile (pe surse), mii tone,	198,1	178,29

						raportate pe o persoană (11.6.2.1.)		
						Nivelul de reducere a emisiilor de poluanți atmosferici de la sursele mobile, %	0	10
						Concentrația medie anuală a suspensiilor solide în urbe (PM10) (11.6.2.)*	-	-
						Nivelul de modernizare a parcului auto (cota vehiculelor electrice și hibride din totalul vehiculelor), %	3	10
						Nivelul de reducere a consumului de combustibil, %	10% din consumul anual de motorină și benzină pe țară (necondiționat)	
						Nivelul de reducere a consumului de substanțe care diminuează stratul de ozon, %	0	10 (din consumul nivelului de bază ¹ (import))

Note:(1) - estimarea nivelului de bază (producția/consumul de HFC) ca medie a anilor 2020, 2021, 2022 + 65% din nivelul de bază (producția/consumul) de HCFC.
*La cea de-a 42-a sesiune a Organului Executiv al Convenției privind poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi (CLRTAP), care a avut loc în perioada 12-16 decembrie 2022, Republica Moldova a anunțat că se retrage din grupul care promovează ratificarea și punerea în aplicare a Protocolului Gothenburg în regiunea Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală (Grupul EECCA), astfel lipsindu-se de responsabilitatea pentru plafoanele emisiilor, stipulate în acest protocol.

Obiectivul general 4. Îmbunătățirea calității solului, protecția și utilizarea durabilă a resurselor de sol și a resurselor minerale utile

Obiective strategice:

- 1) Obiectivul de dezvoltare durabilă 15. *Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate*
- 2) Obiectivul general 10 din SND: *Asigurarea unui mediu sănătos și sigur (10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și a solurilor)*

Ținte strategice:

- 1) până în 2030, reducerea substanțială a numărului de decese și îmbolnăviri cauzate de substanțe chimice periculoase și de poluarea și contaminarea aerului, apei și solului (ODD 3.9.)
- 2) până în 2030, combaterea deșertificării, restabilirea terenurilor degradate prin implementarea mecanismului Neutralitatea Degradării Terenurilor (NDT), pentru a realiza o lume neutră din punctul de vedere al degradării solului (ODD 15.3)

Direcția prioritară nr. 4.1.: Combaterea degradării, protecția și utilizarea durabilă a resurselor de sol <i>(Contribuie la realizarea Obiectivelor specifice SND 10.1. Îmbunătățirea calității apei, aerului și solurilor. 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale)</i>	Suprafața terenurilor agricole afectată de eroziunea solului, deșertificare sau exces de umiditate redusă	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Agenția Relații Funciare și Cadastru,				Cota-parte (ponderea) a terenurilor degradate din suprafața totală de terenuri agricole (15.3.1.), %	50,2	
	Eroziunea solului stopată pe o suprafață de 5000 hectare de terenuri agricole					Suprafața terenurilor agricole afectate de eroziune, ha (E2)	1015693	1013141
						Suprafața terenurilor agricole afectate de eroziune, pe care s-au realizat lucrări de combatere a eroziunii, ha	0	2552
						Suprafața terenurilor degradate restabilite prin împădurire, hă (15.2.1.1.)	347	15000
	150000 hectare de terenuri agricole sărăturate, cu exces de apă sau deșertificate ameliorate					Suprafața terenurilor agricole ameliorate, ha	0	68500

						Cota-parte a terenurilor din categoria terenurilor cu destinație agricolă ameliorate din suprafața totală de terenuri degradate din categoria respectivă (15.3.1.1.), %	0	10
	Fertilitatea solului sporită pe o suprafață de 10000 hectare					Masurile de agromediu, clima și dezvoltarea agriculturii ecologice promovate		
						Ponderea suprafețelor agricole care utilizează practici de agricultură durabilă, ha (2.4.1.)		
						Suprafața totală a terenurilor certificate în sistem ecologic, ha		
Direcția prioritară nr. 4.2.: Protecția și utilizarea durabilă a resurselor minerale utile <i>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale)</i>	Consolidarea structurilor și unificarea politicii în domeniul geologiei (prospecțiunile geologice, geologia tehnică, cadastrul explorărilor geologice, monitorizarea proceselor geologice periculoase, proiectarea excavațiilor de zăcăminte naturale), perfecționarea mecanismelor administrative și	Ministerul Mediului cu autoritățile subordonate responsabile	30	50	100	Reorganizare structurală a instituțiilor care asigură gestionarea resurselor minerale pentru a crea un sistem efectiv și transparent de monitoring	0	1
						Cadrul normativ în domeniul subsolului dezvoltat	30%	50%
						Cercetarea eșalonată a zăcămintelor efectuată	12	40
						Regimul de evidență/înregistrare și de raportare	170	180

	economice de gestiune a lor					anuală a activităților miniere îmbunătățit (nr. de rapoarte)		
Obiectivul general 5. Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a biodiversității și ecosistemelor naturale								
Obiective strategice:								
1) Obiectivul de dezvoltare durabilă 15. <i>Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate</i>								
2) Obiectivul general 10 din SND. <i>Asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur</i> (10.2. Creșterea durabilă a suprafeței pădurilor și ariilor protejate)								
Ținte strategice:								
1) Până în 2030, asigurarea conservării, restabilirii și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestre și interioare și a serviciilor acestora, în special păduri și zone umede (ODD 15.1.);								
2) până în 2030, promovarea implementării managementului durabil al tuturor tipurilor de păduri, efectuarea lucrărilor silvotehnice, restabilirea pădurilor degradate și creșterea semnificativă a împăduririi și reîmpăduririi (ODD 15.2.)								
3) luarea unor măsuri urgente și semnificative pentru a reduce degradarea habitatelor naturale, pentru a stopa pierderea biodiversității și, până în 2030, pentru a proteja și preveni extincția speciilor amenințate (ODD 15.5.)								
4) promovarea distribuirii corecte și echitabile a beneficiilor care rezultă din utilizarea resurselor genetice și promovarea accesului corespunzător la aceste resurse, după cum este convenit la nivel internațional (ODD 15.6.)								
5) luarea unor măsuri urgente pentru a stopa braconajul și traficul de specii de floră și faună protejate, precum și pentru a face față problemelor puse de cererea și oferta de produse ilegale de specii sălbatice (ODD 15.7.)								
6) adoptarea și implementarea măsurilor pentru a preveni introducerea și a reduce semnificativ impactul speciilor invazive asupra ecosistemelor terestre și acvatice și pentru a controla și eradica speciile prioritare (ODD 15.8.)								
7) integrarea și monitorizarea valorilor biodiversității și ecosistemelor în planificarea națională și locală, procesele de dezvoltare, strategii, planurile de reducere a sărăciei și planurile de amenajare a teritoriilor (ODD 5.9.);								
8) mobilizarea și creșterea substanțială a resurselor financiare din toate sursele pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității și ecosistemelor (ODD 15.a)								
9) până în 2030, protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă, inclusiv păduri, zone umede, râuri, acvifere și lacuri (ODD 6.6.).								
10) până în 2030, gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor pentru a evita impacturile negative semnificative, inclusiv prin consolidarea rezistenței acestora, și luarea de măsuri pentru restaurarea acestora (ODD 14.2.)								
11) până în 2030, eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat (ODD 14.4.)								
12) până în 2030, creșterea beneficiilor economice din utilizarea durabilă a resurselor acvatice, inclusiv prin gestionarea durabilă a pescuitului, acvaculturii și turismului (14.7.).								
Direcția prioritară nr. 5.1.: Stoparea pierderilor de biodiversitate, protecția și	Pierderea și degradarea biodiversității diminuată cu 27,5%	Ministerul Mediului în comun cu autoritățile subordonate,	0%	15%	27,5%	Gradul de implementare a programului de conservare a biodiversității	20%	100%

conservarea biodiversității și a ecosistemelor naturale (Contribuie la realizarea Obiectivelor specifice SND 10.2. Creșterea durabilă a suprafeței pădurilor și ariilor protejate; 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale)	(se propune calcularea diferenței între acoperirea cu arii protejate actuale 5,8% și targetul 8% în 2030)	instituții publice fondate				actualizat la țintele CGB post 2020		
						Gradul de integrare a valorilor de biodiversitate în politicile sectoriale în domeniul mediului, agriculturii, cercetării și educației, sănătății publice etc. (15.9.1.1.)	20%	50%
						Indicele listei speciilor din Cartea Roșie a Republicii Moldova (15.5.1.) RLI pentru Moldova este 0,969 în 2020 https://bipdashboard.natureserve.org/bip/map.html?ind=RedListIndex&iso=MDA	0,969	0,02%
						Numărul total de specii incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova (15.5.1.1.)	209 sp.plante 219 sp. animale	Se va reduce cu 10%
						Proporția comerțului ilicit cu animale sălbatice (inclusiv produse derivate, părți ale acestora) care au fost braconate sau traficate prin contrabandă (15.7.1.)	0%	Se va reduce cu 30%
						Existența actelor normative și a	0	1

						măsurilor privind prevenirea și reducerea apariției speciilor invazive pentru a controla și eradica speciile prioritare (15.8.1.1.)		(elaborarea legii cu privire la speciile invazive)
						Valoarea asistenței financiare și tehnice externe pentru dezvoltare acordate pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității și a ecosistemelor (15.a.1.)	500,000 USD	2,0 mln
	Pescuitul ilegal contracarat , beneficii economice din utilizarea durabilă a resurselor acvatice, %	Ministerul Mediului în comun cu autoritățile subordonate	50%	70%	100%	Gradul de implementare a cadrului normativ, strategic și politic privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura (14.b.1.)	70%	100%
						Numărul de contravenții înregistrate privind pescuitul ilegal (14.4.1.1.)	1349	700
						Ponderea pescuitului în PIB (14.7.1.1.)		
	Gradul de restabilire a ecosistemelor și habitatelor naturale extins cu circa , %	Ministerul Mediului în comun cu autoritățile subordonate, instituții publice fondate	10%	20%	30%	Proporția zonelor economice exclusive naționale gestionate folosind abordări ecosistemice (14.2.1.)	0	30%
						Dinamica modificării suprafețelor ecosistemelor legate	Zone umede 57 km2	65 km2

						de apă (indicatori privind extensia spațială a ecosistemelor legate de apă, calitatea ecosistemelor legate de apă, cantitatea apei subterane din acvifere) (6.6.1.)		
Direcția prioritară nr. 5.2.: Extinderea suprafețelor de păduri, protecția și gestionarea durabilă a ecosistemelor forestiere <i>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.2. Creșterea durabilă a suprafeței pădurilor și ariilor protejate)</i>	Programul Național de Extindere și Reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 implementat aproape integral	Ministerul Mediului în comun cu autoritățile subordonate, instituții publice fondate	10%	70%	90%	Suprafața forestieră ca procent din suprafața totală a terenurilor terestre, ha (15.1.1.)	13,4% (2020)	14,5%
						Suprafața pădurilor extinse, ha (15.2.1.3.)	-	34000
						Ponderele pădurilor cu elemente de degradare, reconstruite/reabilitate sau consolidate, din totalul de păduri care necesită a fi reabilitate.	10%	13900 ha
						Valoarea resurselor financiare (externe și interne) alocate sectorului forestier, mii lei	135300,92	1557300,0
						Rezervele de masă lemnoasă în păduri; mln m3	43,3	46,8
						Proporția de suprafață forestieră încadrată în arii protejate legal;	19,8%	21,8%
						Proporția de suprafață forestieră gospodărită în	81%	84%

						conformitate cu planurile de gestionare durabilă a pădurilor pe termen lung (amenajamente silvice); %		
Direcția prioritară nr. 5.3.: Extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat și asigurarea managementului durabil al acestora <i>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.2. Creșterea durabilă a suprafeței pădurilor și ariilor protejate)</i>	Suprafața terenurilor ariilor protejate extinsă pînă la 8% din suprafața țării	Ministerul Mediului în comun cu autoritățile subordonate, instituții publice fondate	5,8%	8%	8%	Proporția ariilor importante ale biodiversității zonelor terestre și de apă dulce protejate, divizate pe tipuri de ecosisteme (15.1.2.) %	0	+10%
						Situ-rile Rețelei Emerald stabilite, delimitate, integrate în ariile protejate	20%	100%
						Cadrul normativ și capacitățile instituționale cu privire la managementul ariilor protejate dezvoltat	10%	30%
						Sistem informativ privind ariile protejate digitalizat și accesibil	10%	50%
						Planuri de management pentru arii protejate și siturile Emerald elaborate și aprobate	10%	30%
Obiectivul general 6. Asigurarea dezvoltării sistemului de management integrat al deșeurilor și al substanțelor chimice								
Obiective strategice:								

- 1) **Obiectivul de dezvoltare durabilă ODD 12: Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile**
- 2) **Obiectivul general 10 din SND: Asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur (10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale și 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară)**

Ținte strategice:

- 1) până în 2030, reducerea substanțială a numărului de decese și îmbolnăviri cauzate de substanțe chimice periculoase și de poluarea și contaminarea aerului, apei și solului (ODD 3.9.)
- 2) până în 2030, îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea deversării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, reducerea proporției apelor uzate netratate și sporirea substanțială a gradului de reciclare și reutilizare sigură (ODD 6.3)
- 3) până în 2030, reducerea pe cap de locuitor a impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și gestionării deșeurilor municipale și de alt tip (ODD 11.6.)
- 4) crearea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice, care să contribuie la reducerea cu 30% a cantităților de deșeuri depozitate și creșterea cu 20% a ratei de reciclare până în anul 2027 (ODD 12.4.)
- 5) până în 2030, reducerea semnificativă a generării de deșeuri, prin prevenire, reducere, reciclare și reutilizare, în special la nivel municipal (ODD 12.5.)

Direcția prioritară nr. 6.1.: Dezvoltarea infrastructurii regionale de tratare a deșeurilor municipale, inclusiv a celor periculoase și reducerea numărului de depozite de deșeuri existente și a suprafeței terenurilor alocate pentru depozite <i>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al</i>	Infrastructură nouă regională de eliminare a deșeurilor municipale în cele 8 regiuni de management al deșeurilor (RMD) dezvoltată și funcțională	Ministerul Mediului, Ministerul Infrastructurii de Dezvoltării regionale, APL Administratorii sistemelor regionale de deșeuri	10%	45%	75%	Nivelul de dezvoltare a sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor în cele 8 RMD, %	10%	45%
						Numărul localităților cu acces la serviciile de salubritate	519	800
						Rata de conectare a populației la serviciile de salubritate, %	58,9 (2021)	65
						Proportia deșeurilor municipale solide colectate regulat, cu depozitare și evacuare finală adecvată în total deșeuri municipale generate (11.6.1.)	%	%
						Volumul deșeurilor (de producție și consum) formate (12.5.1.1.), mii tone	2255,62	%

<i>resurselor naturale)</i>						Volumul deșeurilor periculoase formate (12.4.2.a.), tone	4142 tone (BNS 2019)	%
						Crearea centrului de gestionare a deșeurilor	0	1
	Depozitarea neconformă a deșeurilor lichidată total	APL Ministerul Mediului	0	50%	100%	Numărul de depozite neconforme închise, recultivate	0	170 (15% din 1139 de depozite)
						Suprafața depozitelor de deșeuri neconforme redusă, ha	0	185 ha (15% din 1224 ha)
Direcția prioritară nr. 6.2.: Creșterea ratei de colectare separată și reciclare a fluxurilor de deșeuri specifice (<i>Contribuie la realizarea Obiectivelor specifice SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale; 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară</i>)	Rata de reciclare și reutilizare a deșeurilor majorată cu 30%	Ministerul Mediului, Ministerul Infrastructurii de Dezvoltării regionale, APL	0%	10%	20%	Numărul de localități în care funcționează infrastructură de colectare separată pentru fluxurile principale de deșeuri: hârtie, sticlă, plastic, metal, etc.	592	700
						Pondere deșeurilor (de producție și consum) reciclate din totalul celor formate (12.5.1.)	10%	20%
						Proporția deșeurilor periculoase reciclate, eliminate sau depozitate la gunoște din totalul deșeurilor periculoase formate (12.4.2.b.)	%	%
						Ținta de colectare și reciclare a deșeurilor de ambalaje	15%	30%

Direcția prioritară nr. 6.3.: Implementarea responsabilității extinse a producătorului (REP) pentru fluxurile de deșeuri <i>(Contribuie la realizarea Obiectivelor specifice SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale; 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară)</i>	Nivelul de conformare a mediului de afaceri la cerințele de implementare a mecanismului de responsabilitate extinsă a producătorilor este în creștere	Ministerul Mediului, Agenția de Mediu	20%	50%	100%	Numărul agenților economici înregistrați în lista REP	311	80%
						Ponderea sistemelor (individuale/colective) care au atins ținta anuală de colectare și reciclare, %	50%	100%
						Ținta de colectare și reciclare a deșeurilor de echipamente electrice și electronice	20%	35%
						Ținta de colectare a deșeurilor de baterii și acumulatori	10%	45 %
						Ținta de colectare a deșeurilor de uleiuri uzate	3%	30 %
						Ținta de colectare a anvelopelor uzate	20%	60 %
						Ținta de colectare a vehiculelor uzate	0%	80%
Direcția prioritară nr. 6.4.: Asigurarea unui management durabil al substanțelor chimice în produse și articole pe tot parcursul ciclului de viață	Cadrul instituțional și normativ pentru asigurarea managementului în siguranță al substanțelor chimice la nivel național creat și funcțional	Ministerul Mediului cu instituțiile subordonate, Ministerul Sănătății, ANSA	0	50%	100%	Autoritatea competentă pentru gestionarea integrată a substanțelor și produselor chimice creată și funcțională	0	100%
						Cadrul normativ în domeniul substanțelor chimice aprobat și pus în aplicare	10%	40%

(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale)						Gradul de respectare a obligațiilor de raportare pe acorduri /angajamente internaționale semnate de Republica Moldova privind substanțele chimice periculoase și deșeuri	20%	60%
						Sistem informațional automatizat de produse chimice www.repc.gov.md pilotat și pus în funcțiune	0	30%
	Măsurile de gestionare în siguranță a substanțelor chimice cu conținut de POP și de remediere implementate la nivel național	Ministerul Mediului cu instituțiile subordonate, Ministerul Sănătății, ANSA, APL	20%	50%	80%	Gradul de conformare a instalațiilor existente la noile prevederi normative privind controlul și prevenirea poluării, inclusiv și emisii industriale (în contextul asigurării limitelor de emisii, practici de BAP și BEP)	10%	60%
						Suprafața terenurilor contaminate cu substanțe chimice, remediate într-un mod ecologic, ha	0	30
Direcția prioritară nr. 6.5.: Asigurarea managementului substanțelor chimice cu conținut	Măsurile de gestionare în siguranță a substanțelor chimice cu conținut de POP și de remediere	Ministerul Mediului cu instituțiile subordonate,	20%	50%	70%	Suprafața terenurilor contaminate cu POP remediate într-un mod ecologic, ha	0	10

de Poluanți Organici Persistenti (POP) (Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale)	implementate la nivel național	Ministerul Sănătății, Biroului politici de reintegrare, ANSA, APL				Cantitatea uleiurilor care conțin BPC și a echipamentelor contaminate cu acestea, inclusiv în regiunea din stânga Nistrului, eliminată în mod sigur, tone	0	106 tone
						Cantitatea deșeurilor cu conținut de POP colectate, transportate și depozitate într-un mod ecologic în conformitate cu cerințele Convențiilor de la Stockholm și de la Basel, tone	0	100 tone
<p>Obiectivul general 7. Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră către anul 2030 cu 70% comparativ cu 1990 după scenariul necondiționat (sau cu 88% după cel condiționat) asigurând contribuția Republicii Moldova la obținerea neutralității climatice către anul 2050 la nivel european și creșterea rezilienței sectoarelor economice la schimbările climatice</p> <p>Obiective strategice:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Obiectivul de dezvoltare durabilă ODD 13. Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor 2) Obiectivul general 10 din SND: Asigurarea unui mediu sănătos și sigur <p>Ținte strategice:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) până în 2030, implementarea practicilor agricole ce sporesc productivitatea, contribuie la menținerea ecosistemelor și consolidează capacitățile de adaptare la schimbări climatice, condiții meteorologice extreme ca seceta, inundațiile și alte situații excepționale (ODD 2.4.) 2) până în 2030, creșterea substanțială a numărului orașelor și localităților care au adoptat și implementează politici și planuri integrate de incluziune, eficiență a resurselor, atenuare și adaptare la schimbările climatice, reziliență la situații excepționale în conformitate cu Cadrul Sendai pentru Reducerea Riscurilor Dezastrelor 2015-2030 (ODD 11.b.) 3) până în anul 2030 asigurarea rezilienței climatice prin reducerea cu 50 procente a riscurilor legate de schimbările climatice și prin facilitarea adaptării în 6 sectoare prioritare – agricultură, resurse de apă, sănătate, sector forestier, energie și transport (ODD 13.1.) 4) integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politici, strategii și planuri naționale (ODD 13.2.) 5) fortificarea cadrului instituțional în domeniul adaptării la schimbările climatice, asigurarea conștientizării de către toți actorii implicați, inclusiv a populației, a riscurilor schimbărilor climatice și a măsurilor de adaptare (ODD 13.3.) 								

Direcția prioritară nr. 7.1.: Realizarea țintei de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră <i>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale)</i>	Ținta de reducere a emisiilor GES, comparativ cu anul de referință 1990 atinsă	Ministerul Mediului, Agenția de Mediu			70 (necondiționat) 88 (condiționat)	Nivelul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din sectorul energetic	n/a	Necondiționat 83% Condiționat 87 %
						Nivelul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din sectorul transporturi	n/a	Necondiționat 56% Condiționat 58 %
						Nivelul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din sectorul clădiri	n/a	Necondiționat 76% Condiționat 78 %
						Nivelul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din sectorul industrial	n/a	Necondiționat 34% Condiționat 37 %
						Nivelul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din sectorul agricol	n/a	Necondiționat 48% Condiționat 50 %
						Nivelul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din sectorul deșeurilor	n/a	Necondiționat 16% Condiționat 19 %
						Nivelul de majorare a capacității de sechestrare a dioxidului de carbon în cadrul sectorului utilizarea terenurilor, schimbări în utilizarea terenurilor și gospodăria silvică	n/a	Necondiționat -33% Condiționat 195 %

Direcția prioritară nr. 7.2.: Creșterea capacității de pregătire și de adaptare a Republicii Moldova la schimbările climatice <i>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale)</i>	Capacitatea de adaptare la schimbările climatice dezvoltată	Ministerul Mediului	10%	30%	70%	Numărul de documente sectoriale strategice care integrează aspecte privind adaptarea la schimbările climatice ASC	0	2
			Platforma de management al cunoștințelor în domeniul schimbărilor climatice creată și funcțională/ numărul de utilizatori	0	100%			
			Rapoarte anuale de marcare climatică a bugetului elaborate (din 2025)	0	2			
			Acțiuni privind integrarea subiectelor vizând efectele schimbării de climă (atenuarea, adaptarea, reducerea impactului și avertizarea timpurie) în curricula învățământului primar, secundar și terțiar (13.3.1.1.)	2	10			
			Gradul de implementare a cadrului strategic național privind schimbările climatice (13.3.1.2.)	30%	60%			
			Suma investițiilor în domeniul adaptării la schimbări climatice, lei	0	139 025 923			

Direcția prioritară nr. 7.3.: Prevenirea dezastrelor meteorologice și climatice și pregătirea pentru răspuns la acestea <i>(Contribuie la realizarea Obiectivului specific SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale)</i>	Capacitățile de prevenire și de pregătire pentru răspuns la dezastrele naturale legate de climă dezvoltate	IGSU/MAI	50%	80%	100%	Sistem de avertizare a situațiilor excepționale legate de climă creat	-	100%
						Cadrul strategic național privind reducerea riscurilor de situații excepționale, aliniat la Cadrul de la Sendai privind reducerea riscurilor de dezastre pentru 2015-2030, adoptat (1.5.3.1.)	0	100%
						Gradul de implementare a Cadrului strategic național privind reducerea riscurilor de situații excepționale, aliniat la Cadrul de la Sendai privind reducerea riscurilor de dezastre pentru 2015-2030 (1.5.3.2.)	0	10%
						Gradul de conștientizare al populației privind riscurile și răspunsul la dezastre naturale	64% (2021)	67%
						Proportia autorităților publice locale care adoptă și implementează strategii locale de reducere a riscurilor de situații excepționale în	0	30%

						conformitate cu strategiile naționale de reducere a riscurilor de situații excepționale (1.5.4.)		
						Proporția terenurilor irigate pentru atenuarea secetei pedologice din suprafața totală de terenuri irigabile (13.1.3.1.)	%	%

Obiectiv general 8. Promovarea economiei verzi, eficientizarea utilizării resurselor și dezvoltarea economiei circulare

Obiective strategice:

- 1) Obiectivul de dezvoltare durabilă 12: Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile
- 2) Obiectivul general din SND 1. Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților (1.2. Dezvoltarea oportunităților pentru inovații și antreprenariat
- 3) Obiectivul general din SND 10. Asigurarea unui mediu sănătos și sigur (10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară)

Ținte strategice:

- promovarea locurilor de muncă verzi ca o modalitate eficientă de a combina dezvoltarea socială și de mediu, precum și de a îmbunătăți competențele și practicile de afaceri pentru o creștere durabilă și favorabilă incluziunii (ODD 8.4);
- stimularea creșterii productivității prin diversificare, modernizare tehnologică și inovație (ODD 8.2);
- Până în 2030, modernizarea infrastructurii și reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptarea sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, fiind luate măsuri în conformitate cu capacitățile respective (ODD 9.4.)
- Integrarea producției și a consumului durabil în politicile naționale și implementarea acestora (ODD 12.1.)
- Până în 2030, realizarea gestionării durabile și utilizării eficiente a resurselor naturale (ODD 12.2.)
- Până în 2030, reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare (ODD 12.3.)
- Încurajarea companiilor, în special companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare (ODD 12.6.)
- Promovarea practicilor durabile de achiziții publice în conformitate cu politicile și prioritățile naționale (ODD 12.7.)
- Până în 2030, atât oamenii din mediul urban, cât și cei din mediul rural trebuie să dețină informații relevante și să fie sensibilizați despre dezvoltarea durabilă și un stil de viață în armonie cu natura (ODD 12.8.)
- Consolidarea capacităților științifică și tehnologică pentru a evolua spre modele mai durabile de consum și producție (12.a.)

- Identificarea sectoarelor prioritare pentru investițiile străine și autohtone, stimularea proiectelor investiționale inovative și prietenoase cu mediul (O1.1, O2.4, O9.2, O9.3, O10.1, O10.3).								
Direcția prioritară nr. 8.1.: Impulsionarea tranziției spre o economie verde <i>(Contribuie la realizarea Obiectivelor specifice SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale; 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară)</i>	Rata companiilor mari și IMM-urilor care adoptă și implementează practici durabile, de tranziție către o economie verde este în permanentă creștere	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, BNS Agenția de Mediu Agenția Achiziții Publice Ministerul Mediului, MOLDAC Ministerul Mediului Organizația de Dezvoltare a Antreprenorialului Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Administrare Publica	10%	30%	70%	Numărul de politici naționale care integrează aspectele economiei „verzi”, producției și consumului durabil (PCD) (12.1.1.1.)	3	10
			Numărul de locuri de muncă verzi în sectoarele prioritare de dezvoltare social-economică (numărul de persoane angajate în domeniul mediului și economiei verzi)	1000	1500			
			Mecanismul de certificare a produselor și serviciilor eco funcțional (Numărul de produse și servicii care dețin eticheta ecologică)	0	50			
			Acțiuni privind asigurarea de achiziții publice ecologice (12.7.1.1.)	3	6			
			Rata achizițiilor publice durabile/verzi cu aplicarea criteriilor eco (din totalul achizițiilor publice)	0	15%			
			Numărul de companii și organizații, care implementează standardele de					

						management de mediu (ISO 14 001 și sistemele EMAS)	10	30
						Numărul de IMM verzi (inclusiv care au primit granturi de la ODA)	84	150
						Numărul de persoane instruite privind Economia Verde și Evaluarea Strategică de Mediu	50	200
						Existența în curricula școlară a modulelor/ conținuturilor curriculare: i) dezvoltarea durabilă, ii) educația pentru schimbările climatice și abordarea multidisciplinară a acestora în vederea formării profilului absolventului (12.8.1.)	1	3
Direcția prioritară nr. 8.2.: Eficientizarea utilizării resurselor și promovarea economiei circulare (Contribuie la realizarea Obiectivelor specifice SND 10.3. Asigurarea unui consum responsabil al	Nivelul de promovare și implementare a principiilor economiei circulare este în creștere	Agenția de Mediu, BNS Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic	44%	50%	56%	Rata de deșeuri reciclate din totalul deșeurilor formate (cu posibila dezagregare pe categorii de deșeuri (plastic, sticla, hârtie/carton, metal, DEEE etc)	44%	50%
						Indicele risipei alimentare (12.3.1.a.)		
						Indicele de deșeuri alimentare (12.3.1.b.)		
						Rata inovațiilor/tehnologii		

<i>resurselor naturale; 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară)</i>						lor de mediu aplicate în practică de agenții economici, în %		
	Creșterea economică este decuplată treptat de emisiile de CO ₂	Agenția de Mediu Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Energiei	4	5	7	Emisiile totale de CO ₂ raportate pe o unitate de PIB (9.4.1.b.)	4	5
						Emisiile totale de CO ₂ provenite de la arderea combustibilului (9.4.1.a.)		
						Emisiile de CO ₂ generate de sectorul industrial raportat la valoarea adăugată brută în industrie (9.4.1.c.)		
						Emisiile totale de CO ₂ , pe sectoare, mii tone CO ₂ echivalent (9.4.1.1)		
						Capacitatea instalațiilor de generare a energiei electrice regenerabile, Watt / cap de locuitor (12.a.1.)		
	Eficiența consumului și utilizării de resurse naturale este în creștere	Ministerul Mediului și instituțiile subordonate,	2%	5%	10%	Numărul de companii care publică rapoarte privind consumul rațional de resurse (12.6.1.)	0	10
						Volumul resurselor naturale extrase pe o persoană (12.2.1.a.)	4,9 (2019)	
						Volumul resurselor naturale extrase		

						raportate la PIB (12.2.1.b)		
						Consumul de resurse naturale pe o persoană (12.2.2.a.)	8,9 (2019)	
						Consumul de resurse naturale raportate la PIB (12.2.2.b.)		

6. Riscuri de implementare

Fiind un document de planificare pe termen lung, Strategia se va axa pe promovarea unor politici de mediu ambițioase, corelate cu dezvoltarea strategică a țării, acordându-le o atenție specială capacității de implementare a angajamentelor asumate în cadrul acordurilor de mediu globale și a Agendei de Asociere cu UE. În procesul de implementare a Strategiei și de elaborare a programelor sectoriale ce reiesă din aceasta, vor fi evaluate și monitorizate mai multe riscuri, care ar putea afecta atât procese de implementare a intervențiilor propuse, cât și atingerea obiectivelor și a rezultatelor așteptate cu aplicarea măsurilor de diminuare corespunzătoare. Următoarele tipuri de riscuri sunt cele mai iminente:

Tip risc	Impact/ Nivelul Riscului	Masurile de diminuare
Riscuri instituționale		
Insuficiența și fluctuația de personal în sectorul de protecție a mediului	Înalt	Atractivitatea activității în cadrul sectorului de mediu este redusă din cauza gradului de salarizare scăzut pentru personalul angajat în special în instituțiile subordonate Ministerului Mediului. Acest fapt creează o fluctuație de personal majoră, care necesită mereu capacitate și instruire. Strategia de mediu abordează acest risc prin instrumente de stimulare a personalului angajat, creșterea gradului de salarizare și a atractivității domeniului. Revizuirea și actualizarea structurii organizaționale și funcționale a instituțiilor de mediu, planificată în cadrul reformei instituționale va asigura îmbunătățirea eficienței instituțiilor de mediu. Se va pune accentul pe colaborarea cu instituțiile de învățământ și de cercetare pentru integrarea cursurilor noi și înzestrarea tehnică a spațiilor pentru studii și cercetări, precum și creșterea locurilor bugetare pentru specialitățile de protecție și inginerie a mediului înconjurător în cadrul învățământului universitar.
Instabilitatea politică și modificarea agendei de priorități sub influența factorilor externi	Mediu	Obiectivele specifice incluse în Strategia de mediu sunt corelate cu dezvoltarea tuturor sectoarelor economiei și cu prioritățile de mediu stabilite la nivel mondial și la nivelul Uniunii Europene. Asigurarea unui mediu sănătos este una din prioritățile de politici incluse în Agenda de dezvoltare 2030, precum și în Acordul de Asociere RM-UE. Incertitudinea politică conduce deseori la schimbul frecvent de factori decizionali și de reformări sistemice ale autorităților și ale instituțiilor publice. Acest

		lucru poate condiționa stagnări în implementarea documentului. Diminuarea efectelor riscului de instabilitate politică poate fi realizată prin continuarea vectorului politic al Republicii Moldova spre integrare europeană și toate instituțiile statului, inclusiv cele de mediu, își vor consolida eforturile pentru atingerea acestui parcurs.
Riscuri administrative și financiare		
Capacități financiare și tehnice reduse	Înalt	Mijloacele financiare pentru implementarea documentelor strategice sunt principalul obstacol în atingerea rezultatelor și impactului scontat. Implementarea măsurilor incluse în Strategie necesită resurse financiare și tehnice, inclusiv și proiecte investiționale în domeniile precum gestionarea deșeurilor, asigurarea epurării apelor uzate, managementul resurselor naturale, creșterea potențialului economiei verde și celei circulare, investiții pentru conformarea la cerințele de mediu pentru întreprinderile mari și mijlocii. O parte din aceste cheltuieli urmează a fi prevăzute în cadrul bugetar, totodată prin intermediul donatorilor și instituțiilor financiare internaționale, o parte din sumele necesare vor fi atrase în formă de granturi sau credite preferențiale din partea partenerilor de dezvoltare.
Instrumentele economice de mediu nu sunt dezvoltate pe deplin	Înalt	Noile instrumente economice și fiscale de mediu – plăți, taxe ecologice, subsidii, subvenții, asigurarea ecologică, garanțiile financiare, mecanismele de responsabilitate extinsă a producătorului, plăți pentru servicii ecosistemice etc., urmează a fi dezvoltate și aplicate în conformitate cu prevederile Acordului de Asociere cu UE și vor permite creșterea gradului de conformare a agenților economici la noile standarde de mediu, dar și acumularea de resurse financiare pentru implementarea politicilor de mediu.
Conlucrarea insuficientă între autoritățile publice centrale și locale	Mediu	Obiectivele setate de Strategie necesită a fi asumate și de către actorii-cheie la nivel local și transpuse în planuri de acțiune locale, care să urmărească scopurile și obiectivele naționale. Implementarea prevederilor Strategiei va avea succes numai dacă va exista o colaborare eficientă între autoritățile publice centrale și locale la realizarea direcțiilor de acțiune planificate. Ca măsuri de diminuare a riscurilor,

		<p>ce pot apărea sub acest aspect, pot fi crearea de platforme pentru discuții cu APL -urile, cum ar fi grupurile de lucru sectoriale pentru descentralizare, instrumente de coordonare locală, regională și națională, suport financiar, material, metodologic și informațional, instruire și ateliere de lucru, consultări publice asupra diferitor proiecte de mediu, care vor avea menirea să promoveze implementarea legislației de mediu la nivel local, să ghideze diferite acțiuni pentru îmbunătățirea componentelor de mediu și să orienteze resursele financiare necesare pentru dezvoltarea infrastructurilor de mediu la nivel local.</p>
<p>Lipsa de interes din partea autorităților publice centrale responsabile de anumite sectoare de a integra prioritățile de protecție a mediului și schimbărilor climatice în politicile sectoriale promovate.</p>	<p>Mediu</p>	<p>Implementarea unor obiective setate în Strategie necesită a fi asumată de către actorii-cheie la nivel național și transpusă în politicile sectoriale. Asumarea responsabilității multiplicării viziunii naționale de protecție a mediului și de adaptare la schimbările climatice la nivel sectorial constituie una din cheile succesului implementării acestui document. Întru diminuarea riscului, care ar putea apărea din partea autorităților responsabile de sectoarele economiei naționale, se impun măsuri de suport metodologic și informațional și de coordonare națională pentru instituțiile responsabile pentru a crește capacitatea și atractivitatea transpunerii viziunii naționale din domeniul mediului și integrării acesteia în politicile sectoriale, precum și în documente de investiții verzi în ramurile economiei naționale (industrie, agricultură, energetică, transport, construcții, comerț, servicii etc.). Aplicarea mai intensă a instrumentului de evaluare strategică de mediu a documentelor de politici și planificare va stimula acest proces.</p>
Riscuri externe		
<p>Situația geopolitică nefavorabilă poate condiționa ineficiența măsurilor implementate</p>	<p>Înalt</p>	<p>Războiul din Ucraina și criza energetică afectează în mod direct mediul înconjurător al Republicii Moldova. Pe lângă efectul transfrontalier al poluării aerului, apelor de suprafață și criza energetică a provocat tăieri ale masei lemnoase, reducând astfel și suprafața pădurilor. Această situație poate condiționa riscuri majore legate de eficiența atingerii obiectivelor de mediu trasate în document de a reduce nivelul de poluare a mediului sau de</p>

		<p>extindere a suprafețelor de păduri. Crearea unui fond de asistență tehnică din partea partenerilor de dezvoltare dedicat necesităților de suport pentru Republica Moldova, inclusiv pentru redresarea problemelor de mediu condiționate de consecințele războiului, ar fi o soluție pentru diminuarea acestui risc.</p>
--	--	--

7. Instituții responsabile

Strategia de mediu va fi aprobată de Guvernul Republicii Moldova, care va monitoriza și evalua implementarea acesteia prin intermediul Ministerului Mediului.

La implementarea Strategiei vor participa conform competențelor instituționale următoarele instituții:

- Ministerul Mediului cu subdiviziunile sale structurale interne și instituțiile subordonate;
- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare;
- Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării;
- Ministerul Energiei;
- Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale;
- Ministerul Sănătății;
- Ministerul Educației și Cercetării cu instituțiile subordonate (Institutul de Zoologie, Institutul de Ecologie și Geografie, Grădina Botanică);
- Ministerul Afacerilor Interne cu instituțiile subordonate.
- Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (ANSA);
- Agenția Națională de Sănătate Publică;

Implementarea Strategiei va fi asigurată prin intermediul mai multor programe sectoriale, care sunt în proces de implementare sau care urmează a fi elaborate și aprobate. Programele vor ține cont de obiectivele specifice din Strategie, precum și de ciclul de planificare strategică și bugetară a Guvernului.

Ministerul Mediului va crea și asigura funcționalitatea platformelor de comunicare, colaborare și cooperare intersectorială între toți actorii cu atribuții în realizarea Strategiei, va crea și dezvolta parteneriate cu următoarele instituții:

- Congresul Autorităților publice locale (CALM);
- Reprezentanți ai mediului de afaceri;
- Reprezentanți ai societății civile din domeniul mediului;
- Reprezentanți ai partenerilor de dezvoltare.

Administrația publică locală va transpune obiectivele și direcțiile de acțiuni ale Strategiei de Mediu în programe și planuri de acțiuni locale promovate pe diferite componente de mediu: gestionarea deșeurilor, calitatea aerului, gestionarea apelor. etc.

8. Proceduri de raportare

Procesul de monitorizare a Strategiei de mediu presupune crearea unui instrument de colectare și analiză a datelor generalizate privind situația reală a stării mediului în țară, care va permite evaluarea rezultatelor intervențiilor realizate față de rezultatele scontate.

Monitorizarea implementării obiectivelor și direcțiilor de acțiune incluse în Strategie presupune colectarea și centralizarea informațiilor de la autoritățile și instituțiile responsabile cu referire la indicatorii de rezultat stabiliți pentru fiecare din măsurile aferente obiectivelor Strategiei, precum și a informațiilor obținute în procesul de raportare a programelor sectoriale ce reies din document.

Monitorizarea și raportarea implementării Strategiei va fi asigurată de Ministerul Mediului prin intermediul următoarelor instrumente de raportare:

Raportul anual privind implementare a Strategiei va fi întocmit anual și va avea un caracter analitic al progresului în atingerea indicatorilor de monitorizare a Strategiei;

Raportul intermediar, care urmează a fi elaborat în anul 2027 ca urmare a unei evaluări intermediare a procesului de implementare Strategiei, cu analiza impactului intermediar al activităților derulate și țințelor intermediare și va include propuneri pentru ajustarea obiectivelor și indicatorilor finali în funcție de nivelul de realizare a țințelor, de condițiile socio-economice din țară și de manifestarea riscurilor de implementare evaluate;

Raportul final, care urmează a fi elaborat în anul 2031, la încheierea perioadei aferente de implementare a Strategiei și care va prezenta rezultatele finale, gradul de îndeplinire a indicatorilor și factorii ce nu au permis realizarea tuturor obiectivelor, impactul implementării documentului strategic, precum și contribuția acesteia la atingerea obiectivelor Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Rezultatele expuse în Raportul final se vor lua în considerare la elaborarea unui nou document de politici în domeniul mediului.

Rapoartele anuale de monitorizare, de evaluare intermediară și finală vor fi elaborate de către Ministerul Mediului, vor fi consultate public și vor fi plasate pe pagina web oficială a Ministerului.

Notă informativă
la proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de mediu
pentru anii 2024-2030

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2024-2030 a fost elaborat de Ministerul Mediului cu suportul proiectului „O justiție verde pentru un mediu protejat și comunități durabile în Republica Moldova”, susținut de Ambasada Suediei.

În scopul elaborării proiectului prin Ordinul ministrului mediului nr. 20 din 22 februarie 2022 a fost creat Grupul de lucru pentru elaborarea Strategiei de mediu pentru anii 2022-2033, din care fac parte reprezentanții tuturor părților interesate.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Existența unui mediu curat reprezintă o condiție incontestabilă a realizării drepturilor fundamentale ale omului, prevăzute de Constituția Republicii Moldova. Aceasta implică păstrarea calității principalelor componente ale mediului – aerului, apei, solului, florei și faunei în condițiile unei dezvoltări durabile. Întru respectarea acestui deziderat, precum și în conformitate cu prevederile Programului de Activitate a Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”, Ministerul Mediului a elaborat proiectul Strategiei de mediu pentru anii 2024-2030.

Elaborarea proiectului strategiei a fost dictată și de vectorul politic de integrare europeană al țării, de cerințele actuale de aproximare a legislației naționale la prevederile Directivelor Uniunii Europene și de necesitatea de a implementa o politică cadru cu privire la protecția mediului și utilizarea resurselor naturale.

Totodată, în ultima perioadă au avut loc o serie de schimbări ale obiectivelor, priorităților, direcțiilor de acțiune și angajamentelor în domeniul mediului atât la nivel național, regional și internațional, care nu sunt abordate în documentele de politici, care trebuie reflectate și integrate într-o planificare strategică națională de mediu. Printre acestea evoluții, relevante pentru politica de mediu sunt:

- Adoptarea în anul 2015 a Agendei globale de dezvoltare durabilă 2030 și a celor 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD). În baza Agendei globale, la nivel de țară au fost naționalizate majoritatea obiectivelor de dezvoltare durabilă și incluse în Strategia Națională de Dezvoltare (SND) „Moldova Europeană 2030”;

- Noua Agendă de Asociere până în anul 2027 și Acordul de Asociere RM-UE, conform cărora au fost actualizate angajamentele Republicii Moldova la capitolul „Mediul înconjurător” și capitolul „Politici climatice”, prin continuarea procesului de transpunere și implementare a noilor directive și reglementări europene;

- Pactul Verde European, lansat în 2019, care se concentrează pe reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES), decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor naturale, pe politica de mediu incluzivă, precum și inițiativele din cadrul acestuia, cum ar fi Strategia UE în domeniul biodiversității pentru 2030, noul Plan de acțiune pentru economia circulară, Strategia pentru promovarea durabilității în domeniul substanțelor chimice și Planul de acțiune privind reducerea la zero a poluării, ș.a.;

- Acordul de la Paris (a. 2015) în cadrul Convenției-cadru a ONU privind schimbările climatice, care urmărește consolidarea răspunsului global la amenințările schimbărilor climatice, inclusiv prin menținerea creșterii temperaturii medii globale cu mult sub 2°C peste nivelurile preindustriale și prin continuarea eforturilor de limitare a creșterii temperaturii la 1,5°C, recunoscând că acest lucru ar reduce semnificativ riscurile și impactul schimbărilor climatice. Pactul climatic de la Glasgow, semnat în anul 2021, care prevede necesitatea întreprinderii acțiunilor imediate pentru limitarea încălzirii globale și pentru atingerea neutralității climatice a UE către 2050 (zero emisii de carbon);

- Cel de-al 8-lea Program european de acțiune pentru mediu, cu șase obiective tematice prioritare ce vizează reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, adaptarea la schimbările climatice, un model de creștere durabil, un obiectiv ambițios de reducere la zero a poluării, protecția și refacerea biodiversității și reducerea principalelor presiuni asupra mediului și a climei legate de producție și consum;

Toți acești factori au condiționat lansarea procesului de elaborare a unei noi Strategii de mediu până în anul 2030.

Elaborarea proiectului Strategiei de mediu pentru anii 2024-2030 (în continuare Strategia) este stabilită în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2024, Capitolul „Mediu”, acțiunea 395 (aprobat prin HG nr. 887/2023).

Strategia de mediu corespunde domeniilor din capitolul 16 „Mediul înconjurător”, prevăzute de Acordul de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană, ratificat prin Legea nr. 112/2014 și este elaborată și în vederea executării prevederilor acordurilor multilaterale de mediu, la care Republica Moldova este parte, având astfel obligația de a dezvolta măsuri de implementare a acestor acorduri la nivel național.

Totodată, Strategia înglobează în sine prioritățile de dezvoltare durabilă ale țării din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată prin Legea nr. 315/2022, în special obiectivele specifice menționate la capitolul 10 „Asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur”.

Prin urmare, prin obiectivele Strategiei de Mediu până în anul 2030 va putea fi urmărit progresul realizării la nivel național a 7 din cele 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) pe domeniul mediului (ODD1, ODD6, ODD12, ODD13, ODD14, ODD15, ODD16).

Scopul Strategiei este de a garanta condiții sigure pentru mediu și viață la nivel național, dar și contribuția la atingerea obiectivelor europene de mediu, precum:

- reducerea rapidă a emisiilor nete de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030 comparativ cu nivelurile din 1990 și obținerea neutralității climatice până în 2050;

- creșterea capacității de adaptare, inclusiv pe baza abordărilor ecosistemice, consolidarea rezilienței și o mai bună adaptare și reducerea vulnerabilității mediului, a societății și a tuturor sectoarelor economiei la schimbările climatice, ameliorând prevenirea dezastrelor meteorologice și climatice și pregătirea pentru acestea;

- accelerarea tranziției către o economie circulară netoxică, în care creșterea este regenerativă, resursele sunt folosite eficient și sustenabil și se aplică ierarhia deșeurilor;

- urmărirea obiectivului de reducere la zero a poluării, inclusiv în privința produselor chimice periculoase, pentru a obține un mediu fără substanțe toxice, inclusiv pentru aer, apă și sol, precum și în privința poluării fonice, și protecția sănătății și prosperității oamenilor, animalelor și ecosistemelor de riscurile legate de mediu și de impactul negativ;

- protecția, conservarea și refacerea biodiversității, prin oprirea și inversarea declinului biodiversității și prin ameliorarea stării ecosistemelor și a funcțiilor și serviciilor pe care le oferă, prin ameliorarea stării mediului, în special a aerului, a apei și a solului, precum și prin combaterea deșertificării și degradării solului;

- reducerea presiunilor asupra climei și mediului legate de producție și consum, în special în domeniile energiei, industriei, clădirilor și infrastructurii, mobilității, turismului, comerțului internațional și sistemului alimentar.

Strategia de mediu stabilește un obiectiv general, care să asigure crearea unui sistem eficient de management de mediu, care să contribuie la creșterea factorilor de mediu și să asigure populației dreptul la un mediu înconjurător curat, sănătos și sigur.

Totodată, strategia include obiectivele și prioritățile naționale până anul 2030 în următoarele subdomenii de mediu: bună guvernanta de mediu, prevenirea poluării mediului, protecția aerului atmosferic, gestionarea durabilă și protecția resurselor de apă, a resurselor de sol, a resurselor minerale utile, a biodiversității și ecosistemelor naturale (păduri, zone umede, arii naturale protejate de stat, etc.), gestionarea integrată a deșeurilor și substanțelor chimice, bio-securitatea, atenuarea și adaptarea la efectele schimbărilor climatice, ș.a.

Implementarea Strategiei va oferi un cadru echitabil, eficient și oportun pentru dezvoltarea întregului sistem de protecție a mediului în Moldova. Programele și planurile de acțiuni sectoriale elaborate și puse în aplicare în vederea implementării obiectivelor generale ale Strategiei vor propune soluții și măsuri necesare pentru a răspunde celor mai mari provocări din domeniu.

Strategia oferă oportunități adiționale privind realizarea angajamentelor comune de limitare a încălzirii globale și de atingere a neutralității climatice a Uniunii Europene, incluse în agenda de priorități ale Guvernului, inclusiv în Acordul de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană și Acordul de la Paris (2015) în temeiul Convenției - cadru a ONU privind schimbările climatice.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul nu conține norme de armonizare a legislației naționale cu legislația UE.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Strategia de mediu pentru anii 2024-2030 își propune garantarea condițiilor sigure pentru mediu și viață la nivel național, prin aplicarea tuturor instrumentelor necesare, care să contribuie la organizarea activității umane și economice în așa fel, încât aceasta să se desfășoare cu maximă responsabilitate față de mediu și societate, cu respectarea tuturor principiilor politicii de mediu.

Totodată, Strategia vizează accelerarea tranziției verzi într-un mod echitabil și favorabil incluziunii, obiectivul pe termen lung pentru anul 2030 fiind „Ameliorarea calității mediului înconjurător și avansarea în procesul de atingere a obiectivului „zero poluare” pentru apă, aer și sol și protejarea sănătății și a calității vieții”.

Proiectul strategiei de mediu este structurat în 8 capitole după cum urmează:

Capitolul I. Introducere – prezintă aspecte generale, informația referitoare la importanța, necesitatea și contextul elaborării prezentului document de politici, precum și relevanța cu angajamentele naționale și internaționale de mediu asumate de către Guvernul Republicii Moldova.

Capitolul II. Analiza situației – reflectă principalele probleme din domeniul protecției mediului, schimbărilor climatice și resurselor naturale.

Capitolul III. Viziune și obiectivele specifice.

Viziunea Strategiei de Mediu pentru anii 2024-2030 este centrată pe îmbunătățirea calității mediului înconjurător și raționalizarea utilizării resurselor naturale. Astfel, până în anul 2030, dimensiunile calității mediului în Republica Moldova vor fi îmbunătățite tangibil și durabil, în conformitate cu aspirațiile europene stabilite în Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană.

Obiectivele generale ale Strategiei sunt reflectate astfel, încât să cuprindă cele mai importante domenii ale sectorului de protecție a mediului și de utilizare a resurselor naturale, precum: guvernarea de mediu; calitatea, protecția și gestionarea resurselor de apă; calitatea și protecția aerului; calitatea și protecția solului și subsolului; conservarea biodiversității și a ecosistemelor naturale; gestionarea deșeurilor și a substanțelor chimice; atenuarea și adaptarea la schimbările climatice; promovarea economiei verzi și a consumului responsabil al resurselor naturale. Fiecare obiectiv în parte stabilește direcțiile prioritare de acțiuni menite să asigure îndeplinirea obiectivului general, care ulterior vor fi dezvoltate în programe și planuri de acțiuni sectoriale.

Obiectivele și direcțiile prioritare ale Strategiei:

Obiectivul specific 1. „Dezvoltarea unui sistem de guvernare de mediu transparent, eficient, incluziv și durabil care să asigure conformitatea cu cerințele în domeniul protecției mediului”;

Obiectivul specific 2. „Îmbunătățirea calității apelor de suprafață și subterane, protecția și gestionarea durabilă a resurselor de apă”;

Obiectivul specific 3. „Îmbunătățirea calității și protecția aerului”;

Obiectivul specific 4. „Îmbunătățirea calității solului, protecția și utilizarea durabilă a resurselor de sol și a resurselor minerale utile”;

Obiectivul specific 5. „Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a biodiversității și ecosistemelor naturale”;

Obiectivul specific 6. „Asigurarea dezvoltării sistemului de management integrat al deșeurilor și al substanțelor chimice.”;

Obiectivul specific 7. „Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră către anul 2030 cu

70% comparativ cu 1990 după scenariul necondiționat (sau cu 88% după cel condiționat) asigurând contribuția Republicii Moldova la obținerea neutralității climatice către anul 2050 la nivel european și creșterea rezilienței sectoarelor economice la schimbările climatice”;

Obiectivul specific 8. „ Promovarea economiei verzi, eficientizarea utilizării resurselor și dezvoltarea economiei circulare.”.

Pentru fiecare obiectiv general au fost elaborate direcțiile de acțiune, care cuprind măsuri de ordin normativ, instituțional și infrastructura, activități de cercetare-dezvoltare și monitorizare, precum și implicarea și sporirea capacităților actorilor cheie.

Capitolul IV. Impactul Strategiei. Pe termen lung, Strategia urmărește asigurarea căii de dezvoltare economică verde, oferirea noilor posibilități pentru utilizarea la scară mai mare a inovațiilor tehnologice emergente; obținerea asistenței tehnice și de capacitate pentru implementarea proiectelor de atenuare și adaptare la schimbările climatice, cu efect pozitiv asupra modernizării obiectivelor de infrastructură, creșterea eficienței energetice, dezvoltarea surselor regenerabile de energie, conservarea solurilor, împăduririi terenurilor degradate, modernizării sistemelor de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice, etc.

Progresul în implementarea Strategiei și impactul acesteia va fi monitorizat prin intermediul **indicatorilor de impact și rezultat, prezentate în Capitolul V**, ce stabilesc valori de referință, ținte intermediare și finale, care urmează a fi atinse către anii 2026 și, respectiv 2030.

Capitolul VI. Riscuri de implementare include descrierea și gradul riscurilor anticipate și măsurilor de diminuare sau înlăturarea a acestora.

Capitolul VII. Autorități și Instituții Responsabile sunt prezentate autoritățile și instituțiile responsabile pentru implementarea prevederilor Strategiei.

Capitolul VIII. Proceduri de raportare, monitorizare și evaluare. Implementarea Strategiei va fi asigurată prin intermediul programelor naționale sectoriale, care sunt în proces de implementare sau care urmează a fi elaborate și aprobate. Programele vor ține cont de obiectivele specifice din Strategie, precum și de ciclul de planificare strategică și bugetară a Guvernului. Monitorizarea și raportarea implementării Strategiei va fi asigurată de Ministerul Mediului, în baza informațiilor prezentate de către autoritățile și instituțiile responsabile, menționate la Capitolul VII.

5. Fundamentarea economico-financiară

Strategia de mediu până în anul 2030 va fi documentul de referință, în procesul de elaborare a Programelor naționale sectoriale de implementare. Prin urmare cheltuielile vor fi stabilite în procesul de elaborare a proiectelor Programelor.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul de hotărâre de Guvern se încadrează în cadrul normativ în vigoare și nu necesită modificarea altor acte normative.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Conceptul Strategiei a fost avizat de Cancelaria de Stat prin Avizul nr. 21-113-7246 din 22.07.2022. Recomandările și obiecțiile Cancelariei de Stat au fost luate în considerare la elaborarea proiectului Strategiei.

În conformitate cu articolul 9 al Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, *Anunțul privind inițierea elaborării Strategiei de mediu pentru anii 2023-2030 cu Conceptul Strategiei* a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Mediului, la linkul: <https://particip.gov.md/ru/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborarii-strategiei-de-mediu-pana-in-anul-2033/9465>

La data de 12.10.2023 pe pagina web a ministerului și pe portalul particip.gov.md a fost publicat anunțul privind consultarea proiectului hotărârii de Guvern pentru aprobarea Strategiei de Mediu pentru anii 2023-2030 – termen de prezentare a comentariilor – 25.10.2023.

<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anuntprivind-organizarea-consultarii-publice-a-proiectului-hotararii-de-guvern-pentru-aprobarea-strategiei-de-mediu-pentru-anii-2023-2030/11309>

La data de 31 octombrie 2023 în cadrul Ministerului Mediului au fost organizate consultări publice (prezentarea) Strategiei de mediu, unde au participat cca 50 persoane (cu prezență fizică și on-line). Comentariile și sugestiile sunt reflectate în tabelul de sinteză, și luate în considerație la definitivarea proiectului Strategiei de Mediu pentru anii 2024-2030.

Proiectul Strategiei a fost remis Cancelariei de Stat pentru evaluarea calității și conformității (*scrisoarea nr. 04-05/2879 din 04.12.2023*), iar prin scrisoarea nr. 21-113-13671 din 29.12.2023, Cancelaria de Stat a remis recomandările pe marginea proiectului, care au fost luate în considerație la definitivarea proiectului.

MINISTRU

Iordanca-Rodica IORDANOV

SINTEZA
obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor) la proiectul Strategiei de mediu pentru perioada 2023 - 2030

Participantul la avizare (expertizare)/ consultare publică	Conținutul obiecției/ propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
<p>Dna Maria Sandu, Dr. în chimie, Institutul de Ecologie și Geografie, USM</p> <p>(la adresa de e-mail angela.panciuc@mediu.gov.md 17.10.2023)</p>	<p><i>La textul Strategiei de Mediu</i></p> <p>Obiecțiile au fost prezentate în formatul de redactare, în mare parte țin de cele de punctuație.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Modificările au fost operate.</p>
<p>Inspectoratul pentru Protecția Mediului</p> <p>(prin e-mail 25.10.20223)</p>	<p><i>La textul Strategiei de Mediu</i></p> <p>La pct.5: Indicatori de monitorizare și evaluare, Obiectivul general 6: Asigurarea dezvoltării sistemului de management integrat al deșeurilor și al substanțelor chimice, Direcția prioritară nr. 6.2 se vor face modificări:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în colonița „Indicatori de rezultat al politicii publice” se va completa cu sintagma „formarea și asigurarea funcționării Centrului de gestionare a deșeurilor periculoase”; - din această coloniță se va exclude informația cu privire la țintele de colectare REP și se va transfera aceasta la Direcția prioritară nr. 6.3 „Implementarea responsabilității extinse a producătorului (REP); - la colonița 7, în textul „Proporția deșeurilor periculoase reciclate, eliminate sau depozitate la gunoiște din totalul deșeurilor periculoase formate (12.4.2.b.)” sintagma „<i>eliminate sau depozitate la gunoiște</i>” va fi exclusă. 	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Indicatorul a fost introdus la Direcția prioritară 6.1. Totodată conform proiectului de modificare a Legii nr. 209/2016 cu privire la deșeuri , art. 62 denumirea Centrului este Centrul de gestionare a deșeurilor.</p> <p>Se acceptă parțial, ținte asociate cu ambalaje au rămas la direcția prioritară 6.1, celelalte ținte au fost reflectate în Direcția prioritară nr. 6.3</p> <p>Nu se acceptă. Formularea indicatorului a fost preluată din HG nr. 953/2022 cu privire la aprobarea cadrului național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030</p>

<p>Agencia „Apele Moldovei” (scr. 03-04/1522 din 25.10.2023)</p>	<p><i>La textul Strategiei</i> - pe tot textul proiectului Strategiei de Mediu de substituit cuvântul „sub-bazin” cu cuvântul „subbazin”, conform art.2 al Legii apelor nr. 272/2011; - la pagina 9 de exclus sintagma „și hidroameliorației”, conform HG nr. 882/2014 cu modificările ulterioare.</p>	<p>Se acceptă. Modificările au fost operate.</p>
<p>Agencia pentru Geologie și Resurse Minerale (scr. nr. 940/05 din 24.10.2023)</p>	<p><i>La textul Strategiei</i> La pag. 27 din proiectul Strategiei, în partea ce ține de balanța de stat a rezervelor de substanțe minerale utile, vă informăm că pe site-ul https://agrm.gov.md/images/Balanta_de_stat_2023.PDF sunt disponibile datele privind zăcămintele de substanțe minerale utile conform situației de la 01.01.2023. De asemenea, este necesar de revăzut textul de la pagina 67, pct. 5) „reorganizarea Agenției de Mediu cu absorbția Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, prin atribuirea în responsabilitatea acestuia a funcțiilor de implementare a politicilor în domeniul substanțelor chimice,„. Această afirmație contravine cu obiectivele strategice de mediu/direcții prioritare/indicatori de rezultat, sursa cărora este indicată Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale (AGRM) și specificate în capitolul 5. <i>Indicatori de monitorizare și evaluare</i> din proiectul Strategiei de mediu.</p>	<p>Se acceptă Balanța de stat a rezervelor de substanțe minerale utile conform situației la 01 ianuarie 2023 a fost introdusă.</p>
<p>Serviciul Hidrometeorologic de Stat (scr. nr. 02/844 din 26.10.2023)</p>	<p><i>La proiectul HG</i> 1. De revizuit prevederea punctului 6 din proiectul hotărârii. În redacția actuală, este indescifrabilă. 2. La rubrica „Contrasemnează, Ministrul finanțelor”, de menționat ministrul în exercițiu la moment. <i>La proiectul Strategiei de mediu</i> 3. La proiectul Strategiei de mediu, capitolul I. Introducere, fraza a doua, unde sunt enumerate subdomeniile de mediu (pag. 1), propunem a fi completată cu textul „monitorizarea condițiilor hidrometeorologice și a fenomenelor hidrometeorologice periculoase”. Considerăm obiectivă operarea completării respective, deoarece reflectă exact domeniul de activitate al SHS și este parte integrantă al domeniului de mediu care nu poate fi exclusă din obiectivele și prioritățile naționale propuse a fi incluse în Strategia de mediu pentru anii 2023-2030.</p>	<p>Nu se accepta, PHG are doar 5 puncte, astfel pct. 6 in PHG nu este. Se acceptă. Modificările au fost operate. Se acceptă parțial, textul introducerii a fost completat cu textul “asigurarea unui monitoring integrat al calității mediului”, care include și monitorizarea condițiilor hidrometeorologice.</p>

7. Subcapitolul 3.2.4 Obiectivul general 4. „Îmbunătățirea calității solului, protecția și utilizarea durabilă a resurselor de sol și a resurselor minerale utile”, propunem a fi completat cu prevederi referitoare la *gestionarea durabilă a terenurilor și măsuri de combatere a degradării acestora*.

Astfel, se propune redenumirea Obiectivului general 4 cu următorul titlu: „*Îmbunătățirea calității solului, protecția și utilizarea durabilă a resurselor de sol, a terenurilor și a resurselor minerale utile*”.

În context, după alineatul 1 (pag. 81), de completat cu următorul text: „*În Republica Moldova procesele de degradare a terenurilor și deșertificare sunt condiționate atât de condițiile naturale, cât și de factorii antropici. Din condițiile naturale se evidențiază fenomenele climatice (ploi torențiale, perioadele frecvente de uscăciune și secetă, vânturile puternice), relieful accidentat, litogeneza și compoziția rocilor de la suprafața terestră. Pe lângă acestea, exploatarea terenurilor agricole peste limitele admisibile ale fondului funciar, defrișarea pădurilor și deștelenirea stepelor, parcelarea excesivă a terenurilor agricole în rezultatul privatizării, folosirea tehnologiilor dăunătoare din punct de vedere ecologic, practicile nesustenabile de gestionare a terenurilor, sistemele inadecvate de irigare și eroziunea solului reprezintă provocări pentru degradarea terenurilor din țară care au condus la reducerea considerabilă a productivității și au avut un impact distructiv asupra solului.*”

Alineatul 3 (pag. 81), după textul „*eficientă a solului*”, de completat cu cuvântul „, , *terenurilor*”, în conformitate cu prioritățile obiectivului de referință.

În aceeași ordine de idei, propunem completarea subcapitolului respectiv cu o direcție nouă, cu următorul conținut: „***Direcția prioritară 4.2 Atingerea neutralității degradării terenurilor (LDN) și gestionarea durabilă a terenurilor (SLM)***”

Terenurile valorificate, folosite în decurs de decenii în agricultură, ca regulă sunt supuse diferitelor procese de degradare, printre care se numără și deșertificarea. Conform datelor Cadastrului Funciar, în anul 2022, terenurile erodate ocupau circa 1 008 562 ha. Dintre acestea, 567 693 ha – slab erodate, 303 403 ha – moderat erodate și 137 466 ha – puternic erodate. Suprafața terenurilor erodate

Nu se acceptă. Noțiunea resurse de sol este una complexă, care reflectă totalitatea resurselor funciare, inclusiv și diferitor tipuri de terenuri .

Nu se acceptă. Capitolul 3.2 din textul strategiei se referă la direcțiile prioritare de acțiune și descriu măsurile. Textul propus repetă conținutul problemelor în domeniul dat, descris în Capitolul II. Analiza situației.

Nu se acceptă. Solul este o noțiune potrivită.

Nu se acceptă. Activitățile asociate cu atingerea neutralității degradării terenurilor, precum și gestionarea lor durabilă se vor regăsi în textul Programului privind combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații/măsuri de combatere a degradării și deșertificării solului, inclus în Direcția prioritară nr. 4.1

	<p>s-a majorat pe parcursul ultimilor 40 de ani, avansând anual. În situația respectivă se impune necesitatea promovării politicilor de gestionare durabilă a terenurilor și întreprinderea acțiunilor vitale de protecție a acestora.</p> <p>Dirrecția prioritară se va realiza prin întreprinderea următoarelor măsuri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - restaurarea și conservarea terenurilor degradate, ceea ce contribuie la economia verde prin crearea de oportunități de angajare, promovarea serviciilor ecosistemice și sprijinirea turismului durabil; - promovarea practicilor de gestionare durabilă a terenurilor, cum ar fi agrosilvicultura, agricultura durabilă și reîmpădurirea, contribuind la economia verde prin creșterea eficienței resurselor, conservarea biodiversității și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră; - diversificarea activităților economice în regiunile afectate de degradarea terenurilor, cum ar fi investiții în energie regenerabilă, ecoturism, agricultura durabilă și alte sectoare verzi, încurajând creșterea economică și crearea de locuri de muncă; - stabilirea sistemelor de monitorizare și evaluare pentru urmărirea (monitorizarea) progresului indicatorilor de restaurare a terenurilor, modificările acoperirii terenurilor și eficacitatea proiectelor de restaurare, care va permite managementul adaptiv și luarea deciziilor în cunoștință de cauză.”. <p>8. Tot cuprinsul textului proiectului de hotărâre și proiectului Strategiei de ajustat sub aspect gramatical, tehnic, cu respectarea normelor de stil, regulilor de expunere, ortografie, punctuație.</p>	<p>Textul privind gradul de erodare a terenurilor a fost adăugat în capitolul II. Analiza situației</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p>
<p>Agencia Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice</p> <p>(scr. nr. 01-04/865 din 27.10.2023)</p>	<p><i>La proiectul Strategiei de mediu</i></p> <p>1. În primul rând s-a constatat o greșeală sistemică comisă la elaborarea documentelor de politici publice, inclusiv și proiectului dat de Strategie. Astfel, proiectul de Strategie, analizând situația cu protecția mediului și planificând măsurile până în anul 2030 nu menționează, nu face nici-o referință și nu asigură legătura cu rezoluțiile și măsurile adoptate de către forul global de mediu - Adunarea ONU pentru Mediu (UNEA), inclusiv și în aspectul îndeplinirii și/sau planificării măsurilor pentru îndeplinirea acestora.</p> <p>2. La capitolul I „Introducere” al proiectului de Strategie:</p>	<p>Nu se acceptă, documentul face referința la toate tratatele internaționale de mediu, inclusiv și cele gestionate de instituțiile ONU</p>

	<p>1) La primul paragraf al capitolului I: cuvintele „substanțelor chimice toxice” se substituie cu cuvintele „substanțelor chimice periculoase”;</p> <p>2) În al doilea paragraf al capitolului I, este propus că Strategie de Mediu să fie strategia sectorială pentru protecția mediului, schimbările climatice și resursele naturale. În același timp, propunerea dată nu este motivată și argumentată atât în capitolul, cât și în Nota informativă.</p> <p>3) În capitolul I se menționează că, „<i>Strategia include obiective și direcții de acțiune care să contribuie la implementarea obiectivelor și priorităților de mediu stabilite în ...</i>” și se listează unele instrumente naționale și internaționale. Totodată, considerăm că va fi rezonabilă completarea listei instrumentelor cu un text cu referire la tratatele internaționale de mediu la care Republica Moldova este parte și cooperarea cu organismele internaționale, inclusiv cele financiare, pentru implementarea și atingerea obiectivelor și direcțiilor de acțiune preconizate în Strategie.</p> <p>3. În legătură cu managementul substanțelor chimice și deșeurilor acestora, va fi rezonabilă:</p> <p>1) pe tot cuprinsul proiectului de Strategie textul „produse de uz fitosanitar”, la orice formă gramaticală, de a substitui cu textul „produse de protecție a plantelor”, la forma gramaticală corespunzătoare, ceea ce va fi în concordanță atât cu terminologia utilizată în unele menționări și referințe expuse în proiectul examinat, cât și cu terminologia prevăzută în Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice;</p> <p>2) de a completa proiectul de Strategie cu textul legat de deciziile importante, prevăzute pentru perioada după 2020 și adoptate de către Conferința Internațională privind Managementul Substanțelor Chimice (ICCM-5) din cadrul Abordării Strategice în domeniul Managementului Internațional al Substanțelor Chimice (SAICM), care a avut loc în perioada de 25-29 septembrie 2023 în or. Bonn (Germania) organizată de către Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP) și Guvernul Germaniei și desfășurată sub președinția Germaniei.</p> <p>În contextul celor expuse, concretizăm că, pe parcursul ICCM-5 au fost adoptate: un instrument nou denumit „Cadrul Global pentru Substanțele Chimice” (Global Framework for Chemicals (GFC)) și Declarația de la Bonn – pentru planeta liberă de la daune cauzate de</p>	<p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate în textul Notei informative.</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p>
--	--	--

	<p>substanțele chimice și deșeurile; un Fond GFC care va fi gestionat de UNEP și un șir de alte rezoluții care sunt focusate la implementarea GFC;</p> <p>3) de a stabili abordările strategice și direcțiile prioritare legate nu numai cu POP, iar și direcționate la reducerea utilizării în țară a pesticidelor foarte periculoase (HHPs), produselor și articolelor chimice periculoase, care constau sau conțin substanțe sau amestecurile periculoase, inclusiv și cele de mercur, plumb sau cadmiu, compușii acestora, precum și soluționarea problemelor de stocuri și deșeuri foarte periculoase.</p> <p>4) în subcompartimentul 2.4 „Managementul substanțelor chimice”:</p> <p>a) ultima propoziție din primul paragraf al acestui subcompartiment de expus în următoarea redacție: „Principalele substanțe chimice importate sunt: produse farmaceutice, agenți frigorifici, îngrășăminte, pesticide, biocide, detergenți, solvenți, vopsele, lacuri, produse de rafinare a automobilelor, produse de construcții și alte substanțe și produse chimice utilizate în agricultură, industria prelucrătoare și alte industrii”;</p> <p>b) în al doilea paragraf al subcompartimentului sus-menționat textul „prin aplicarea de produse de uz fitosanitar și fertilizanți” de a substitui cu textul „prin aplicarea de produse de protecție a plantelor, definite în art. 4 pct. 24) din Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice, și fertilizanți” ceea ce va fi în concordanță atât cu terminologia utilizată în legea citată, cât și cu denumirea tabelului 10 din subcompartimentul 2.4;</p> <p>c) în al treilea paragraf al acestui subcompartiment textul „O altă categoria importantă a substanțelor și produselor chimice sunt produsele biocide, definite în art. 4 pct. 23) și incluse în Anexa nr. 5 din Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice.” de a substitui cu textul „O altă categoria de pesticide determinate în art. 4 pct. 14 lit. b) din Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice este prezentată de produsele biocide, definite în art. 4 pct. 23) și incluse în Anexa nr. 5 la legea menționată.”;</p> <p>d) în paragraful expus după tabelul 11 cuvintele „Un alt tip de substanțe constituit gazele fluorurate” se substituie cu cuvintele „Un alt tip de substanțe chimice industriale constituie gazele fluorurate” și mai departe după text;</p>	<p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p>
--	---	--

4. La Direcția prioritară 3.1 „Crearea sistemului de asigurare a calității aerului...”: textul „- implementarea angajamentelor Convenției de la Geneva privind poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi (inclusiv și protocolul privind metale grele) precum și protocoalelor privind RETP și metale grele ale Convenției de la Aarhus privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în domeniul mediului; precum și angajamentul în temeiul Acordului de la Paris ce prevede reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și cele ale CONUSC” **trebuie revizuit** cu aducerea denumirilor tratatelor internaționale ratificate sau la care Republica Moldova a aderat cu denumirile expuse în legislația națională de ratificare/aderare în vigoare. Menționăm că, concretizarea denumirii Convenției LRTAP este necesară și în alte texte din cuprinsul proiectului de Strategie. De asemenea trebuie concretizată abrevierea „CONUSC”.

În acest context ținem să concretizăm că Republica Moldova a aderat la *Convenția din 1979 asupra poluării atmosferice transfrontiere pe distanțe lungi* prin Hotărârea Parlamentului nr. 399/1995, iar Protocoalele acesteia privind poluanții organici persistenți și privind metalele grele au fost ratificate prin Legea nr. 1018/2002. Respectiv, Protocolul privind metalele grele nu este tratatul la Convenția de la Aarhus.

În același timp, întru executarea prevederilor Convenției privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului, ratificate prin Hotărârea Parlamentului nr. 346/1999, de către Republica Moldova prin Legea nr. 99/2013 a fost ratificat Protocolul privind registrele emisiilor și transferului de poluanți. Protocolul RETP contribuie nu numai la implementarea Convenției de la Aarhus, dar și la implementarea altor tratate internaționale de mediu care conțin cerințele privind cadastrele/registrele emisiilor și transferului de poluanți (de exemplu, Convențiile de la Stockholm privind poluanții organici persistenți, Convenția de la Minamata cu privire la mercur etc.).

5. În cuprinsul proiectului de Strategie se menționează cele mai bune tehnici disponibile (BAT) și se planifică activitățile legate de BAT. Totodată, nu se menționează și nu sunt planificate activitățile legate de implementarea celor mai bune practici de mediu (BEP), care se reglementează de tratatele internaționale de mediu (de exemplu tratatele globale: Convenția de la Stockholm, Convenția de la Minamata etc.) și se

Se acceptă. Modificările au fost operate

Se acceptă. Modificările au fost operate

	<p>prezintă obligațiunile asumate de către Republica Moldova în urma ratificării acestora.</p> <p>6. În contextul tehnicii legislative, menționăm că capitolele se vor însemna succesiv cu numere ordinare exprimate prin cifre romane și se vor expune cu utilizarea cuvântului „Capitolul”, în vederea racordării astfel la prevederile art. 53 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.</p> <p>La Nota informativă: În cuprinsul Notei sunt utilizate denumirile diferite ale Strategiei, de exemplu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategia de mediu pentru anii 2023-2030; - Strategia de mediu pentru anii 2022-2033; - Strategia de mediu până în anul 2030; - Strategia de mediu până în anul 2033. <p>În acest context este necesară concretizarea denumirii Strategiei de Mediu. Obiecția este valabilă și pentru subcapitolul 5 „Indicatori de monitorizare și evaluare” din proiectul de Strategie.</p>	<p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p>
<p>Institutul de Standardizare din Moldova</p> <p>(nr. 04-02/315 din 27.10.2023)</p>	<p>Institutul de Standardizare din Moldova (ISM) în baza atribuțiilor care îi revin în temeiul Legii nr. 20 din 04.03.2016 cu privire la standardizarea națională, Vă comunică următoarele.</p> <p>În conformitate cu art. 12, alin. (1) din Legea nr. 20 standardele europene și internaționale, se pun în aplicare în Republica Moldova prin adoptarea acestora ca standarde moldovenești, acestea sunt examinate periodic, revizuite și modificate la necesitate.</p> <p>În acest context, ISM a examinat anunțul privind consultarea publică a proiectului Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2023-2030 plasat pe pagina oficială particip.gov.md, și Vă informează că standardul SM ISO 50001:2012 este anulat, acesta fiind înlocuit cu o nouă ediție actualizată după cum urmează: SM EN ISO 50001:2019 „Sisteme de management al energiei. Cerințe și ghid de utilizare”.</p> <p>Totodată, ISM recomandă ca referințele la standardele moldovenești din domeniul sistemelor de management, să fie specificate în actele</p>	<p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p>

	<p>legislative, normative ca standarde nedatate, în acest caz va fi aplicabilă ultima versiune a standardului.</p> <p>ISM rămâne deschis pentru o colaborare constructivă în domeniul standardizării.</p>	
<p>Asociația internațională a Păstrătorilor Rîului „Eco-TIRAS”</p> <p>f/n din 31.10.2023</p>	<p>Recomandările la Proiectul Strategiei de mediu 2023-2030.</p> <p>1). Conform Convenției Aarhus, La p.7 trebuie să fie numită nu numai consultarea, dar și participarea publicului în luarea deciziilor.</p> <p>2). In compartimentul 2.1.5 va fi bine de a analiza cazul concret de comercializarea peștilor din braconaj și lipsa oricărei reacției din partea Statului la acest fenomen și cum este planificată rezolvarea problemei.</p> <p>3). 2.1.6 – Va fi bine se deschide Centrul de Informație de Mediu (Centrul Aarhus) la etajul 1 al clădirii Ministerului și se reflectă asta în Strategie. Deja a fost propusă, dar fără reacția.</p> <p>4. Pag. 29 - 41 de specii de pești în fauna RM nu corespunde realității – trebuie să fie verificat. Sunt mai mulți – cel puțin 70.</p> <p>5. Pag. 35 - Cantitatea de pește nativ a crescut de 1,7 ori în ultimii zece ani – în fraza asta o vorba nativ este utilizată greșit, deoarece cel puțin 50% din aceste pești sunt aclimatizate în RM.</p> <p>6. Pag. 35 – în fraza “Cantitatea de pește nativ a crescut de 1,7 ori în ultimii zece ani și reprezintă actualmente 10 668 tone sau 25% din valoarea întregii producții pescărești din țară.” vorba “producerii” trebuie să fi substituită cu “consum”, deoarece nu corespunde realității.</p> <p>7. Pag. 57 – fraza „la 970 milioane m3/an/om” trebuie să fie „la 970 milioane m3/an”.</p> <p>8. La pag. 74 este vorba despre rolul inspectorilor voluntari de mediu. Dar condițiile de activitatea nu sunt reflectate. Cadrul actual nu se permite activitatea eficientă. Trebuie să fie perfectată.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Se acceptă.</p> <p>Nu se acceptă. Centrul de Consultanță și Informații de Mediu Aarhus există din 2013, fiind creat cu sprijinul Misiunii OSCE în Moldova</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Se acceptă parțial. Condițiile de activitate a inspectorilor de mediu vor fi reflectate în actele normative din domeniu. Reglementările se fac în acte normative dar nu în documente de politici.</p>

	<p>Pag. 80. Se propune ca măsura “reducerea microplasticelor eliberate în mediu. Deoarece microplastic este produs de distrugerea a plasticului, evident, că trebuie să fie scris “reducerea plasticului eliberat în mediu”.</p> <p>10. Pag. 87 - extinderea suprafeței ariilor naturale protejate de stat până la 10,0%. Nu este clar, ce este propus concret? Care sunt teritoriile potențiale pt protejarea? Trebuie să fie numite, măcar parțial.</p>	<p>Nu se acceptă. Cadrul internațional restricționează microplasticele adăugate în mod intenționat în produse, care ulterior sunt eliberate în mediu.</p> <p>Nu se accepta. În prezent Reteaua Emerald va fi principală sursa de extindere a sistemului de arii protejate. Pentru argumentarea extinderii suprafețelor sunt necesare cercetări și argumentări științifice.</p>
<p>Societatea Ecologică „Biotica” (la adresa de e-mail angela.panciuc@mediu.gov.md 17.10.2023)</p>	<p>1). Cu privire la referința la tratatul internațional Pactul climatic de la Glasgow (2021), Despre Glasgow mai bine să nu se menționeze. Justificare: Pactul acesta planifică reducerea consumului de cărbune, iar în RM funcționează câte blocuri energetice și câte dintre acestea sunt pe cărbune? (8 din 12?) Cum se va reforma MTPP (2520 MW dintre care 1600 cărbune, conform unor rapoarte)? Concluzie: A reduce dependența este o direcție corectă, dar a ne asuma în scris această obligație atât de ambițioasă este o mișcare prea delicată.</p> <p>2). La scopul strategiei la garantarea condițiilor sigure să fie suplinit cu fraza “și starea biodiversității”.</p> <p>3). La capitolul II. Analiza situației să fie specificate principalele grupuri vulnerabile</p> <p>4). Subcompartimentul 2.1 Guvernarea și conformarea de mediu, rog sa specificați la care sistemul vechi vă referiți. „Sistemul actual, nu este total funcțional din cauza componentelor preluate atât din sistemul European cât și din sistemul vechi”</p>	<p>Se acceptă. Modificarea a fost operată.</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p><i>La grupurile vulnerabile se referă la grupuri specifice în raport cu domeniile Strategiei de mediu, cum ar fi cele supuse sărăciei, discriminării, marginalizării cu acces limitat sau inexistent la servicii de bază sau resurse naturale, la beneficiile dezvoltării locale, supuse unui risc mai mare la schimbările climatice, etc</i></p> <p>Se acceptă. Conținutul a fost ajustat.</p>

	<p>5) Secțiunea 2.1.4, se propune completarea textului cu sintagma <i>“Este oportună intensificarea susținerii și promovării activității inspectorilor voluntari de mediu. Urmează de mărit termenul de valabilitate a legitimației inspectorilor voluntari de mediu de la un an la 5 ani.</i></p> <p>6) Se propune completarea secțiunii 2.1.4 cu ultimul alineat <i>„Trebuie intensificată colaborarea cu autoritățile și instituțiile din Uniunea Europeană, în special din România pentru a prelua bunele practici privind înființarea și lucrul laboratoarelor, dar și a contracta serviciile acestora în cazurile când este nevoie de analizele respective.</i></p> <p>7) Se propune completarea secțiunii 2.1.5 ultimul alineat cu <i>Este necesară evaluarea oportunității de stimularea a persoanelor care sesizează încălcările pentru a crește activismul acestora și implicarea în evenimente informative cu prezentarea exemplelor practice, inclusiv în activități comune de salubritate, plantare și combaterea braconajului.</i></p> <p>8) Secțiunea 2.2.1, textul privind încălcările privind stațiile de epurare urmează a fi completat cu următorul alineat <i>Urmează de preluat experiența țărilor cu un sistem avansat de epurare a apelor din sistemele de aprovizionare cu apă și re folosirea apei tehnice. De promovat proiecte pilot de construcții a stațiilor de epurare de capacități mici la instituțiile publice, dar și a zonelor umede construite. O deosebită atenție trebuie acordată construcției stațiilor de epurare în ariile naturale protejate.</i></p> <p>9) Secțiunea 2.2.1 să fie completată la final cu alineatul <i>Urmează de a asigura transmiterea informațiilor privind încălcările de mediu care țin de activitatea agenților economici de la Inspectoratul pentru Protecția Mediului și de la Agenția de Mediu instituțiilor finanțatoare cum sunt AIPA, ODA, AEE ș.a. să ia în considerație la acordarea finanțărilor nivelul responsabilității și corectitudinii agenților economici în desfășurarea activității și respectarea legislației de mediu. Tolerarea poluării mediului de către agenții economici și continuarea subvenționării și finanțării acestora din resursele financiare de stat trebuie oprită.</i></p>	<p>Se acceptă parțial. Condițiile de activitate a inspectorilor de mediu vor fi reflectate în actele normative din domeniu. Reglementările se fac în acte normative dar nu în documente de politici.</p> <p>Nu se acceptă. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p> <p>Nu se acceptă. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p> <p>Nu se acceptă. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p>
--	---	--

	<p>10). În figura 3 nu sunt incluse terenurile agricole și alte categorii de terenuri acoperite cu vegetație forestieră spontană, multe din care deja pot fi considerate ca fiind sectoare de pădure veritabilă. Urmează de depus efort pentru inventarierea acestor terenuri și includerea lor în fondul forestier</p> <p>11). Secțiunea 2.2.3 Gestionarea resurselor biologice să fie completat cu textul <i>Una din prioritățile statului pe termen mediu trebuie să fie transformarea mecanismului de finanțare a ariilor naturale protejate de stat, din sursele provenite din tăierile în fondul forestier, la sursele finanțate de stat și cele din donații, granturi și implementarea proiectelor.</i></p> <p><i>O activitate prioritară pentru stoparea parțială a procesului de degradare a calității bazinelor acvatice și a biodiversității din acestea, trebuie să fie eliminarea îndiguirilor ilegale, plantarea fâșiilor forestiere de protecție, construcția sau restabilirea ecluzelor și decolmatarea.</i></p> <p>12). La rubrica Valoarea serviciilor ecosistemice să fie adăugat textul <i>Este necesară promovarea serviciilor ecosistemice în mediul academic, populație dar și autoritățile publice pentru a asigura armonizarea percepțiilor și priorităților din domeniile conexe și interdisciplinare. Astfel, se va înțelege mai bine și pragmatic de ce anumite activități de protecție a mediului au impact direct asupra agriculturii, turismului, economiei etc</i></p> <p><i>În cadrul ariilor naturale protejate trebuie întreprinse activități de plantare a speciilor florei și îmbunătățirea stării speciilor faunei din Cartea Roșie și cele protejate de actele normative internaționale. În acest sens, trebuie de îmbunătățit relațiile de parteneriat și colaborare în baza implementării proiectelor naționale și în special internaționale, dintre ariile naturale protejate din Republica Moldova și țările Uniunii Europene, la care să participe și mediul academic, inclusiv sectorul asociativ cu experiență în implementarea proiectelor internaționale.</i></p> <p>13). Rubrica 2.4 să fie completată cu textul</p>	<p>Nu se acceptă. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p> <p>Nu se acceptă. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p> <p>Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p>
--	--	---

În următorii ani se va intensifica lucrul în direcția dotării tehnice a laboratoarelor care să permită efectuarea analizelor cu un spectru mai mare și mai variat de substanțe. Se va intensifica schimbul de informații dintre laboratoare, inclusiv cele universitare.

14). Rubrica 2.5 să fie completată cu textul
*În perioada imediat următoare se va intensifica lucrul cu autoritățile publice locale, astfel, încât activitățile acestora de protecție a mediului, în partea ce ține de managementul deșeurilor, să conteze la primirea finanțărilor din partea autorităților și instituțiilor care finanțează proiectele de infrastructură din localitățile respective.
Începând cu 2023, tuturor autorităților publice locale de nivelul I și II li se va recomanda să inițieze procesul de gestionare sustenabilă a deșeurilor prin instalarea tomberoanelor din plasă pentru colectarea plasticului, iar din 2024 prin aceeași abordare să se colecteze selectiv și sticla, inclusiv aparte deșeurile din aluminiu și tablă cu amenajarea locurilor destinate pentru aceste deșeuri în cadrul gunoștii locale.
Fiecare cetățean din orice localitate urmează să conștientizeze că în dependență de rezultatele obținute în localitate în gestionarea corectă a deșeurilor va depinde posibilitatea accesării fondurilor de la bugetul de stat pentru lucrările de infrastructură.
Autoritățile publice cu funcții de control vor informa autoritățile publice și instituțiile finanțatoare privind respectarea legislației de mediu din partea autorităților publice locale pentru a putea primi finanțare pentru proiectele de infrastructură din localitate.*

15) Să fie exclus textul **În prezent, există dovezi clare că încălzirea globală este în mare măsură rezultatul activităților umane, manifestată prin emisii de gaze cu efect de seră (GES) în atmosferă, din arderea combustibililor fosili, referindu-se în principal la dioxid de carbon, metan, protoxid de azot, etc**
Există studii contradictorii în literatura de specialitate (științele reale ex: geodinamică, astrofizică etc.), iar în documentele de politici publice se face referință doar la o categorie îngustă de studii. Acestea nu sunt dovezi, ci referințe din rapoarte internaționale ale altor organizații non-guvernamentale, inter-guvernamentale sau alte tipuri de uniuni, nu științifice după statutul său, dar care ocazional fac referințe la o

Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.

Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.

Se acceptă. Modificarea a fost operată.

*categorie selectă de studii. De asemenea, activitatea solară influențează mai mult clima decât activitatea umană, deci ar fi mai sigur pentru noi să Nu afirmăm că „există dovezi clare că încălzirea globală este în mare măsură rezultatul activității umane. În primele luni 2023, s-au înregistrat temperaturi de îngheț/record de mici în mai multe regiuni ale lumii (China, SUA; în 2022 a nins în Iordania iar în Egipt în 2013 a nins prima dată în 100 de ani) deci e mai corect să utilizăm sintagma „schimbări climatice” și nu „încălzire globală” pentru că fiecare regiune reacționează diferit, chiar dacă media este +, *în cazul în care e așa. Efectul de seră este format peste 60% sau 95% din **vapori de apă**(*diferite surse prezintă date diferite): ceea ce face ca lupta cu emisiile cu efect de seră să fie o luptă cu vaporii de apă, ori pentru guvern o asumare prea ambițioasă în acest sens (inclusiv ridicarea taxelor cu scopul de a preveni formarea acestor emisii) devine ușor o misiune imposibilă.*

16). La pct. 2.6.1

Cineva a făcut la noi vre-o analiză profesionistă și complexă în ce măsură asumarea unor astfel de angajamente ambițioase ne fa facilita atragerea investitorilor și dezvoltarea economiei? Oare odată cu asumarea unor condiții dure care sunt benevole facilităm dezvoltarea economică în industrie și domeniile conexe prin care să se crească productivitatea ca și element indispensabil a-l creșterii economice și a-l asigurării competitivității cu industrii consacrate ce dispun de posibilități de finanțare și subvenționare enorme comparativ cu cele ale Republicii Moldova.

17) La pct. 2.6.1 Sectorul transporturilor să fie completat cu textul:

Perioada următoare atenția se va concentra asupra eforturilor susținerii agenților economici care vor veni cu alternative la carburanții clasici. Agricultorii vor fi încurajați să crească pe o parte din teritoriu culturi care să permită obținerea carburanților suficienți pentru consumul tehnicii proprii.

18). La pct. 2.6.1 Sectorul agricultura să fie completat cu textul:

Un aspect asupra căruia se va reveni pentru a îmbunătăți relația dintre agricultură și mediu va fi compostarea, așa încât să se asigure substanțe

Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici, dar de va ține cont în procesul de elaborare a actelor normative.

Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici, dar de va ține cont în procesul de elaborare a actelor normative.

Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de

	<p><i>minerale naturale din sectorul zootehnic în calitate de îngrășăminte în agricultură. Populația și agenții economici fiind încurajați să aplice anume așa o abordare în activitatea lor.</i></p> <p>19). La pct. 2.6.1 Sectorul forestier să fie completat cu textul: <i>În localitățile rurale care dispun de suprafețe mari de pășune se vor planta terenuri silvo-pastorale care să îmbine ambele funcții eficientizând rezultatele din sectorul zootehnic cât și forestier.</i></p> <p>20). La pct. 2.6.2 Sectorul transporturilor să fie completat cu textul: <i>Se va examina oportunitatea utilizării platformelor de aterizare pentru elicoptere și drone. Se vor iniția parteneriate pentru atragerea investitorilor strategici cu cele mai moderne tehnologii în domeniul dronelor pentru transportarea pasagerilor.</i></p> <p>21). La pct. 2.6.2 Sectorul sănătate să fie completat cu textul: <i>O atenție deosebită urmează a fi acordată în viitor bolilor transmisibile de la animale la om și viceversa pentru a asigura protecția cetățenilor, dar în același timp a animalelor și mediului.</i></p> <p>22.) La pct. 2.6.2 Sectorul forestier să fie completat cu textul: <i>O atenție deosebită se va acorda respectării cerințelor anti- incendiare și dotarea tehnică pentru stingerea incendiilor în fondul forestier</i></p> <p>23). După figura nr. 9 să fie inclus textul: <i>Se va intensifica lucrul cu autoritățile locale pentru informarea populației cum de reacționat în cazul calamităților/dezastrelor naturale și se vor organiza activități în teritoriu de simulare a respectivelor evenimente și reacția corectă la acestea. Aceasta se datorează implicării extrem de modeste a membrilor comunității locale în astfel de activități care are un impact enorm asupra operativității și eficienței de intervenție la nivel local.</i></p> <p>24). La rubrica 3.2.1 de adăugat textul <i>Se va asigura implementarea mecanismului de direcționare a unei părți din bani colectați de la eliberarea permiselor de pescuit către primăriile</i></p>	<p>politici, dar de va ține cont în procesul de elaborare a actelor normative.</p> <p>Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici, dar de va ține cont în procesul de elaborare a actelor normative.</p> <p>Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici, dar de va ține cont în procesul de elaborare a actelor normative.</p> <p>Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici, dar de va ține cont în procesul de elaborare a actelor normative.</p> <p>Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici, dar de va ține cont în procesul de elaborare a actelor normative.</p> <p>Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de</p>
--	---	--

	<p><i>unde se va pescui pentru a amenaja locațiile respective și asigura mentenanța acestor locații.</i></p> <p>25). La pagina 78 după textul privind dezvoltarea sistemului de monitorizare din partea societății civile de adăugat text <i>Dotarea tehnică a Inspectoratului pentru Protecția Mediului se va efectua concomitent cu procesul de consolidare a rolului și participării active în procesul de respectare a legislației de mediu a inspectorilor voluntari de mediu, cărora li se va acorda o importanță mai mare în cadrul activității. Totodată, termenul legitimației inspectorilor voluntari de mediu va fi de 5 ani, o atenție permanentă fiind acordată susținerii activității acestora și interacțiunii dintre inspectorii voluntari de mediu și cei din cadrul Inspectoratului pentru Protecția Mediului. Respectarea legislației de mediu în cadrul ariilor naturale protejate de stat constituind o prioritate constantă indiferent de situații și circumstanțe.</i></p> <p>26). La pagina 81, la direcția prioritară 1,7 de adăugat text <i>Direcțiile prioritare și mărimea finanțărilor acestora se vor stabili după consultarea cu societatea civilă, autoritățile publice locale de nivelul I și II, dar și agenții economici.</i></p> <p>27). La pagina 83, rubrica educația ecologia de adăugat text <i>În procesul educațional și de formare ecologică se va pune accent pe exemple practice evitându-se activitatea instructivă bazată doar pe prezentarea robustă a informației teoretice. Astfel, se va iniția procesul trecerii de la informare la activități practico-informative cum ar fi activități concrete de salubritate, confecționare, cuiburi, plantare, îngrijire, protecție, monitorizare a unor procese naturale în grădini, localitate, regiune etc.</i></p> <p>28) La pagina 92, textul privind direcția prioritară 5.1 să fie adăugată acțiunea <i>Va fi promovată permacultura în calitate de alternativă eficientă altor metode de intervenție folosite la scară largă în perioada precedentă.</i></p> <p>29). La rubrica 5.2, pagina 93 să fie adăugată măsura</p>	<p>politici, dar de va ține cont în procesul de elaborare a actelor normative.</p> <p>Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici, dar de va ține cont în procesul de elaborare a actelor normative.</p> <p>Nu se acceptă. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p> <p>Nu se acceptă. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p> <p>Nu se acceptă. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p>
--	--	---

	<p><i>Se va actualiza informația privind terenurile cu vegetație forestieră spontană și se va asigura includerea acestora în fondul forestier pentru a stopa tăierile și defrișarea acestora.</i></p> <p>30) La rubrica 5.3, pagina 94 Măsura „avansarea înființării Rețelei Emerald și gestionarea siturilor existente” să fie completată cu fraza, <i>inclusiv NATURA 2000</i>;</p> <p>Să fie adăugată măsura nouă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>asigurarea finanțării suficiente pentru extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat și asigurarea managementului durabil al acestora.</i> <p>31) La tabelul nr. 17, rubrica sectorul forestier la final să fie adăugată fraza <i>îmbunătățirea eficienței pepinierelor silvice. Inclusi in tabelul cu indicatori să fie introdus indicatorul cu Capacitatea valorificată a pepinierelor silvice.</i></p> <p>32). Pagina 103, direcția 8,1 să fie adăugat textul <i>- promovarea abordărilor inovative de producere a combustibilului ecologic de agenții economici din agricultură pentru satisfacerea la etapa inițială a consumului propriu, iar ulterior mărirea capacităților pentru asigurarea pieței interne, inclusiv a tehnologiilor bazate pe piroliză pentru producerea combustibilului dar și a componentelor pentru industria construcției drumurilor.</i></p> <p>33). Pagina 104, direcția 8.2 să fie adăugat textul Se vor alocă resurse din fondul de mediu pentru activități și promovarea istoriilor de succes prin care se asigură eficientizarea utilizării și promovarea economiei circulare.</p>	<p>Nu se acceptă. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p> <p>Nu se acceptă. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p> <p>Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici, dar de va ține cont în procesul de elaborare a actelor normative.</p>
<p>Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Ecologie și Geografie (nr. 100 din 06.11.2023)</p>	<p>1) La pag. 1, pag.3, și altele (în context) întru abordarea corectă și complexă a mediului, de schimbat fraza <i>din</i>: ... Astfel, Strategia de Mediu pentru anii 2023-2030 (în continuare Strategia) se propune să fie strategia sectorială pentru protecția mediului, schimbările climatice și resursele naturale care include....</p>	<p>Nu se acceptă, ulterior în textul aceluiași aliniat se face descifrarea obiectivelor și priorităților naționale.</p>

În: Astfel, Strategia de Mediu pentru anii 2023-2030 (în continuare Strategia) se propune să fie **strategia sectorială pentru protecția mediului, gestionarea durabilă a resurselor naturale și adaptarea către schimbările climatice...**

2) La pag. 29, pentru a corespunde nomenclatorului din domeniu, de corectat *din:*

... Principalii arbori care compun pădurile din zona de nord a Republicii Moldova sunt stejarul pedunculat (*Quercus robur*) și **arborele vesel (*Cerasus avium*)**. În pădurile din centrul Moldovei arborii principali sunt fagul (*Fagus sylvatica*), **stejarul veșnic verde (*Quercus petraea*)** și stejarul pedunculat (*Quercus robur*).

În:.... **cireș (*Cerasus avium*)**....și **gorun (*Quercus petraea*)**.

3) La pag. 29, a se corecta *din:*

... În pajiștile **de la baza** fluviului Nistru și râului Prut și în amonte de unele râuri mici se întâlnesc sectoare cu comunități de păduri de luncă (**coppi de râu**) compuse din plop alb (*Populus alba*) și salcie (*Salix alba*).

În: Azonal, în luncile bazinelor hidrografice ale fluviului Nistru și râului Prut, în cursul superior al unor râuri mici se dezvoltă sectoare cu comunități forestiere de luncă (zăvoaie), din plop alb (*Populus alba*) și salcie (*Salix alba*).

4) La pag. 29, în sub-capitolul **Ecosistemele forestiere**, pentru a evidenția vulnerabilitatea ecosistemelor forestiere și a argumenta necesitatea acțiunilor propuse în cadrul Strategiei, informația existentă va fi completată cu următoarele fraze (după context):

- Pădurile de fag pe teritoriul Republicii Moldova se găsesc la limita estică de răspândire a lor.
- Pădurile mezofile central-europene din Nordul și centrul țării se află la limita Sud-Estică a arealului său natural, iar prin interacțiunea factorilor abiotici, biotici și antropici, acestea își restrâng arealul natural.
- Pe teritoriul țării, stejarul pufos se găsește la limita nordică de răspândire.

Se acceptă. Modificările au fost operate.

Se acceptă. Modificările au fost operate.

Se acceptă. Modificările au fost operate.

	<p>5) La pag. 31-32, de completat Strategia cu 1-2 fraze generale despre ecosistemele pietrofite, informație care lipsește (cu toate că la pag.28 sunt indicate „Principalele ecosisteme naturale sunt... și sunt descrise ulterior, cu excepția ecosistemelor pietrofite).</p> <p>6) La pag. 56, pentru a utiliza corect terminologia din domeniu, de ajustat fraza <i>din</i>: Sectorul forestier este printre cele mai afectate de fenomenul schimbărilor climatice, mai ales cele din sudul țării, care sunt expuse la un climat tot mai uscat. <i>În: Sectorul forestier este unul dintre sectoarele cele mai afectate de către schimbările climatice, pădurile aflate la limita arealului natural și cele din partea de sud a țării, fiind expuse, tot mai intens, impactului aridității climei.</i></p> <p>La pag. 83, sub-capitolul - Obiectivul general 5. „Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a biodiversității și ecosistemelor naturale”, pentru a cuprinde integral textul obiectivului, se propune de a ajusta textul <i>din</i>: Biodiversitatea și beneficiile pe care le oferă este fundamentală pentru bunăstarea umană și pentru o planetă sănătoasă. În ciuda eforturilor continue, biodiversitatea se deteriorează la nivel mondial și se preconizează că acest declin va continua sau se agraveze. <i>În: Diversitatea biologică și serviciile ecosistemice oferite de către aceasta este condiționată de confluența factorilor abiotici, biotici și antropici, fiind o sumă a sistemelor ecologice naturale și seminaturale; și a sistemelor ecologice create de om (antropice). Prezența zonelor biogeografice distincte: a) central-europeană - reprezentată de ecosisteme forestiere cu importante comunități vegetale spontane și animale sălbatice; b) eurasiatică - cu areale de silvostepă și de stepă; și c) mediteraneană - cu fragmente de silvostepă xerofită, favorizează dezvoltarea ecosistemelor naturale și a unei biodiversități bogate în țară.</i></p> <p>La pag.83, printre măsurile propuse în Dirrecția prioritară 5.1. Stoparea pierderilor de biodiversitate, protecția și conservarea biodiversității</p>	<p>Se acceptă. Modificările au fost operate.</p> <p>Nu se accepta. Zonarea biogeografică conform clasificării Internaționale (Europene) pentru teritoriul Moldovei este – Zona biogeografică Continentală și zona biogeografică de Stepă. În cadrul Convenției de la Berna, Rețeaua Emerald a fost analizată din punct de vedere al procesului biogeografic. Cele trei zone au fost propuse în perioada sovietică, și nu corespund clasificării internaționale.</p>
--	--	---

	<p>și a ecosistemelor naturale, ar trebui să se regăsească și următoarea măsură:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Evaluare complexă și adoptarea soluțiilor bazate pe natură în spațiile verzi urbane/ infrastructura verde urbană pentru utilizarea durabilă a biodiversității și bunăstarea umană.</i> <p>La pag. 84, se propune încă o măsură la Direcția prioritară 5.2 Extinderea suprafețelor de păduri, protecția și gestionarea durabilă a ecosistemelor forestiere, și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>dezvoltarea și implementarea rezultatelor științifice privind evaluarea vulnerabilității ecosistemelor forestiere către modificările de mediu, inclusiv schimbările climatice, întru asigurarea managementului sustenabil al pădurilor.</i> <p>La pag. 85, în Direcția de acțiune 5.3 Extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat și asigurarea managementului durabil al acestora, se repetă de 2 ori aceeași măsură (asigurarea gestionării durabile a ariilor naturale protejate de stat și a spațiilor verzi la nivel local). Întru conservarea structurii și funcționalității ecosistemelor, abordarea pe scări spațiale și temporale, până la unitatea de spațiu minimă necesară pentru îndeplinirea obiectivelor de mediu (ecosistemul) și realizarea unui echilibru corespunzător între conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității, <i>se propune includerea următoarelor măsuri:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>adoptarea principiilor abordării ecosistemice în managementul ariilor protejate,</i> - <i>extinderea suprafețelor protejate și a siturilor Rețelei Emerald,</i> - <i>realizarea cadastrului ariilor naturale protejate de stat conform cerințelor legislative.</i> <p>La “Indicatori de monitorizare și evaluare”, pentru Obiectivul general 5. Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a biodiversității și ecosistemelor naturale, <i>propunem drept indicator de monitorizare – Numărul total de habitate naturale și specii, protejate la nivel național, conform cerințelor Convențiilor de mediu</i> (la care Rep. Moldova este parte). Spre exemplu câte noi habitate și număr de specii vor fi protejate</p>	<p>Se acceptă. Modificările au fost operate.</p> <p>Se acceptă parțial. Se propune reformulare în elaborarea unui <i>Studiu de evaluare a vulnerabilitatii ecosistemelor forestiere către modificările de mediu, inclusiv schimbările climatice, întru asigurarea managementului sustenabil al pădurilor</i></p> <p>Se accepta în redactia – asigurarea managementului adecvat al ariilor protejate, bazat pe abordarea adaptarii ecosistemice (Ecosystem based adaptation)</p> <p>Se acceptă. Modificările au fost operate</p> <p>Nu se acceptă. Setul de indicatori incluși reflectă cele specificate în ODD si CGB.</p>
--	---	---

	<p>prin extinderea, consolidarea și crearea de coridoare ecologice conform cerințelor Convenției privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, Berna (1979), care la nivel național se regăsește prin instrumentul Rețeaua Emerald, Legea Nr. 94 din 05-04-2007 cu privire la rețeaua ecologică? Sau numărul de specii protejate prin Convenția privind Comerțul Internațional cu Specii Periclitate de Faună și Floră Sălbată (Convenția CITES, 1975)?</p>	
<p>DI Oleg Artene, 18.10.2023</p> <p>(pagina web a Ministerului Mediului, rubrica Transparența decizională)</p>	<p>Sectorul transportului, cu următoarele acțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea stimulentei fiscale pentru importul mașinilor cu motor electric și hibride. <p>De ce se favorizează doar mașinile? Vă rog să includeți stimulente fiscale pentru biciclete și pentru toate tipurile de transport full-electric (biciclete electrice, trotinete electrice, monocicluri electrice, etc.). O bicicletă/trotinetă calitativă, cu baterie destulă și motor puternic costă scump. Fără stimulente fiscale e tentant (mai convenabil) să mai aduni bani și să cumperi o mașină ieftină cu motor cu ardere internă.</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Fiind un document de politici, textul strategiei de mediu nu include acțiuni specifice, ce setează direcțiile prioritare și indicii de monitorizare a acestora. Însă Programului de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului din 06 septembrie 2023 include măsurile privind <i>încurajarea utilizării mijloacelor de transport ecologic pure și promovarea transportului public, precum și a modurilor de transport cu zero emisii (ciclismul, mersul pe jos)</i>. Astfel tabelul nr 16 din textul strategiei a fost suplinit cu măsura enunțată mai sus. Adicional, cu referire la sectorul transporturilor, textul strategiei prevede Direcția prioritară nr. 3.2.: Reducerea nivelului de poluare a aerului și a efectelor pe care poluarea aerului le are asupra sănătății umane și a mediului. Utilizarea mașinilor cu motorul electric / hibrid vor contribui la reducerea emisiilor de poluanți din sectorul transporturilor.</p>
<p>PV al ședinței de consultare a proiectului de HG cu privire la aprobarea Strategiei de mediu pentru anii 2023-2030 din 31.10.2023</p>	<p><i>Dr Arcadie Capcelea, USM</i></p> <p>La rubrica 2.1.3 Cadrul instituțional de mediu să fie descifrat mai minuțios aspectul ce ține de reforma instituțională a autorităților de mediu, cu indicarea numărului de persoane și funcțiile care urmează a fi comasate / funcții noi și impactul anticipat al reformei. Conceptul reformei poate fi anexa aparte la textul strategiei.</p>	<p>Se acceptă parțial. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici. Descrierea desfășurată va fi reflectată nemijlocit în proiectele de acte normative, prin care se va promova reforma.</p>

	<p><i>Dna Marcela Lefter, AmCham</i></p> <p>1) Să fie completată rubrica <i>Dirrecția prioritară 1.8. Promovarea respectării cerințelor de mediu, educația, formarea și cercetarea ecologică. Asigurarea accesului la informația de mediu, cu acțiuni ce țin de promovarea inovațiilor, de școlarizarea cadrelor.</i></p> <p>2) Întrebare privind Codul Urbanismului în redacția care actualmente este în parlamentul RM.</p> <p>La activitățile incluse în Anexa 2 la prezentul document în loc de aviz de mediu (conform procedurii de EIM) să fie eliberat aviz de principiu.</p> <p>3) Propunerea privind necesitatea introducerii utilizării anuale a terenurilor, inclusiv și pentru panourile fotovoltaice, în scopul comercial.</p>	<p>Se acceptă parțial. S-a luat act de cele menționate. Propunerea nu se încadrează în normele de elaborare a documentelor de politici.</p> <p>Nu se acceptă. Legea nr.86/2014 privind Evaluarea Impactului asupra Mediului nu reglementează un asemenea mecanism de eliberare a unui aviz de principiu. Prin urmare, propunerea înaintată nu are temei legal.</p>
--	---	--

Ministru

Iordanca-Rodica IORDANOV

MD 2004, mun.Chișinău, 162, Blvd Ștefan cel Mare și Sfânt, tel. (+373)22204587, e-mail: cancelaria@mediu.gov.md
WEB: www.mediu.gov.md

30.01.2024 Nr. 04-05/229

La nr. _____ din _____

Cancelaria de Stat

CERERE

**privind înregistrarea de către Cancelaria de Stat a proiectului hotărârii
Guvernului privind aprobarea proiectului Strategiei de mediu
pentru perioada 2024-2030**

Nr. crt.	Criterii de înregistrare	Nota autorului
1.	Categoria și denumirea proiectului	Proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea Strategiei de mediu pentru perioada 2024-2030
2.	Autoritatea care a elaborat proiectul	Ministerul Mediului
3.	Justificarea depunerii cererii	<ul style="list-style-type: none">Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2024 (HG nr. 887/2023) – Capitolul „Mediu”, acțiunea 395;Legea nr. 112/2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, Capitolul 16 „Mediul Înconjurător” și Capitolul „Politici climatice”;
4.	Lista autorităților și instituțiilor a căror avizare este necesară	Ministerul Sănătății; Ministerul Finanțelor; Ministerul Energiei; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Ministerul Justiției; Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării; Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Educației și Cercetării;

5.	Termenul-limită pentru depunerea avizelor/expertizelor	10 zile – avizare
6.	Persoana responsabilă de promovarea proiectului	Angela Panciuc, șef interimar, Direcția politici de prevenire a poluării, Ministerul Mediului Tel: 022204599 Email: angela.panciuc@mediu.gov.md
7.	Anexe	<ul style="list-style-type: none">• Proiectul hotărârii Guvernului – 126 file;• Nota informativă la proiect – 6 file ;• Tabelul de sinteză urmare a consultării/dezbaterilor publice a proiectului Strategiei de mediu pentru perioada 2024 – 2030 - 23 file ;
8.	Data și ora depunerii cererii	29.01.2024
9.	Semnătura	

Ministru

Iordanca-Rodica IORDANOV